Konuşmalar

Konfüçyüs

GİRİŞ

Konfüçyüs'ün Konuşmaları, Konfüçyüs'ün öğrencileriyle yaptığı konuşmaları toplayan, Konfüçyüsçülerin kullandığı en önemli el kitabı ve Çin'in en önemli felsefe yapıtlarından biridir. (*)

Burada, devletin yönetimi, ahlak ilkeleri, toplumsal düzen, dinsel törenler ve sonra ülküsel [ideal] bir insanın ve toplumun nasıl olması gerektiği, belirli terimlerle anlatılmıştır.

Konfüçyüs bir bilgin, bir devlet adamı, bir düzeltimci (reformcu)

olduğu gibi büyük bir öğretmendi de. O, kendine özgü yöntemleriyle öğretimi halka yayan ve öğretmenliği bir uğraş haline getiren ilk kişidir. Çin'de Konfüçyüs'ten önce de öğretim vardı; ama bunun nasıl olduğu konusunda kesin bir bilgimiz yoktur. Hükümdarların çocuklarının özel öğretmenleri vardı. Devlet memurları da, kendi büyüklerince, o dönemdeki yöntemlere göre yetiştiriliyordu. Konfüçyüs ise tümüyle başka yöntemle çalışmış, her toplumsal sınıftan gelen, yoksul ya da zengin bütün öğrencileri kabul etmiş ve onları kılgısal bir biçimde yetiştirmiştir.

Yöntemleri bireyseldi. Her öğrenci için ayrı konular seçiyordu. Sınav yoktu. Dersler resmi bir nitelik taşımıyordu. Öğrencilerini düşüncelerinde özgür bırakıyordu ve onlara karşı çok yumuşak davranıyordu.

Konfüçyüs, öğretiminde, özellikle "Li"ye çok önem vermiştir. (*) Bu terim, uygun davranışlar, terbiye gerekleri, toplum kuralları ve sonra dinsel törenleri içine almaktadır. Konfüçyüs, Çin soylu sınıfının

gelenekçi sanatı olan "Li"yi daha çok, özyapıyı işleyen bir kural olarak ele almış; onu kendi anlayışına göre geliştirmiş ve eğitim için bunun çok önemli olduğu üzerinde durmuştur.

Ona göre "Li", yalnızca dinsel törenleri yerine getirmek değildi. Devlet işlerinde görev alacak olan aşağı sınıflardan kimselere nezaket kurallarını öğretmek gerekiyordu. İşte bu, "Li"ydi. Ama yalnızca bir yaldızdan başka bir şey olmayan bu "Li"nin tehlikelerini düşünmüş olan filozof, "Li"nin özyapıyı işleyen, davranışları yöneten bir araç olduğunu da açıklamıştır. Ona göre nezaket, Li ile kaynaşamazsa, adı "Jest" olur. Cesaret, "Li" ile uyuşamazsa, devrimci ruh doğar. İçtenlik, "Li" ile bağdaşamazsa küstahlık ortaya çıkar. Erdemi olmayan kimsenin "Li" ile ilgisi yoktur. Böylece "Li" uygar bir insanı, duygularını denetleyemeyen kaba bir insandan kolayca ayırt etmektedir.

Hsiao terimi: En eski çağlarda ve sonra Konfüçyüs zamanında, aileye çok önem veriliyordu. Aile bağlarına saygı göstermeyenlerin "Gök" tarafından cezalandırılacakları düşüncesi vardı. Anaya babaya bağlılık ve

saygı konusuna çok önem veriliyordu. İşte Konfüçyüs bunu ele alarak "Hsiao" inancını oluşturmuştur. Burada aile üyelerinin birbirlerine karşı olan ödevleri düşünülmüş, sonra bu genişletilerek hükümdarla halk arasındaki bağları da kapsamıştır. İki türlü "Hsiao" vardır. Birisi "Fiziksel Hsiao", yani anaya babaya yardım; öteki "Kutsal 'Hsiao", yani ana baba yaşadığı sürece onlara maddi rahatlık sağlamanın yanısıra, isteklerini yerine getirmek, onları yanlış olan şeylerden korumak demektir. Öldükten sonra da, kurbanlar sunarak anılarını sürdürmek ve böylece ölmezliklerini sağlamak demekti. Böylece, "Hsiao" genel olarak bütün erdemlerin kökü, göğün yolu ve insanın bir ödevidir.

Jen terimi: Asıl olarak, ahlaksal düşüncelerin kaynağıdır; ama bu terim, Lun-yü'de, insanların birbirine karşı gösterdikleri ince duyguları, sevgi ve erdemi, iyilikseverliği, iyiliği ve ilkeli insanı içine almaktadır. Bu, aynı zamanda kitabın birçok yerinde geçen "Tê" (Erdem) ile aynı anlama gelmektedir.

Tao terimi: Konfüçyüs felsefesinin merkez kavramı "Tao"dur; bu

sözcük, Konfüçyüs'ten önceki bronz yazılarda ve sonraki yazında, "yol; yönetmek; davranmak ve anlamak" anlamlarına gelmiştir. Lun-yü'de de bu anlamları içine almakla birlikte, daha başka anlamlarda da kullanılmıştır. Ona göre Tao, kişilerin ve devletin izlemesi gereken ülküsel yoldur. Bu erdemi, adaleti, inceliği, içtenliği ve saygıyı da içine almaktadır. Müziğe ve "Li"ye sıkı sıkıya bağlıdır. İnsanların kötü işler yapmasını engeller ve insanlar arasında arkadaşlığı sağlar. Halk Tao'ya sahip olursa, gerektiği gibi yönetilecek ve ahlak ilkeleri de yeryüzünde egemen olacaktır.

T'ien terimi: Konfüçyüs felsefesinde dinle ilgili görüşler karanlıktır. Eski çağlarda ruhlara ve atalara sunular sunuluyordu. Bunlardan en güçlüsü "Ti" idi. Chou sülalesi döneminde (M.Ö. 1050 - 247) tanrısal güç "T'ien" olmuştu. Yeri göktü. Aynı zamanda gökyüzü için de kullanılmıştır. Lun-yü'de de görüldüğü gibi, Konfüçyüs "Ti"den hiç söz etmemiş, daha çok "'T'ien"le ilgilenmiştir. Ona göre "T'ien", o zaman anlaşıldığı gibi gökte oturan, kötü hükümdarları cezalandıran, yeni hanedanlar kuran ve erdemlileri ödüllendiren ataların ortak bir adı

değildi. O, kişisel olmayan ahlaksal bir güç, en yüce bir varlık ve doğanın düzeni ve kendisiydi. Böylece "T'ien", her şeyin üstünde bir varlıktı; yaratıcıydı (Tanrı).

T'ien-ming terimi: "T'ien" üstün bir varlık olduğuna göre, "Ming" ya da "T'ien-ming", bu üstün varlığın istemi ve buyruğu anlamlarına gelmektedir. Demek Konfüçyüs'ün, "T'ien"i, "tanrısal bir düşünce", "T'ien ming"i de "yazgı; alınyazısı" olarak kabul ettiğini söyleyebiliriz.

Chün-tzu terimi: Konfüçyüs'ün en yüksek amacı, ülküsel bir toplum kurmak ve ülküsel bir insan yaratmaktı. Ona göre ülküsel bir insan akıllı, gözüpek, incelikli, müzik ve törenlere bağlı, hırsları olmayan, alçakgönüllü bir insan; demek, bir "Chün-tzu"dur. Bu, aynı zamanda soylu olmayan, ama kültürlü yetişen bir soyluoğlu demektir. Aslında, "Chün-tzu", yazınsal anlamda "hükümdar oğlu" demektir ve soyluluğu anlatır; Konfüçyüs ise, bu kavrama kendine göre bir anlam yüklemiştir.

Shıh terimi: Konfüçyüs öğretisinde, "Shıh"ı öğrencilerine bir örnek

olarak göstermiştir. Bu kavram "genç adam; asker; soylu" anlamlarına gelir. Bir tür "şövalye" demektir. Konfüçyüs buna başka anlamlar da verdi. "Shıh", bir beyefendi gibi davranan, erdemli, dürüst bir insandır.

Kendi döneminde iyi bir yönetimin bulunmaması ve halkın acılar çekmesi Konfüçyüs'ü pek rahatsız ona ülküsel bir hükümetin özlemini duyurmuştur. "Lun-yü"de de görüldüğü gibi, iyi bir hükümet, halka iyi besin, yeterince silah sağlayan, halkın güvenini kazanan bir hükümettir. Halkın güvenini kazanmayan hükümet ayakta duramaz. O, korkuyla yönetilen devleti değil, hükümdarla uyruğu arasında karşılıklı bir anlaşma bulunan ortak bir yönetimi savunmuştur. Bu noktada, çağdaş demokrasi kuramlarıyla benzerlik gösteriyor. "Lun-yü"de de görüldüğü gibi, o, ölçü olarak sıradan insanları, halkı ele alıyor ve onların yetiştirilmesini, onların mutluluk ve gönence kavuşturulmasını istiyor.

Konfüçyüs'ün yaşamı

Konfüçyüs'ün hangi sülaleden geldiği konusunda kesin bilgimiz yoktur. Tso-chuan'da Konfüçyüs'ün Shang sülalesinin (M.Ö. 1450 - 1050) kıral ailesinden geldiği gösterilmektedir (Tso-chuan 618 -19). Soybilimse (généologie), onun, Shang sülalesinden gelen Sung Dükü'nün atalarından olduğunu kabul eder. Ama, bu bir kanıta dayanılarak değil, onun pek doğal olarak bir hükümdar sülalesinden gelmesi gerektiği düşünülerek ileri sürülmüştür. Onun Lu derebeyliğinden Tsu kentinde (Şantung eyaletinde, bugünkü Ch'iü-fu'ya yakın) M.Ö. 551'de doğmuş olduğu birçok belgede doğrulanmaktadır.

Konfüçyüs'ün aile durumu ve toplumsal konumunun ne olduğu

üzerinde de kesin bir yargıya varmak güçtür. Bildiğimiz şey, onun küçük yaşta yetim kaldığı, bir erkek kardeşi, yeğeni, bir oğlu ve bir kızı olduğudur. Lu derebeyliğinde Kung adını taşıyan tek kişi oydu.

Konfüçyüs'ün siyasal yaşamda yüksek konumlarda bulunup bulunmadığı da Konfüçyüsçüler için bir sorun olmuştur. Meng-tzu, onun ambar korumanlığı [muhafızlığı] yaptığını ve daha önce kendisinin de söylediği gibi, geçimini sağlamak için koyunlara çobanlık ettiğini yazar (Meng-tzu, 5, [2] 5.4). Gelenek Konfüçyüs'ün Lu derebeyliğinde yüksek konumlarda bulunduğunu ve siyasal yaşamda büyük roller oynadığını gösterir. Dahası, Lu derebeyliğinde adalet bakanı olduğu konusunda da ısrar ediliyor. Tso-chunan, Mo-tzu ve Meng-tzu da bundan söz ederler. (*)

Konfüçyüs'ün başka derebeyliklere yaptığı geziler konusunda da birçok tartışma yapılmıştır. Tso-chuan, Lun-yü ve Meng-tzu'dan bu gezilerle ilgili bilgiler çıkarabiliriz. Bu kaynaklar, bilgi bakımından bir birlik göstermektedir.

Konfüçyüs önce Wei derebeyliğine gitmiştir. Wei Dükü filozofun kalmasını önermiş ve onu büyük bir devlet memuru yapacağını söylemiştir. Ancak Konfüçyüs bu öneriyi kabul etmemiştir.

İlkelerini burada kabul ettiremeyeceğini anlayan Üstat, Wei'den ayrılmıştır. Wei derebeyliğinden sonra Ch'en derebeyliğine gitmiştir. Burada ne kadar kaldığı belli değildir. Buradan Wei'ye dönmüş ve öğrencisi Jan Chiu'nun çağrısı üzerine Lu derebeyliğine gitmiştir. Bütün bu gezileri 13 yıl sürmüştür. Bu geziler, onun için her bakımdan çok yararlı olmuştur. Elde ettiği bilgi ve deneyimler, onu, herkesin hayran kaldığı bir kişi, "taçsız kıral" aşamasına yükseltmiştir. Kendisi bu dünyadan kötümser olarak ayrıldıysa da, kendisinin uygulayamadığı ilkelerini, sonrakiler onun izinden yürüyerek gerçekleştirmeye çalışmışlardır.

Konfüçyüs M.Ö. 479'da ölmüştür; mezarı Ch'iu-fu'dadır. Öğrencileri mezarı başında üç yıl yas tutmuşlardır. (*)

Konfüçyüs gezileri sırasında birçok elyazması toplamıştır. Bu arada da Shıh-ching'i (şiir kitabı) yeniden düzenlemiştir. Onun Shu-ching'i yazdığı; Ch'un-ch'iu'nun yazdığı Li-chi'yi düzenlediği ileri sürülmektedir. Ancak birçok bilginin vardığı sonuca göre, -elimizde hiçbir kanıt olmadığı için- Konfüçyüs ne bir yapıt yazmış, ne de yayınlamıştır. (*) Birçok kitap okumuş ve bunları el kitabı olarak kullanmış olduğunu kabul edeceğiz. Okuduklarını kendi düşünceleriyle birleştirerek ortaya yeni bir düşünce bireşimi koymuştur. Bilgiyi, yalnızca bilgili olmak için edinmemiş, bunu ahlak ve devlet sorunlarıyla ilgili çalışmalarında ve öğretiminde odak noktası yapmıştır. Bununla, acı içinde olan dünyayı mutluluk ve gönence kavuşturmak için bir yol bulmaya çalışmıştır.

Konfüçyüs bir insan olarak nasıl bir varlıktı? Lun-yü'de ondan şöyle söz edilir: "Hoşsohbet, neşeli, onurlu, başkalarına saygı gösteren, ama kendisine de saygı gösterilmesini isteyen bir insandı. Çok konuşanlara güvenmezdi. Eleştirilerinde çok akılcıydı. Bilmediği her şeye bilirim

demezdi. Alçakgönüllüydü ve kendisine büyük güveni vardı. Kendisini büyük göstermek için başkalarını asla küçümsemezdi. Gençlere çok değer verirdi. Müzik ve eğlenceden hoşlanırdı; kendi de flüt çalardı. Uygun olan her türlü eğlenceyi onaylardı. 'Eğlence, yalnızca istenen birşey değil, yaşamda gerekli olan bir şeydir' derdi."

Görülüyor ki, milyonlarca insanı arkasından sürükleme gücüne erişmiş olan Konfüçyüs, doğaüstü bir varlık değil, yalnızca bir insandı.

Ankara 1962

Dr. Muhaddere Nabi Özerdim

Çin Dili ve Edebiyatı Doçenti

KONUŞMALAR

(Lun-yü)

BİRİNCİ BÖLÜM

"Öğrenmek"

I - Üstat dedi ki: "Öğrenmek ve sonra bunu başkalarına öğretmek zevk verici bir şey değil midir?"

- "Uzak ülkelerden gelmiş arkadaşları olmak hoş değil midir?"

- "Kendisini tanımadıklarından dolayı kaygılanmayan bir kimse, 'büyük ve üstün insan' değil midir?"

II - Filozof Yu (1) dedi ki: "Ana babaya saygı ve kardeşlerine sevgi gösterip de öteki büyüklerine karşı kötü davranan insan pek azdır. Karışıklık çıkarmaktan hoşlanıp da büyüklerine karşı kötü davranışlarda bulunmak istemeyen kişi yok gibidir."

- "'Büyük ve üstün insan', kendini esas olan şeye verir. Bu esas şey ortaya çıkınca, 'gerçek ilkeler' gelişir; anaya babaya bağlılık ve kardeşlik sevgisi de kendini gösterir. Bunlar, 'İyilikseverlik'in kökü değil midir?"

III - Üstat dedi ki: "Yaldızlı sözlerle erdem bağdaşamaz."

IV - Filozof Tsang (2) dedi ki: "Her gün kendimi üç nokta üzerinde yoklarım: Başkaları için bir iş görürken, acaba onlara bağlı mıyım? Arkadaşlarla konuşurken, içten miyim? Derslerden yeter derecede bilgi edinebildim mi?"

V - Üstat dedi ki: "Bin savaş arabası olan (büyük) bir ülkeyi yönetirken dikkatli, içtenlikli ve sonra ekonomik olmalı; insanlara karşı sevgi göstermeli ve halkı iyi bir yolda kullanmalı."

VI - Üstat dedi ki: "Bir genç, evinde anasına ve babasına bağlı ve öteki büyüklerine saygılı olmalıdır. Sonra, ciddi ve dürüst olmalı, herkese sevgi göstermeli ve iyi kimselerle arkadaşlık etmelidir. Fırsat bulduğu zaman da onların bilgi edinmesine yardım etmelidir."

VII - Tzu-hsia (3) dedi ki: "Bir kimse dış güzellikten çok iyi ahlaka değer verirse, ailesine hizmette en büyük çabayı gösterirse, efendisine (prensine) bütün yaşamınca bağlı kalabilirse, arkadaşlarıyla olan ilişkilerinde içtense, o insan için 'bir şey bilmiyor' deseler de, ben onun bilgili olduğunu söylerim."

VIII - Üstat dedi ki: "Bir bilgin ağırbaşlı değilse, ona karşı saygı gösterilmez. Onun bilgisi de sağlam değildir."

- "Bağlılığı ve içtenliği birinci planda tut."

- "Kendine uygun olmayan kimselerle arkadaşlık etme."

- "Yanlışlarını düzeltmekten korkma."

IX - Filozof Tsang dedi ki: "Ana baba için yapılan cenaze törenlerine gereken dikkat gösterilirse, ölülere kurbanlar sunmak savsaklanmazsa, halkın erdemi kesinlikle yüksek düzeye erişir."

X - Tzu-ch'in, Tzu-kung'a (4) sordu: "Üstadımız bir ülkeye geldiğinde, o yerin hükümeti hakkında öğrenmediği şey kalmaz. O, bunları kendi mi öğreniyor, yoksa bu bilgiyi ona başkası mı veriyor?"

- Tzu-kung dedi ki: "Üstadımız bunları iyi yürekliliği, doğruluğu, nezaketi, ölçülülüğü ve her şeyi hoşgörürlüğüyle elde eder. Onun bu bilgiyi alma yöntemi başka insanlarınkinden farklı değil midir?"

XI - Üstat dedi ki: "Bir kimsenin babası yaşıyorken onun isteklerine bak. Babası ölünce onun davranışlarına dikkat et. O kimse, üç yıl babasının yolundan ayrılmazsa, ona 'ana babasına bağlı bir kimse' denir."

XII - Filozof Yu dedi ki: "Törenleri yerine getirirken düzenin değeri vardır. Eski kıralların gösterdiği yolda, bu en üstün bir nitelikti. Büyük küçük işlerde biz bu yolu izledik."

- "Bununla birlikte, bu her zaman yapılamamıştır. Bu düzen bilinirse, her şey yoluna girer; ama bu, yine törenlerle düzenlenmezse hiçbir şey yolunda gitmez."

XIII - Filozof Yu dedi ki: "Anlaşmalar, doğru olan şeye göre yapılırsa, verilen sözler yerine getirilir. Saygı yerinde gösterilirse ayıp ve utançlardan uzak kalınır. Böylece, birbirine bağlı olanlar saygıdeğer olurlar."

XIV - Üstat dedi ki: "Büyük ve üstün insan, yemekte karnının doyup doymayacağını düşünmez. Evinde rahatını aramaz. Yaptığı işlerde ağırbaşlı, konuşmalarında dikkatli bir kimsedir. O ilkesi olan kimseleri araştırır. Bu kimse için 'öğrenmeyi seven bir kimse' denebilir."

XV - Tzu-kung dedi ki: "Dalkavuk olmayan yoksul insanla, gururlu olmayan zengin bir kimse için bir şey söyleyebilir misiniz?" Üstat yanıt verdi: "Evet, söyleyebilirim; yalnızca onlar, yoksul ama mutlu, zengin ama terbiye ve incelikten ayrılmayan bir kimseyle karşılaştırılamazlar."

- Tzu-kung yanıt verdi: "Şiir kitabında (Shıh-ching) denmiştir ki, bir şeyi keserken törpüle, oyarken cilala. 'Anlaşıldığına göre, bu sözler, sizin söylediklerinizi aynen içeriyor demektir."

- Üstat dedi ki: "Sonunda seninle şiir üzerine konuşabilirim. Sana bir şey sorduğum zaman arkadan neyin geleceğini biliyorsun."

XVI - Üstat dedi ki: "İnsanların beni tanımamış olmalarından dolayı

üzülme. Ben onları tanımadığım için üzülürüm."

İKİNCİ BÖLÜM

"Ülkeyi Yönetmek"

I - Üstat dedi ki: "Ülkesini erdemle yöneten kimse, yerini her zaman koruyabilen ve bütün yıldızların kendisine uyduğu kutup yıldızıyla karşılaştırılabilir."

II - Üstat dedi ki: "Şiir kitabında 300 parça şiir vardır; ama bir tümce hepsini içine alabilir: Kötücül düşüncelerin olmasın."

III - Üstat dedi ki: "Halk yasalarla yönetilir ve cezalarla yola getirilmek istenirse, onlar kendilerini cezalardan kurtarmaya çalışacaklar; ama hiç utanç duymayacaklardır. Onlar erdemle yönetilir ve terbiye gerekleriyle yola getirilmek istenirse, utanç duyacaklar ve böylece iyi olmaya çalışacaklardır."

IV - Üstat dedi ki: "15 yaşımda kendimi öğrenmeye verdim."

- "30 yaşımda, istencime sahip olabildim."

- "40 yaşımda, kuşkulardan uzaklaştım."

- "50 yaşımda, 'göğün buyruğu'nu öğrendim."

- "60 yaşımda, seziş yoluyla her şeyi kavradım."

- "70 yaşımda, doğru olan şeylere zarar vermeden yüreğimin isteklerini yerine getirebildim."

V - Meng İ (5), "Anaya babaya sevgi ve bağlılığın ne olduğunu" sordu. Üstat yanıt verdi: "Onların sözünü dinlemek demektir".

- Daha sonra Fan Ch'ıh (6) ile giderken dedi ki: "Meng-sun (Meng İ) bana 'Ana babaya sevgi ve bağlılığın ne olduğu'nu sordu. Ben de, 'Onların sözünü dinlemektir,' dedim."

- Fan Ch'ıh dedi ki: "Ne demek istiyorsunuz?" Üstat yanıt verdi: "Yaşarken, ailemize terbiye gereklerine göre hizmet etmeliyiz. Öldükleri zaman, tören kurallarına göre onları gömmeli ve kurbanlar sunmalıyız."

VI - Meng Wu da, (7) yine anaya babaya bağlılığın ne olduğunu sordu. Üstat yanıt verdi: "Ana baba, çocuklarının hastalanmasından korkarlar."

VII - Tzu-yü (8) de anaya babaya bağlılığın ne olduğunu sordu. Üstat yanıt verdi: "Bugünlerde anaya babaya bağlılık demek, bir kimsenin ailesini geçindirmesi olarak anlaşılıyor. Ama, köpek ve atlar da ayni şeyi yaparlar. Saygı olmazsa bunu ötekinden nasıl ayırt edebiliriz?"

VIII - Tzu-hsia da, anaya babaya sevgi ve bağlılığın ne olduğunu sordu. Üstat yanıt verdi: "Zorunluk ve biçim sorunudur. Ailesinin bir sıkıntısı olunca, genç çocuk bu sıkıntıyı üzerine alırsa, şarabını, yiyeceğini onların önüne koyarsa, bu anaya babaya sevgi ve bağlılık sayılmaz mı?"

IX - Üstat dedi ki: "Hui (9) ile bütün gün konuştum. Söylediklerimin hiçbirine karşı çıkmadı. Sanki budalaydı. Benden uzaklaşınca özel yaşamınızı inceledim. Bu her şeyi açıkça gösterdi; Hui budala değildi."

X - Üstat dedi ki: "Bir insanın yapacağı işlere bak:

- "Onun davranışlarına dikkat et."

- "Dinlendiği şeylere bak."

- "Bir insan kişiliğini nasıl gizleyebilir?"

XI - Üstat dedi ki: "Bir kimse, sürekli yeni bilgiler elde ederek eski bilgisini geliştirmeye çalışırsa, o kimse başkalarının öğretmeni olabilir."

XII - Üstat dedi ki: " 'Büyük ve üstün insan' bir araç değildir."

XIII - Tzu-kung, "'üstün insan' kimdir?" diye sordu. Üstat yanıt verdi: "Konuşmadan önce eyleme geçer ve sonra eylemine göre konuşur."

XIV - Üstat dedi ki: " 'Büyük ve üstün insan' özgür düşüncelidir ve dar

kafalı değildir. Ancak küçük bir insan dar kafalıdır ve özgür düşünceli değildir."

XV - Üstat dedi ki: "Düşünmeden öğrenmek, zaman yitirmektir. Bir şeyi öğrenmeden düşünce ileri sürmek, tehlikelidir."

XVI - Üstat dedi ki: "Yu, (10) sana bilginin ne olduğunu öğreteyim mi? Bir şey bildiğin zaman, onu bildiğini göstermeye çalış. Bir şey bilmiyorsan, onu bilmediğini kabul et. İşte bu bilgidir."

XVII - Üstat dedi ki: "Garip öğretiler üzerinde çalışmak, gerçekten zararlıdır."

XVIII - Tzu-chang, (11) para kazanmak amacıyla bilgi edinmeye çalışıyordu.

- Üstat dedi ki: "Çok dinle, kuşkulandığın noktaları bir yana bırak ve sakınarak konuş; o zaman pek az yanlışın olur. Çok gör ve tehlikeli

şeylerden uzaklaş ve davranışlarında sakıngan ol. O zaman pişman olmazsın. Bir kimse konuşmalarında ve davranışlarında az yanlış yaparsa, bu kimse kazanç yolundadır demektir."

XIX - Dük Ai (12) sordu: "Halkı söz dinler kılmak için ne yolda davranmalı?"

- Üstat yanıt verdi: "Doğruluktan ayrılma, yanlışlarını düzelt. İşte o zaman halk söz dinler. Yanlışlarını düzeltmezsen, doğruluktan ayrılırsan, o zaman halk söz dinlemez."

XX - Chi K'ang (13) sordu: "Halkın hükümdarlarına karşı saygılı olması, bağlılık göstermesi ve çok çalışması için, ne yapmalı?"

- Üstat yanıt verdi: "Halkı ağırbaşlılıkla yönetirse, ona saygı gösterirler. O (hükümdar), ailesine bağlı ve herkese karşı incelikliyse, ona bağlılık gösterirler. İyi yoldan gider ve elinden geldiğince öğretmeye çabalarsa, halkı çok çalışır."

XXI - Birisi Konfüçyüs'e dedi ki: "Neden devlet hizmetinde bir görev almıyorsunuz?"

- Üstat yanıt verdi: "Şiir kitabında anaya babaya bağlılık konusunda ne diyor? Sen ana ve babana bağlıysan, kardeşlik ödevini yapmış olursun. Bu davranış devleti etkiler ve aynı zamanda hükümetin kurulmasını sağlar. Şu halde, bir insan neden devlet hizmetinde görev alsın?"

XXII - Üstat dedi ki: Bilmiyorum, bir kimse nasıl oluyor da yalancılıkla işini başarabiliyor. Büyük ve küçük arabalar, nasıl oluyor da boyunduruk ve koşum olmadan gidebiliyor?"

XXIII - Tzu-chang, "Bin yıl sonraki işler bilinebilir mi?" diye sordu.

- Üstat yanıt verdi: "Yin sülalesi, Hsia sülalesinin devlet düzenini izledi. (14) Onların bir şeyler aldığı ya da onlara bir şeyler eklediği bilinmektedir. Chou hanedanı Yin hanedanının düzenini izledi. (15)

Onlardan neyin alındığı ya da onlara neyin eklendiği biliniyor. Belki bundan sonra gelenler, Chouları izleyeceklerdir. Yüzlerce yıl sonra bile olsa, Chouların işleri bilinecektir."

XXIV - Üstat dedi ki: "Kendisiyle ilgili olmayan bir ölüye sunu sunmak dalkavukluktur."

- "Doğru olan şeyi görmek ama yapamamak, korkaklıktır."

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

"Sekiz Sıra"

I - Konfüçyüs, kendi bölgesinde sekiz tür eğlence düzenleyen Chi ailesinin başkanı için dedi ki: "O, bu gibi işlere dayanabiliyorsa, dayanamadığı şey acaba nedir?"

II - Üç aile, kurban törenlerinin sonunda kapları kaldırırken Yung ilahilerini okurlardı.

- Üstat dedi ki: "Yardımcılar, prenslerdi; Göğün Oğlu (imparator) ciddi ve ağırbaşlıydı, sözlerini bu üç büyük ailenin tören salonunda söylemeye nasıl cesaret ederler?"

III - Üstat dedi ki: "Bir kimse erdemli değilse, dinsel törenlerle ne ilgisi olabilir? Bir kimsenin erdemi yoksa, müzikle nasıl ilgilenebilir?"

IV - Lin Fang (16), 'Törenlerde neye dikkat edilmesi gerektiğini' sordu.

- Üstat yanıt verdi: "Bu gerçekten önemli bir soru."

- "Şölenlerde savurganlık yapmaktansa, tutumlu olmak daha iyidir. Yas törenlerindeyse üzüntüyü derinden göstermek, ilgisiz görünmekten daha iyidir."

V - Üstat dedi ki: "Kuzey'in ve Doğu'nun yabanıl boylarının da başkanları vardır. Ancak bizim hükümdarsız büyük ülkelerimizle karşılaştırılamazlar."

VI - Chi ailesinin Başkanı T'ai dağına (17) sunu sunacaktı.

- Üstat, Tsan- Yü'ye (18) dedi ki: "Onu bu işi yapmaktan alıkoyamaz

mısın? Tsan Yü, "Hayır!" dedi. Üstat, "Ya! Demek T'ai dağının Lin Fang gibi anlayışsız olduğunu söylemek istiyorsun?"

VII - Üstat dedi ki: "Büyük ve üstün insan, kavga etmez. Ama, gerekirse de okla dövüşmez mi? Ama, o yine düşmanını selamlar ve şerefe içki içer. O savaşında bile yine üstün bir insandır."

VIII - Tzu-hsia, "Şiir kitabındaki, insanı kendinden geçirici gamzeli gülümseyişi, gözlerinin beyaz-siyah parlaklığı (güzelliği) ve renklerin yalınlığı sözleriyle ne demek isteniyor?" diye sordu.

- Üstat yanıt verdi: "Renkleri saptarken yalın bir zemin hazırlamak gerekir."

- "Öyleyse, törenler daha sonra mı gelir?"

- Üstat yanıt verdi: "Ancak Shang benim ne demek istediğimi anlar. Şimdi onunla şiir konusunda konuşmaya başlayabilirim."

IX - Üstat dedi ki: "Hsia sülalesinin törenlerinden söz edebilirim; ama, Chiler konusunda bir şey söyleyemem. Yin hanedanının törenlerinden söz edebilirim; ama, Sung hanedanı (19) için söyleyecek bir sözüm yok. Çünkü onların kayıtları noksandır ve akıllı hükümdarları yoktur. Bunlara sahip olsalardı, konuşmalarında bunları kanıt olarak gösterebilirlerdi."

X - Üstat dedi ki: "En büyük törenlerde içki verildikten sonra, daha çoğunu görmeye dayanamıyorum."

XI - Biri, "Büyük kurban törenlerinin ne anlam taşıdığını" sordu.

- Üstat yanıt verdi: "Bilmiyorum. Bunu anlatabilen bir kimse, bunu seyreder gibi (avucunu gösterir) kolayca imparatorluğu yönetebilecektir."

XII - O, ölülere sanki oradaymışlar gibi sunu sundu. Ruhlara da, sanki oradaymışlar gibi sunu sundu.

XIII - Wang-sun Chia, (20) "Ocağa saygı göstermek, batı-güney köşesine saygı göstermekten daha iyi değil midir?" sözlerinden ne anlaşıldığını sordu.

- Üstat yanıt verdi: "Göğü gücendiren bir kimsenin, dua edecek başka bir yeri olamaz."

XIV - Üstat dedi ki: "Chou sülalesi, önceki iki hanedanın kültüründen yararlanmıştır. Böylece o (Chou hanedanı), nasıl da yetkindir! Bunun içindir ki, ben Chouları izliyorum."

XV - Üstat büyük tapınağa girdiğinde, oradaki işleri sordu. Biri dedi ki: "Tsao'dan gelen bey oğlunun (yani, Konfüçyüs'ün) tören kurallarını bileceğini kim söyleyebilirdi. (21) O, büyük tapınağa girdi ve işler konusunda bilgi istedi.Üstat bu sözü duyunca dedi ki: 'İşte, törenlerin kuralı budur'."

XVI - Üstat dedi ki: "Ok atma sanatında, 'deri' asıl olan şey değildir. Çünkü insanların gücü eşit değildir. Bu, eski bir kuraldır."

XVII - Tzu-kung, her ayın birinci günü atalara kurban edilen koyunu ortadan kaldırmak istedi.

- Üstat dedi ki: "Tzu, sen koyunu seviyorsun; bense töreni seviyorum."

XVIII - Üstat dedi ki: "Bir hükümdara toplum kurallarına göre hizmet edilirse, halk ona dalkavukluk edildiğini düşünebilir."

XIX - Dük Ting, (22) "Bir hükümdarın adamlarını nasıl kullanması ve bu adamların hükümdarlarına nasıl hizmet etmeleri gerektiğini" sordu.

- Konfüçyüs yanıt verdi: "Bir hükümdar, adamlarını toplum kurallarına göre kullanmalı. Adamlarıysa ona bağlılıkla hizmet etmeliler."

XX - Üstat dedi ki: "Kuang Tsü şiiri neşe vericidir; ama kötü deyişli

değildir. Üzüntüyü anlatır; ama, üzücü değildir. (23)

XXI - Dük Ai, Tsai Wo'ya, (23) "o ülkenin tanrısının sunağını sordu. Tsai Wo yanıt verdi: "Hsia hükümdarları buraya çam ağacı diktiler. Yin sülalesinin hükümdarları servi, Choularsa kestane ağaçları diktiler. Bunun anlamı, insanlara korku vermek demektir."

- Üstat bunu işitince dedi ki: "Yapılan işler konusunda konuşmak yersizdir. Nasıl sonuçlanacağı belli olan işler için gösteri yapmak anlamsızdır. Geçmiş şeyleri ayıplamaksa boştur."

XXII - Üstat dedi ki: "Kuang Chung (25) yeteneği az olan bir insandır."

- Biri dedi ki, "Bu, onun elisıkı olduğundan mı ileri gelmektedir?"

- Üstat, "Kuan'ın üç karısı vardır. Sonra, adamlarını da çok çalıştırmıyor. O, nasıl elisıkı bir insan olabilir?" diye yanıt verdi.

- "Kuan Chung toplum kurallarını biliyor muydu?"

- Üstat yanıt verdi: "Prenslerin saraylarının girişlerinde bir paravana vardır. Kwan'ın da böyle bir paravanası vardır. Prensler birbirlerini ziyaret ettiklerinde, önlerine özel masalar koyarlar. Burada içildikten sonra kapları ters çevirirler. Kwan da böyle yapar. Kwan toplum kurallarını biliyorsa, başkaları neden bilmesin?"

XXIII - Üstat, Lu derebeyliğinin büyük müzik üstadına ders veriyordu. Dedi ki: "Müzik kolayca öğrenilebilir. Önce çalgı seslendirilir, sonra notasına göre parça çalınır ve bu böylece sürerek sona erer."

XXIV - İ kentinin (26) sınır korumanı, Üstatla tanışmak istedi. Dedi ki: "Büyük bir insan buraya geldiğinde, hep onlarla tanışma fırsatını bulurum." Onu Konfüçyüs'le tanıştırdılar. Dışarı çıktığında, koruman, "Arkadaşlar, Üstadımızın devlet hizmetinde olmayışından dolayı neden üzüntü duyuyorsunuz? Ülke uzun zamandan beri gerçek ilkelerinden

uzaklaşmış bulunuyor. Bir gün 'Gök' Üstadımızı tahtadan yapılmış bir çan gibi kullanacaktır". (27)

XXV - Üstat, Shao ezgisinin (28) pek yetkin ve güzel olduğunu, (kral) Wu'nun müziğinin de çok güzel, ama yetkin olmadığını söyledi.

XXVI- Üstat dedi ki: "İnsanlar hoşgörülü olmazsa, törenlere önem verilmezse, cenaze törenlerinde gözyaşı dökülmezse, ben bunlara nasıl dayanayım?"

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

"Komşulara Karşı Erdemli Olmak"

I - Üstat dedi ki: "Erdemli davranışlar, komşuluğu pek iyi kılar. Bir kimse erdemin egemen olduğu bir yerde kalmak istemezse, o kimse akıllı kabul edilebilir mi?"

II - Üstat dedi ki: "Erdemli olmayan kimseler, uzun zaman yoksulluğa, sıkıntıya ve eğlenceye karşı koyamazlar. Erdem, erdem içinde yer alır. Akıllı olanlar bunu ararlar."

III - Üstat dedi ki: "İstenç, erdemin üzerine kurulursa nefret uyandırıcı davranışlar olmaz."

IV - Üstat dedi ki: "Gerçekten erdemli olan bir kimse başkalarını sevebilir ya da onlardan nefret edebilir."

V - Üstat dedi ki: "Zenginlik ve onur, herkesin istediği şeylerdir. Bunlar doğru bir yolda kazanılmazsa, pek çabuk yitirilir. Yoksulluk ve düşkünlük insanların nefret ettiği şeylerdir. İnsanlar dürüst davranmazlarsa, bunlardan kendilerini sıyırmalarının olanağı yoktur."

- " 'Büyük ve üstün insan' erdemden uzaklaşırsa, o iyi bir ün kazanabilir mi?"

- " 'Büyük ve üstün insan', iki yemek arasında bile erdeme aykırı davranamaz. İvedi anlarında bile ondan ayrılmaz ve tehlikeli zamanlarında da onu bırakmaz."

VI - Üstat dedi ki: "Erdemi seven birini henüz görmedim. Erdemden hoşlanmayan bir kimseden nefret edene daha raslamadım; erdemli bir

kimse, bundan başka şeye değer vermez. Erdemli olmayandan nefret eden kimse, kendisine erdemsiz birinin yaklaşmasına engel olacak yolda erdemi yerine getirecektir."

- "Bir kimse, bir gün gücünü erdem için kullanabilecek mi? Onun gücünün bu yolda yeterli olmadığını hiçbir zaman görmedim."

- "Böyle bir olay olabilir; ama ben görmedim."

VII - Üstat dedi ki: "İnsanların yanlışları, sınıflarının özelliğidir. Bir insanın yanlışını görmekle, onun erdemli olduğunu anlayabilirsiniz."

VIII - Üstat dedi ki: "Bir kimse, sabahleyin 'Tao'yu işitse, akşamleyin yazıklanmadan ölebilir."

IX - Üstat dedi ki: "Taosu olan bir bilgin, kötü giysilerinden ve tatsız tuzsuz yemeklerinden dolayı utanç duyuyorsa, bu kimseye önem vermeye değmez."

X - Üstat dedi ki: " 'Büyük ve üstün insan' dünyada bir şeye karşı ne düşkünlük gösterir, ne de onu küçümser. O, doğru olan şeyi izler."

XI - Üstat dedi ki: " 'Büyük ve üstün insan' erdemi, küçük insansa rahatını düşünür. 'Üstün insan' yasalar konusunda kafasını çalıştırır; küçük insansa kendi çıkarını aramaya bakar."

XII - Üstat dedi ki: "Hep kendi çıkarını göz önünde tutmaya çalışan kimse, pek çabuk düşman kazanır."

XIII - Üstat dedi ki: "Ülke, toplum düzenlerine göre ve içtenlikle yönetilirse, bir karışıklık çıkabilir mi? Ülke içtenlikle yönetilirse, toplum kurallarına gerek kalır mı?"

XIV - Üstat dedi ki: "Yüksek bir konumda bulunmadığından dolayı telaşlanma. Asıl o konuma uygun olup olmayacağından dolayı endişe et."

XV - Üstat dedi ki: "Shan, benim öğretim her yeri kapsar." Öğrencisi Tsang yanıt verdi: "Evet."

- Üstat dışarı çıktı. Öğrencileri birbirine sordu: "O, bu sözleriyle neyi anlatmak istedi?" Tsang şu yanıtı verdi: "Üstadımızın öğretisi bağlılık ve iyilikseverliği içine alır."

XVI - Üstat dedi ki: " 'büyük ve üstün insan' yalnızca doğruluğu, küçük insansa yalnızca çıkarını düşünür."

XVII - Üstat dedi ki: "Değerli bir insan gördüğümüzde, onun gibi olmayı düşünmeliyiz. Değersiz bir kimseye rasladığımızdaysa, geri dönmeli ve kendimizi incelemeliyiz."

XVIII - Üstat dedi ki: "Ailenize hizmet ederken eleştirilerinizde incelikli olmalısınız. Sözlerinize aldırış etmediklerini görseniz bile, daha çok saygılı olmayı sürdürün. Bu sizi yorsa bile, kızmayın."

XIX - Üstat dedi ki: "Aileniz yaşıyorken uzak yerlere gitmeyin. Gitseniz bile belirli bir yeriniz olmalı."

XX - Üstat dedi ki: "Bir kimse üç yıl babasının yolundan giderse, ona 'Anaya babaya bağlı bir kimse' denir."

XXI - Üstat dedi ki: "Sevinç ve üzüntü anları için, ana ve babanın yaşı kesinlikle bilinmelidir."

XXII - Üstat dedi ki: "Eski insanlar sözlerinde aşırılığa kaçmamışlardır; çünkü yaptıkları işlerde başarıya erişemeyeceklerinden korkmuşlardır."

XXIII - Üstat dedi ki: " 'büyük ve üstün insan' sözlerinde dikkatli, davranışlarında ağırbaşlı olmalıdır."

XXIV - Üstat dedi ki: "Erdem olduğu yerde kalmamalı, komşuları da

etkilemeli."

XXV - Üstat dedi ki: "Sakıngan davranışlarda, pek az yanılgı olur."

XXVI - Üstat dedi ki: "Hükümdara hizmet ederken, sürekli olarak ona yanlışını söylemek, o kimseyi gözden düşürür. Arkadaşlar arasında kırıcı sözler kullanmak, arkadaşlığın bozulmasına yol açar."

BEŞİNCİ BÖLÜM

"Kung-yeh Ch'ang" (29)

I - Üstat dedi ki: "Kung-yeh Ch'ang iyi bir eş olabilir. O, her ne denli hapisteyse de, suçlu değildir. Bunun için kızımı onunla evlendirdim."

- Üstat dedi ki: "Ülke iyi bir yolda yönetildiğinde, Nan Yung (30) devlet hizmetinde bir görev alabilir. Ülke kötü yolda yönetildiğinde de suç ve utançlardan uzak kalmasını bilir." Böylece onu ağabeyinin kızıyla evlendirdi.

II - Üstat dedi ki: "Tzu-chien (31) gerçekten üstün bir insandır. Lu'da üstün insanlar olmasaydı, o da bu ünü kazanabilir miydi?"

III - Tzu-kung sordu: "Bana ne ad verebilirsiniz?"

- Üstat yanıt verdi: "Sen bir kapsın." "Nasıl bir kap?" Üstat, "Değerli taşlardan yapılmış bir kurban kabı..." yanıtını verdi.

IV - Biri dedi ki: "Yung (32) gerçekten dürüst bir insandır; ama, güzel konuşma yeteneği yok."

- Üstat dedi ki: "Güzel konuşmanın yararı nedir? Başkalarını güzel sözlerle oyalayan bir kimse, çoğu zaman o kimselerin nefretini çekmiştir. Onun dürüst bir insan olduğunu bilmiyorum; ama neden ille de güzel konuşması gereksin?"

V - Üstat, Ch'i - tiao K'ai'yın devlet hizmetinde yer almasını istiyordu. (33) O dedi ki: "Ben buna henüz uygun değilim." Üstat bu söze çok hoşnut oldu.

VI - Üstat dedi ki: "Benim ilkelerime uyulmuyor. Bir sal alıp denizlere açılacağım. Bana arkadaşlık edecek kimse, biliyorum ki Yu olacaktır."

Tzu-lu bunu duyunca hoşnut oldu. Bunun üzerine Üstat dedi ki: "Yu, benden daha gözüpektir. O, bu gibi şeyler üzerinde hemen yargıya varmaz."

VII - Meng Wu, Tzu-lu'nun dürüst bir insan olup olmadığını sordu. Üstat, "Bilmiyorum," diye yanıt verdi.

- Bir daha sordu. Bunun üzerine Üstat dedi ki: "Bin savaş arabası olan bir ülkenin askerlik işlerini yönetmek için belki Yu kullanılabilir; ama, dürüst bir insan olup olmadığını bilmiyorum."

- "Ch'ıh için ne dersiniz?" (34)

- Üstat yanıt verdi: "Bin ailelik bir kentte ya da yüz arabalık bir boy içinde, Ch'iu başkan olabilir; ama, dürüst olup olmadığını bilmiyorum."

- "Ch'ıh (35) için ne söylebilirsiniz?"

- Üstat yanıt verdi: "Sarayda resmi giysiler içinde Ch'ıh konukları ve ziyaretçileri ağırlayabilir; ama, dürüst olup olmadığını bilmiyorum."

VIII - Üstat, Tzu-kung'a dedi ki: "Kimi daha üstün buluyorsun, kendini mi yoksa Hui'yi mi?"

- Tzu-kung yanıt verdi: "Kendimi Hui ile karşılaştırmayı nasıl düşünebilirim? Hui, bir noktayı anlar anlamaz, o sorunun bütününü öğrenir. Bense, bir noktayı anlayınca, ancak o şeyin ikinci bölümünü kavrayabiliyorum."

- Üstat dedi ki: "Evet, onun gibi değilsin. Eminim ki, sen ve ben onun gibi değiliz."

IX - Tsai-yü (36) gündüzleri uyurdu. Üstat dedi ki: "Sert tahta yontulmaz, pis topraktan yapılmış duvara mala işlemez. İşte bu, Yu'dur. Onu yetiştirmeye çalışmam ne kadar boşuna değil mi?"

- Üstat dedi ki: "Eskiden ben insanların sözlerini dinler ve onların yaptıklarına inanırdım. Şimdiyse onların sözlerini dinliyor ve davranışlarını seyrediyorum. Bu değişikliğe Yü yol açtı."

X - Üstat dedi ki: "Eğilmeyen bir kimse görmedim." Biri, "Shan Ch'ang var," (37) dedi. Üstat yanıt verdi: "Shang Ch'ang isteklerinin etkisi altındadır. O eğilmeyen bir insan olabilir mi?"

XI - Tzu-kung dedi ki: "Bana yapılmasını istemediğim şeyleri başkasına yapmam.

- Üstat yanıt verdi: "Ts"ze, sen bu denli olgunlaşmış değilsin."

XII - Tzu-kung dedi ki: "Üstadımızın ilkelerini duyduk; ama, insanın yaradılışı ve 'Göğün Oğlu' konusundaki düşüncelerini henüz duymadık."

XIII - Üstat dedi ki: "Tzu-lu birşey öğrenip de bunu başkasına öğretmeye fırsat bulamayınca, bunları yeniden öğrenmek zorunda

kalacağından korkar."

XIV - Tzu-kung sordu: "Kun-wen, (38) 'Ven' (bilgili) sanını almak için ne yaptı?" - Üstat yanıt verdi: "O, çalışkan bir kimsedir ve öğrenmeye meraklıdır. Sormaktan çekinmez. İşte bundan dolayı 'Ven' sanını almıştır."

XV - Üstat, "Tzu-ch'an'ın, (39) 'üstün insan' olmasını sağlayan dört niteliği olduğunu söyledi. O davranışlarında alçakgönüllüydü. Büyüklerine hizmette bulunurken saygılıydı. Halka karşı inceydi ve halkı kullanırken pek adaletliydi."

XVI - Üstat dedi ki: "Yen P'ing, (40) arkadaşlık ilişkisinin nasıl kurulacağını biliyor. Bir insan uzun zaman o kimseyle tanışmış olmalı ve daha başlangıçta saygılı davranmalı."

XVII - Üstat dedi ki: "Tsang Wen, (41) evinde büyük bir kablumbağa saklıyor. Onun için bir sığınak yaptı. Bunun sütunlarının başlıklarına dağ

ve kirişlerinin üzerine de kamış resimleri çizdirtti. Bu ne akılsızca bir şey!"

XVIII - Tzu-chang sordu: "Bakan Tzu-wen üç kez memurluk aldı. Hoşnut olduğunu hiç belli etmedi. Üç kez memurluktan çekildi, üzüldüğünü hiç göstermedi. Bu davranışıyla yeni bakana, hükümetini nasıl yönettiğini göstermek istiyordu. Bu bakan için ne dersiniz?"

- Üstat yanıt verdi: "O bağlı bir insandır; ama erdemli midir, bunu bilmiyorum. Nasıl erdemli olabilir?"

- "Subay Ch'ui, Ch'i prensini öldürdüğünde, kırk atı olan Ch'an Wen ülkesini ve atlarını bırakıp gitti. Başka bir ülkeye geldiğinde, 'Buradakiler de bizim büyük subayımız Ch'ui gibi...' deyip burayı da bıraktı ve başka bir ülkeye gitti; aynı nedenle buradan da ayrıldı. Bu kimse için ne dersiniz?" Üstat yanıt verdi: "O temiz bir insandır." "Erdemli midir?" "Bilmem, ama nasıl erdemli olabilir?"

XIX - "Chi Wen, (42) üç kez düşünür ve sonra eyleme geçer." Üstat bunu duyunca dedi ki: "İki kez düşünmek yeter."

XX - Üstat dedi ki: "Bu ülke iyi yolda yönetildiğinde, Ning Wu akıllı bir insan gibi davrandı. (43) Ülke karışıklık içinde olduğunda, budalaca davrandı. Ona akıllıca davranmayı başkaları öğretti; ama budalalıkları, kendisinindir."

XXI - Üstat Ch'an'dayken (44) dedi ki: "Bırakın beni geri döneyim! Bırakın beni geri döneyim! Okulumdaki çocuklar dikkatsiz ve düşüncesiz. Şimdiye dek bilgi elde etmeye çalıştılar; ama kendilerini nasıl yöneteceklerini öğrenemediler."

XXII - Üstat dedi ki: "Po-i ve Shu-ch'i (45) kendilerine yapılan kötü davranışlara hiç aldırmaz. Bunun içindir ki, düşmanları azdır."

XXIII - Üstat dedi ki: "Wei-shang Kao'nun (46) doğru bir insan olduğunu kim söylüyor? Biri ondan sirke istedi, o da bunu komşusundan

alarak o adama verdi."

XXIV - Üstat dedi ki: "Tso Ch'iu-ming (47) aldatıcı sözlerinden, kurnazca davranışlarından ve aşırı saygıdan utanç duymuştur. Ben de bunlardan utanç duyarım. Birine karşı düşmanlığını saklamak ve sonra güler yüz göstermek. İşte Tso Ch'iu-ming bu gibi davranışlardan utanır. Ben de utanırım."

XXV - Üstadın yanında Yen-yüan ve Chi Lu vardı. (48) Üstat, "Gelin bana istediklerinizi söyleyin," dedi.

- Tzu-lu (Chi Lu) dedi ki: "Araba ve atlarım, güzel, kürklü giysirim olsun isterim. Bunları arkadaşlarıma da vereyim. Onlar bu giysileri korumasalar bile yine aldırış etmem."

- Yen Yüan dedi ki: "Ne yetkin bir insan olduğum için gurur duyayım, ne de iyi olan işlerimi başkalarına göstermekten zevk alayım."

- Sonra Tzu-lu dedi ki: "Sizin isteklerinizi de dinlemek isteriz Üstadım." Üstat yanıt verdi: "Yaşlı olanlara rahatlık sağlamak, arkadaşlara içtenlikle, gençlere de incelikle davranmak isterim."

XXVI - Üstat dedi ki: "Her şey tamam! Yanlışlarını anlamış ve kendisinin suçlu olduğunu kabul etmiş bir kimseye henüz raslamadım."

XXVII - Üstat dedi ki: "On ailelik bir köyde, benim gibi onurlu ve içten bir kimse bulunabilir; ama okumaya çok düşkün bir kimse, asla bulunamaz."

ALTINCI BÖLÜM

"Yung Yeh"

I - Üstat dedi ki: "İşte Yung Yeh! Bir prensin sarayına layık olabilir."

- Chung-kung, Tzu-sang Po-tzu için sordu; (49) Üstat yanıt verdi: "O da olabilir, o küçük şeylere önem vermez."

- Chung-kung dedi ki: "Hep saygılı olan kimse, halkını sıradan yöntemlerle yönetse bile, onun davranışı herkesçe iyi niyetle kabul edilir; ama sıradan bir insan sıradan bir yöntemle iş görürse, herkes bu işe karşı çıkar."

- Üstat dedi ki: "Yung'un sözleri çok doğru."

II - Dük Ai, "hangi öğrencinin öğrenmeye daha çok düşkün olduğunu" sordu.

- Konfüçyüs yanıt verdi: "Yen Hui. O, öğrenmeyi çok severdi. Hiç kızmaz, aynı yanlışı iki kez yapmazdı. Ne yazık, onun ömrü azmış. Şimdi onun gibi bir kimse yok. Onun gibi öğrenmeyi çok seven bir kimse daha görmedim."

III - Tzu-hua, Ch'i'ye bir görev için gönderilmişti. Öğrenci Tsan, onun annesi için buğday istedi. Üstat, "Ona bir fu [kilenin dörtte biri] ver," dedi. O daha çok istedi. Üstat, "Bir yü [bir kile] ver," dedi. Tsan ise beş ping (beş fıçı) verdi.

- Üstat dedi ki: "Ch'ıh, Ch'i'ye giderken arabasını beşli atlar sürüyor. Kendisi de güzel, kürklü giysiler giyiyor. İşittiğime göre, 'üstün bir insan'

düşkünlere yardım eder, zenginlerin servetini artırmaz."

- Yüan Sze, Üstadın yardımıyla o kente vali oldu. (50) Üstat ona (aylık olarak) 900 ölçü buğday verdi; ama Sze almak istemedi.

- Üstat dedi ki: "Bunu geri çevirme. Al ve komşularına dağıt, köylere ve kentlere gönder."

IV- Üstat, Chung-kung'dan söz ediyordu; dedi ki: "Halk, benekli ineğin kırmızı boynuzlu buzağısını kurban olarak istemese de, dağların ve ırmakların 'ruhu' onu istemeyecek mi?"

V - Üstat dedi ki: "Hui, erdeme aykırı davranmamak için üç ay düşünür. Öteki öğrencilerimse, ancak bir gün ya da bir ay düşünebiliyorlar."

VI - Chi K'ang, Chung-yu'nun devlet hizmetinde bir görev almaya uygun olup olmadığını sordu; Üstat dedi ki: "O, kararlarında tezcanlı

değildir. Bunun için devlet hizmetine alınmasında ne zarar olabilir?" K'ang, Ts'ze için aynı şeyi sordu; (51) Üstat, "Ts'ze akıllı bir insandır; bir görev alması yararlıdır," dedi. Ch'iu için de aynı şey sorulunca, Üstat şu yanıtı verdi. "O, yetenekli bir insandır. Devlet hizmetine alınmasında ne gibi bir zarar olabilir?"

VII - Chi ailesinin başkanı, Min Tzu-chi-en'den, kendisinin olan Pi kentinin valisi olmasını istedi. (52) Min Tzu-ch'ien dedi ki: "Lütfen bu işi benim adıma incelikle geri çevirin. Başka biri daha aynı öneriyle gelirse, gidip Wen ırmağının kıyısında yaşamak zorunda kalacağım." (53)

VIII - Po-niu hastalanmıştı. (54) Üstat ziyaretine gitti. Pencereden elini tuttu, dedi ki: "Onu yitiriyoruz. Ne yazık ki, 'Göğün buyruğu' bu! Böyle bir adam hasta olsun, bu adam hasta olsun!?"

IX- Üstat dedi ki: "Hui, gerçekten değerli bir insandı. Bir kase pirinç, küçük bir kadeh içki, yoksul bir kulübe. Başkaları bu yoksulluğa

dayanamazken, o neşesini asla yitirmemişti. O, gerçekten değerli bir insandı!"

X - Yen Ch'iu dedi ki: (55) "Üstadımızın ilkelerini beğenmemiş değilim; ama, onları anlatmaya gücüm yetmiyor."

- Üstat dedi ki: "Yolun ortasında gücünün yetersizliğinden dolayı geri dönen bir kimse, şimdi gücünü ayarlayabilir."

XI - Üstat, Tzu-hsia'ya dedi ki: "Bilginler arasında 'büyük ve üstün insan' ol. Küçük bir insan olma."

XII - Tzu-yu, Wu-ch'ang kentinin valisi olmuştu. Üstat ona dedi ki: "İyi adamların var mı?" O, "Tan-tai Mieh-ming (56) var," dedi, "O asla kaçamak yanıt vermez; ancak işler için daire yöneticisini görmeye gelir."

XIII - Üstat dedi ki: "Mang Chıh-fan, (57) yeteneklerinden dolayı gururlanmaz. Rakibine üstün geldiği pek seyrek görülmüştür. Kent

kapısından girdiklerinde, atını kamçılayarak der ki, 'Sonuncu olmak benim yanlışım değil. Ne yazık ki atım iyi koşamıyor."

XIV- Üstat dedi ki: "Baş ayinci T'o'nun güzel konuşması ve Sung prensi Chao'nun güzelliği elde edilebilse de, yine bugünkü yıkımları önlemek güçtür." (58)

XV - Üstat dedi ki: "İnsanlar neden kapıdan çıkar gibi benim ilkelerimi kolayca izleyemiyorlar?"

XVI - Üstat dedi ki: "İşlerin yapılmasında asıl madde inceliğe egemen olursa, o işte güzellik olmaz. İncelik asıl maddeye üstün gelirse, o işte derinlik olmaz. Ama, incelik ve asıl madde birbirine eşitse, o zaman 'büyük ve üstün insan'a sahip oluruz.

XVII - Üstat dedi ki: "İnsanlar doğruluk için dünyaya gelmişlerdir. Bir insan doğru yoldan ayrılır, buna karşın iyi bir yaşam sürerse, ölümden kurtuluşu yalnızca bir şans eseridir."

XVIII - Üstat dedi ki: "Gerçeği bilenler, onu sevenlerle karşılaştırılamazlar. Onu sevenler, ondan zevk alanlarla bir değildir."

XIX - Üstat dedi ki: "Yetenekli, ortanın üstünde olan insanlarla yüksek konular konuşulabilir; ama, ortanın altında kimselerle bu konular üzerine konuşulamaz."

XX - Fan Ch'ıh, akıllı olmanın niteliklerini sordu. Üstat yanıt verdi: "Halkın adaleti için çalışan ve ruhlara saygılı olan, ama yine onlardan uzak kalan bir kimseye akıllı denir." Erdemli olmanın niteliklerini sorunca, Üstat şu yanıtı verdi: "Güçlükleri yenmeyi birinci ödevi olarak kabul eden ve ödülü sonraya bırakan bir kimseye 'erdemli' denir."

XXI - Üstat dedi ki: "Akıllı insanlar sudan hoşlanırlar. Erdemli kimseler dağlardan zevk alırlar. Akıllılar kıpır kıpırdır, erdemliler dingindir. Akıllılar neşelidir, erdemlilerse uzun ömürlüdür."

XXII - Üstat dedi ki: "Ch'i bir değişiklikle Lu derebeyliğine gelebilirdi. Lu bir değişiklikle gerçek ilkelerin egemen olduğu yere erişebilirdi."

XXIII - Üstat dedi ki: "Köşeleri olmayan köşeli kap, köşeli acayip kap." (59)

XXIV - Tsai Wo sordu: "İyiliğini seven bir kimseye, 'kuyuda iyi bir insan var' dense, onun arkasından gider mi?" Konfüçyüs dedi ki; "Niye böyle yapsın? Belki 'büyük ve üstün insan' kuyu içine atılmış olabilir; ama o, başkalarını oraya göndermez. O, aldatılabilir; ama başkalarını tuzağa düşürmez."

XXV - Üstat dedi ki: " 'Büyük ve üstün insan' kendisini bilgiye verir, ilkelere bağlı kalır ve sınırı aşmaz."

XXVI - Üstat, Nan-tzu'yu ziyaret etmişti. (60) Tzu-lu bundan hoşnut kalmadı. Üstat ant içerek dedi ki: "Bir daha yanlış birşey yaparsam 'Gök' beni bıraksın, 'Gök' beni bıraksın!"

XXVII - Üstat dedi ki: "Doğru ilkelere göre, erdem en yüksek bir şeydir. Bunun az bulunur oluşu, halk arasında uzun zaman sürmesini sağlamıştır."

XXVIII - Tzu-kung dedi ki: "Halka armağanlar dağıtan ve onlara yardım eden bir kimse için ne dersiniz? Ona 'iyiliği seven' bir kimse denebilir mi?" Üstat yanıt verdi: "Neden 'iyilik' sözcüğünü onun için kullanıyorsunuz? Onun kutsal insanlara özgü nitelikleri yok mudur? Hatta Yao ve Shun bile bu konuda kaygı duymuşlardır."

- "Şimdi 'iyiliksever kimse' kendisini yetiştirirken başkalarını da yetiştirmek ister. Kendi bilgisini genişletirken başkalarının bilgisini de geliştirmeye çalışır."

- "İçimizde olan şeyle başkalarını karşılaştırmak; işte buna 'iyilikseverliğin sanatı' denir."

YEDİNCİ BÖLÜM

"Aktarmak"

I - Üstat dedi ki: "Ben yaratıcı olmaktan çok aktarıcıyım. Eskiyi sever ve ona inanırım. Bunun için yaşlı Pang ile kendimi karşılaştırmayı göze alabilirim." (61)

II - Üstat dedi ki: "Dinginlikle bilgi edinmek ve zevkle öğrenmek ve usanç duymadan öğretmek konusunda hangisi benim olabilir?"

III - Üstat dedi ki; "Erdem konusunu iyice işlememek, öğrenilen şey üzerinde yeter derecede durmamak, doğruluğa karşı ilgisiz kalmak, kötü olan şeyleri de işitememek. İşte bunlar beni üzen şeylerdir."

IV - Üstat, işi başından aşkın olduğunda dingin ve neşelidir."

V - "Üstat dedi ki: "Aşırıya kaçmak, benim için yok olmak demektir. Uzun zamandır düş görmemiştim. Yalnızca Dük Chou'yu (62) gördüm."

VI - Üstat dedi ki, "İstencini gerçek ilkeler için kullan.'

- "Erdemli olan şeyleri kazanmaya çalış."

- "Kendini iyiliğe ver.

- "Eğlencelerin sanat için olsun."

VII - Üstat dedi ki: "Derslerim için kuru bir et parçası getiren bir kimseye bilgi vermekten asla kaçınmam."

VIII - Üstat dedi ki: "Bilgi edinmeye istekli olmayanlara bir şey

anlatamam. Kendini gösteremeyen kimselere yardım edemem. Bir kimseye bilgimin bir bölümünü öğrettiğimde, o kimse bunun öteki üç bölümünü öğrenemezse, dersimi bir kez daha yinelemem."

IX - Üstat, yas sırasında yemekten kalkar.

- Ağladığı günlerde asla şarkı söylemez.

X - Üstat, Yen Yuan'a dedi ki: "Göreve çağrıldığında işlerini savsaklama. Çağrılmadığında dinlenmeye çekil. Bunu yalnızca sen ve ben yapabiliriz."

- Tzu-lu dedi ki: "Devlet ordularını yönetecek olsanız, yanınıza kimi alırsınız?"

- Üstat yanıt verdi: "Silahsız olarak kaplana saldıranı, kayıksız olarak ırmağı geçmeye çalışanı ve öleceğinden dolayı hiçbir kaygı duymayanı yanıma almam. Benimle birlikte gelecek kimse, sorumluluğu anlayan ve

hazırladığım planları seve seve yerine getirebilen bir kimsedir."

XI - Üstat dedi ki, "Zenginliği elde etmede başarıya ulaşacağımı bilsem, arabacı olmak gerekse de yine bunu yaparım; ama, bunda başarı elde edemezsem, o zaman sevdiğim şeyi izlerim."

XII - Üstadın sakınmayla karşıladığı şeyler: Oruç, savaş ve hastalıklardır.

XIII - Üstat Ch'i derebeyliğindeyken 'chao' (müzik) dinledi. Üç ay yediği etin tadını anlayamadı. Dedi ki: "Bir müziğin böyle yetkin olabileceğini bilmiyordum."

XIV - Yen Yu dedi ki: (63) "Üstadımız Wei prensinin yandaşı olabilir mi?" Tzu-kung, "Ona sorayım," dedi.

- Gidip Üstat'a sordu: "Po-i ve Shu-ch'i ne tür insanlardır?" Üstat yanıt verdi: "Onlar değerli insanlardır." Yine sordu: "Onlar yaptıklarından

dolayı pişman mıdırlar?" Üstat dedi ki: "Onlar insanlığı aradılar ve ona göre davrandılar. Neden pişman olsunlar?" Üstadımız Wei prensinin yandaşı olamaz.

XV - Üstat dedi ki: "Yiyecek pirincim, içecek suyum ve kolumu dayayacak bir yastığım var. Bunlarla ben mutluyum. Zenginlik, san, onur doğru olmayan bir yolda elde edilirse, bunlar benim için uçan bulutlar gibidir."

XVI - Üstat dedi ki: "Ömrüm daha uzatılacak olursa, bunun elli yılını 'İ-ching' üzerinde çalışmaya verirdim. (64) Böylece hiç yanlışım olmazdı."

XVII - Üstadın sık sık konuştuğu konular, şiir, tarih ve törenlerin yapılması. Hep bunlar üzerine konuşurdu.

XVIII - Dük She, (65) Tzu-lu'ya Konfüçyüs'ü sordu. Tzu-lu yanıt vermedi.

- Üstat dedi ki: "Neden ona, benim alçakgönüllü bir insan olduğumu, ders verirken yemeğimi unuttuğumu, üzüntülerimi neşeyle dağıttığımı ve yaşlandığını anlamayan bir kimse olduğumu söylemedin?"

XIX - Üstat dedi ki: "Ben doğuştan bilgisi olan bir insan değilim. Eskiyi seven ve onu aramayı zevk edinen bir insanım."

XX - Üstadın söz etmediği konular, doğaüstü varlıklar, üstün güçler ve ruhlardır.

XXI - Üstat dedi ki: "Üç kişiyle birlikte giderken, onlar sanki benim öğretmenimmiş gibi davranmalılar. Ben onların iyi yanlarını seçer ve onları izlerim. Onların kötü yanı olursa, onları değiştirmeye çalışırım."

XXII - Üstat dedi ki: "Gök, içimdeki erdemi yarattı. Huan T'i bana ne yapabilir?" (66)

XXIII - Üstat dedi ki: "Çocuklarım, sizden bir şey sakladığımı mı sanırsınız? Ben sizden hiçbir şey gizleyemem. Size anlatmadığım bir şey kalmamıştır; çünkü bu, benim yolumdur."

XXIV - Üstadın öğrettiği dört şey vardı: "Yazın, ahlak, bağlılık ve doğruluk."

XXV - Üstat dedi ki: "Kutsal insanlar, benim görmeyi istediğim kimseler değildir. Görmek istediklerim, ancak 'büyük ve üstün insanlar'dır. İşte istediğim budur."

- Üstat dedi ki: "İyi insanlar, benim görmek istediğim kimseler değildir. İlgi duyduğum kimseler 'sonsuzluğu kazanmış' insanlardır! İşte istediğim budur."

- "Bir şeyi olmadığı halde, varmış gibi davranıyor. Boş, ama dolu olduğunu gösteriyor. Sıkışık bir durumda, ama özgürmüş gibi görünüyor. Böyle 'sonsuzluk'u elde etmek güçtür."

XXVI - Üstat dedi ki: "Balık avlarken ağ kullanmadı. Kuşlar uykudayken okunu atıp onları vurmadı."

XXVII - Üstat dedi ki: "Ne yapacağını bilmeden davranan kimseler vardır. Ben böyle yapamam. Çokça duymak, iyi olanı seçmek ve hep onu izlemek. Çok görmek, onu saklamak. İşte bunlar bilgi kazanmanın ikinci yöntemidir."

XXVIII - Hu-hsiang halkıyla konuşmak güçtür. Onlardan bir çocuk, Üstatla görüştü. Öğrenciler bunu kuşkuyla karşıladılar!

- Üstat dedi ki: "Onların bana yaklaşmalarını isterim. Ancak benden uzaklaştıklarında, yapacakları şeylerin sorumluluğunu üzerime alamam. Neden bu kadar kaba davranmalı? Bir kimse bana temiz olarak gelirse, onu temiz olarak kabul ederim. Ama geçmişteki davranışlarının sorumluluğunu üzerime alamam."

XXIX - Üstat dedi ki: "Erdem uzak bir şey midir? Erdemli olmak istersen, ona kolayca erişebilirsin."

XXX - Ch'en derebeyliğinin (67) Adalet Bakanı, Konfüçyüs'e, Dük Chao'nun tören kurallarını bilip bilmediğini sordu. Konfüçyüs, "Evet, tören kurallarını biliyor," dedi.

- Konfüçyüs gidince Bakan, Wu-ma Ch'i'yi selamlayarak dedi ki: "Ben 'büyük ve üstün insan'ın partizan olmayacağını duydum. 'Üstün insan' partizan olabilir mi? Bir prens Wulardan bir kızla evlendi. Aynı soyadını taşıyorlardı. Karısına Wu Meng-tuz (Wuların büyük kızı) diyordu. Bunu bir prens bilmezse başka kim bilebilir?"

- Wu-ma Ch'i bunları Konfüçyüs'e bildirdi. Konfüçyüs dedi ki: "Talihim varmış. Yanlışlarım olursa, halk bunları kesinlikle bilecek."

XXXI - Üstat dedi ki: "Yazında belki başkalarıyla aynı düzeydeyim; ama, 'büyük ve üstün insan'ın sahip olduğu şeyleri henüz elde etmiş

değilim."

XXXII - Üstat şarkı söyleyen birine katıldığında, o kimse güzel şarkı söylüyorsa, şarkıyı yineletir ve o da söylemeyi sürdürür.

XXXIII - Üstat dedi ki: "Kutsal bir insanı, erdemli bir insanı kendimle nasıl ölçebilirim? Benim için, kendisini tatmin etmeye çalışan, bıkmadan başkalarını öğretmeye çabalayan bir kimsedir denebilir." Kung-hsi Hua dedi ki: (68) "İşte bunun içindir ki, biz öğrencileriniz sizin gibi olamayız."

XXXIV - Üstat çok hastaydı. Tzu-lu, ona dua etmesini rica etti.

- Üstat dedi ki: "Böyle bir şeyi yapabilir miyim?" Tzu-lu Yanıt verdi: "Yapabilirsiniz, 'ölülere övgü' konusunda denmiştir ki, 'Aşağı ve yukarı dünyadaki ruhlar için dua edilmiştir.' " Üstat dedi ki: "Benim duamsa çok önceden yapılmıştır."

XXXV - Üstat dedi ki: Çok taşkınlık söz dinlemezliği doğurur. Elisıkılık da bayağılığı... Ama bayağı olmak, söz dinlemez olmaktan daha iyidir."

XXXVI - Üstat dedi ki: "Büyük ve üstün insan, hep hoşnut ve rahattır. Küçük bir insansa hep üzüntü ve telaş içindedir."

XXXVII - Üstadımız nazik, ama gururludur. Yücedir, ama korkunç değildir. Saygılı ve çok ölçülüdür.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

"T'ai-po" (69)

I - Üstat dedi ki: "T'ai-po, erdemin en üstün derecesine yükselmiştir denebilir. Üç kez tahtı geri çevirdi. Bunu öyle sessizce yaptı ki, halkın bundan haberi olmadı ve bu davranışından dolayı onu övmedi."

II - Üstat dedi ki: "Törenler olmasa, saygı sıkıcı bir davranış olur. Tören kuralları olmasa, sakınma, korkaklık; gözüpeklik, taşkınlık ve doğruluk da, kabalık durumuna gelir."

- "Büyük ve üstün insan, akrabalarına iyi davranır. Halkını erdeme yükseltir. O, ilgisini arkadaşlarından esirgemezse, halk da doğru yoldan gider."

III - Filozof Tsang hastaydı. Öğrencilerini çağırttı ve dedi ki: "Ellerimi, ayaklarımı açın. Şiir kitabında denmiştir ki, 'Sanki derin uçurumun kıyısında ya da ince buz üzerindeymişiz gibi anlayışlı ve sakıngan olmalıyız.' İşte ben de böyleyim. Bundan sonra bana zarar verecek şeylerden nasıl kaçacağımı bilirim. Ah benim küçük çocuklarım."

IV - Filozof Tsang hastaydı. Meng Chang-tzu onu görmeye gitti. Nasıl olduğunu sordu. (70)

- Tsang ona dedi ki: "Bir kuş ölmek üzereyken sesi üzünç vericidir. Bir insan ölürken sözleri güzeldir."

- "Büyük ve üstün insan'ın önem verdiği üç şey vardır: Davranışlarında dikkatsiz ve düşüncesiz olmaktan sakınmak; yüz anlatımında içtenlik; sözlerinin kabalık ve bayağılıktan uzak olması. Kurban törenlerini yönetme konusuna gelince, bunlar için özel adamlar vardır."

V - Filozog Tsang dedi ki: "Yetenekli olan insanlar, olmayanlara soru sorabilir. Çok şeyi olanlar, hiçbir şeyi olmayanlara soru sorabilir. Bir şeyi olan kimse, hiçbir şeyi yokmuş gibi davranır. Dolu bir şeyi boş kabul eder. Suçu olduğu halde savaşıma girişmez. Eskiden böyle davranan bir arkadaşım vardı."

VI - Filozof Tsang dedi ki: "Öyle bir kişi vardır ki, yetim bir prensi

korumasına alır ve 100 'Li'lik bir devleti yönetir. Yüksek rütbeye eriştiği halde, onu zorla elde etmek istemez. Böyle bir kimse, 'büyük ve üstün insan' değil midir? Evet o, 'büyük ve üstün insan'dır."

VII - Filozof Tsang dedi ki: "Bir bilgin, anlayışlı ve sabırlı olmalıdır; çünkü onun yükü ağır ve yolu uzundur."

- "İyilikseverliği kendi yükü olarak kabul eder. O ağır değil midir? Bu yük yalnızca ölümle sona erebilir. Uzun bir zaman değil mi?"

VIII - Üstat dedi ki: "Zeka şiirle gelişir."

- "İnsanın özyapısı, eğitim ve toplum kurallarıyla oluşturulur."

- "Ve müzikle yetkinleşir."

IX - Üstat dedi ki: "Halk bir dizgeye uymaya zorlanır; ama onu anlamaya asla zorlanamaz."

X - Üstat dedi ki: "Gözüpekliği seven, ama yoksulluktan nefret eden bir kimse, karışıklık çıkarabilir. İyiliksever olmayan bir kimse de karışıklık çıkarmaya yol açabilir."

XI - Üstat dedi ki: "Üç yıl aylık istemeden çalışan bir insanı bulmak güçtür."

XII - Üstat dedi ki: "Bir kimse, Chou Dükü gibi yetenekli ve iyi bir insan olup da gururlu ve elisıkıysa, onun başka yeteneklerine asla önem verilmez."

XIII - Üstat dedi ki: "İçtenlik ve bağlılıkla öğrenmeye çalış. Ölümle karşılaşsan bile yolunu yetkinliğe götürmeye çabala."

- "Bir ülke iyi yönetiliyorsa, yoksulluk ve düşkünlüğün varlığı utanç verici bir şeydir. Bir ülke kötü yönetiliyorsa, zenginlik ve onur gibi şeylerin varlığından utanç duyulmalıdır."

- "O, tehlikeli ülkelere gitmez. Karışıklık içinde olan yerlerde bulunmaz. Gerçek ilkeler, o ülkede egemen olduğunda, o kendini gösterir. Bu ilkeler orada yoksa, o kendisini gizler."

XIV - Üstat dedi ki: "Bir kimsenin devlet hizmetinde bir yeri yoksa, ülkenin yönetimi için plan yapmasına gerek yoktur."

XV - Üstat dedi ki: "Müzik Üstadı Chıh işe başladığında 'K'uan Tsü' ezgisinin sonunu nasıl da güzel yapmıştı; kulakları nasıl da dolduruyordu!"

XVI - Üstat dedi ki: "Çalışkan olmak, ama dürüst olmamak; budala olmak, ama incelikli olmamak; sıradan olmak, ama içten olmamak. İşte böyle bir insanı anlamıyorum."

XVII - Üstat dedi ki: "Hedefine erişemeyecekmiş gibi öğrenmeye çalış. Sanki onu yitirecekmiş gibi korku içinde ol."

XVIII - Üstat dedi ki: "Shun ve Yü'nün (71) ülke yönetimindeki davranışları nasıl da yetkindir. Sanki bu onlar için önemli bir şey değilmiş gibi!"

XIX - Üstat dedi ki: "Ya-o, (72) bir hükümdar olarak gerçekten çok büyük bir insandır. O, nasıl da yetkindir! Onun erdemi nasıl da büyüktür. Halk buna ad verememiştir."

- "O'nun başardığı işler, nasıl da büyüktü. Kurduğu düzenler nasıl da parlaktı."

XX - Shun'un beş bakanı vardı ve imparatorluk pek iyi yönetiliyordu.

- Wu Wang dedi ki: "Benim on yetenekli bakanım var."

- Konfüçyüs dedi ki: "Yeteneklileri bulmak güçtür, sözleri doğru değil midir? Ama, T'ang ve Yü (73) dönemindekiler Chou döneminde

olduğundan daha çoktur ve aralarında bir de hanım vardı. Yetenekli bakanlar da dokuzdan çok değildi."

- "Ülkenin üçte ikisi onundu (Kral Wen'in) ve Yin hanedanı için çok çalıştı. Ama, Chou sülalesinin erdemi en yüksek dereceye ermiştir denebilir."

XXI - Üstat dedi ki: "Yü, kusursuz bir insandır. O, sıradan yemekler yer ve bayağı içkiler içerdi; ama ruhlara çok bağlıydı. Onun giysileri eskiydi; ama kurban törenlerinde en iyi giysileri ve şapkaları o giydi. O, küçük bir kulübede yaşadı; ama gücünü hendek ve kanallar açmak için harcadı. Yü'de gerçekten hiçbir kusur bulmam."

DOKUZUNCU BÖLÜM

"Üstadın Seyrek Olarak Ele Aldığı Konular"

I - Üstadın seyrek olarak ele aldığı konular yarar, yazgı ve iyilikseverliktir.

II - Ta-hsiang köyünden bir adam dedi ki: "Filozof K'ung, gerçekten büyük bir insan! Bilgisi geniştir; ama, kendisini ünlü olarak göstermeye çalışmaz."

- Üstat onları dinleyince öğrencilerine sordu: "Benim yapabileceğim şey nedir? Araba kullanmasını mı, yoksa ok atmasını mı öğrenmeye çalışacağım? Araba kullanmasını öğreneceğim."

III - Üstat dedi ki, "Keten şapka, tören kurallarına en uygun olanıdır; ama, şimdi ipekten olanı giyilmektedir. Öbürü daha ucuzdur; ama ben, herkesin kullandığını giyeceğim."

- "Aşağı salondayken eğilip selam vermek, tören kurallarında gösterilmiştir; ama şimdi, yukarı kata çıkıldıktan sonra selam verilmektedir. Bu pek iyi bir şey; ama ben, herkesin yaptığının tersine, aşağı salondayken selam vermeyi sürdüreceğim."

IV - Üstat'ın dört özelliği şunlardır: Önyargısızdır. Bir şeye hemen karar vermez. İnatçı değildir. Bencil değildir.

V - Üstat, K'uang'da büyük bir korku geçirmişti. (74)

- Dedi ki: "Kral Wen'in ölümünden sonra, gerçeklik içimde yerleşmiş değil midir?"

- " 'Gök' gerçekliğin yok olmasını isteseydi, bu gerçeklikle benim ilgim olamazdı. 'Gök' bu gerçekliğin yok olmasını istemiyorsa, K'uang halkı bana ne yapabilir?"

VI - Büyük bir memur Tzu-kung'a sordu: "Üstadınızın kutsal bir insan olduğu söylenemez mi? Yetenekleri nasıl da türlü türlü!"

- Tzu-kung dedi ki: "Kuşkusuz, 'Gök' ona sınırsız özellikler vermiştir. Bunun için biz onu kutsal insan sayabiliriz. Yetenekleri de pek çoktur."

- Üstat bu konuşmaları duydu, dedi ki: "Bu büyük memur beni tanıyor mu? Ben gençken durumum pek parlak değildi. Bunun için birçok iş yaptım. Bunlar bayağı işlerdi. 'Büyük ve üstün insan' böyle türlü işler yapabilir mi? Onun bu tür işler yapmasına ne gerek var?"

- Lao dedi ki: "Üstat diyor ki: 'Bir memurluğum olmadığı için bir çok iş denedim!'" (75)

VII - Üstat dedi ki: "Benim gerçekten bir bilgim var mı, bilmiyorum. Bilgisiz bir insan bana bir şey soracak olursa, her şeyi, tüketene dek ona anlatırım."

VIII - Üstat dedi ki: "Fang kuşu artık gelmiyor. Irmak, haritasını göndermiyor. (76) Her şey bitti artık!"

IX - Üstat, yas giysilerini giymiş insanların geldiğini ya da kör bir insanın yaklaştığını görünce, onlar genç olsalar bile yine ayağa kalkar. Onların yanından geçecek olursa, çabucak oradan uzaklaşır.

X - Üstadın hayranı olan Yen Yüan dedi ki: "Onları (ilkeleri) okuduğumda, daha üstün görünürler. İncelediğimde, daha derin olduklarını anlarım. Önümde olduklarını gördüğümde, birdenbire arkada oldukları anlaşılır."

- Üstat iyi ve sağlam bir yöntemle insanlara önderlik etmiştir. Bilgisiyle beni aydınlatmış ve tören kurallarını öğretmiştir.

- "Bunları (ilkeleri) bırakmak istediğimde, bunu yapamadım. Bütün yeteneğimi kullandığımda, önümde yine bu ilkelerin bulunduğunu gördüm; ama, bunu elde etmek istedimse de, bir yol bulamadım."

XI - Üstat çok hastaydı. Tzu-lu, öğrencilerden bir bakanmışlar gibi davranmalarını istedi. (77)

- Üstat iyileştiğinde, dedi ki: "Uzun zamandan beri Yu (Tuzu-lu,) bizi davranışlarıyla aldatmaktadır. Bakanlarım olmadığı halde, onların var olduğunu kabul etmekle kimi aldatacağım? 'Göğü' mü aldatacağım?"

- "Bununla birlikte, siz öğrencilerimin elinde ölmek, bakanların elinde ölmekten daha iyidir. İyi bir cenaze töreni yapılmayacaksa da, yolda ölecek değilim ya?"

XII - Tzu-kung dedi ki: "Burada güzel bir mücevher var. Bunu bir kutuya koyup saklayayım mı? Ya da onu iyi bir fiyata satayım mı?" Üstat dedi ki: "Onu sat, onu sat; ben onu satın alacak kimseyi bekleyebilirim."

XIII - Üstat ülke dışına çıkıp dokuz yabanıl boy arasında yaşamak istiyordu.

- Biri dedi ki: "Onlar, yabanıldırlar. Böyle bir şeyi nasıl yapabilirsiniz?" Üstat dedi ki: " 'Üstün insan' onlar arasında yaşarsa. ortada 'yabanıllık' diye bir şey kalabilir mi?"

XIV - Üstat dedi ki: "Wei'den Lu derebeyliğine döndüğümden sonradır ki, müzik yeniden düzenlendi ve krallık şarkıları ve övgüleri yerlerini buldu."

XV - Üstat dedi ki: "Dışarıda, yüksek memurlara ve soylulara hizmet

etmek, evindeyse babasına ve kardeşlerine hizmet etmek; ölünceye dek çok çalışmamak; çok şarap içmemek... Bunlardan hangisini yapayım?"

XVI - Üstat bir ırmağın kıyısında duruyordu; dedi ki: "Gece gündüz, durmadan, tükenmeden akıp gidiyor!"

XVII - Üstat dedi ki: "Güzelliği sevdiği denli, erdemi de seven bir insanı daha görmedim."

XVIII - Üstat dedi ki: "Bilginin ilerlemesi, insanın bir dağa çıkmasıyla karşılaştırılabilir. İşi tamamlamak için bir sepet toprağa gereksinme varsa, ben hemen durur ve işi bırakırım. Bu, düz bir yere toprağı boşaltmaya benzetilebilir. Burada, bir sepet dolusu toprak bir seferde yere atılıyorsa da, bu işte ilerleyiş benim önde gidişimi gösterir."

XIX - Üstat dedi ki, "Ona bir şey söylediğimde, o asla ilgisizlik göstermez. Ah! İşte bu Hui'dir."

XX - Üstat Yen Yüan için dedi ki: "Onun hep ilerlemekte olduğunu ve asla durmadığını gördüm."

XXI - Üstat dedi ki: "Bir bitkiden yaprakların fışkırdığı görülmüştür; ama, o bitki çiçek açmamıştır. Çiçeklerin açtığı görülmüştür; ama, meyve vermedikleri de bir gerçektir."

XXII - Üstat dedi ki: "Bir gence saygı gösterilmelidir. Onun geleceğinin, bizim şimdiki durumumuza eşit olmayacağını nasıl bilebiliriz? 40-50 yaşına gelip de kendisinden söz etmezse, o gerçekten saygı gösterilmeye değer bir insandır."

XXIII - Üstat dedi ki: "İnsanlar, yasalar yerine geçen öğütleri çiğneyebilir mi? Bunlar, insanların davranışlarını düzenlemektedir. İnsanlar bu öğütlerden hoşlanmadıklarını incelikle söyleyebilirler mi? Bunlar, amaçlarını ortaya koymaktadır. Bir kimse bu sözlerden hoşlandığı halde, amacını ortaya koyamazsa ve sonra öğütleri kabul edip de davranışlarını düzeltmezse, ben bu kimse için gerçekten bir şey

yapamam."

XXIV - Üstat dedi ki: "Bağlılığı ve içtenliği asıl ilke olarak kabul et. Kendine eşit olmayan arkadaşlar edinme. Yanlışları olursa düzeltmekten çekinme."

XXV - Üstat dedi ki: "Büyük bir devletin komutanı görevinden uzaklaştırılabilir; ama, düşüncelerinden asla..."

XXVI - Üstat dedi ki: "Kenevirden yapılmış eski giysileriyle kürkler içinde bulunan bir adamın yanında kendisinden utanç duymayan bir insan varsa, işte o Yu'dur."

- "Hiç kimseden nefret etmez. Açgözlü değildir. Hep iyi olan şeyi yapar."

- Tzu-lu sürekli bu sözleri yineliyordu. Bunun üzerine Üstat dedi ki: "Bu sözler, yetkinliği yaratmaya yetmez."

XXVII - Üstat dedi ki: "Hava soğuduğunda yapraklarını en son dökenlerin çam ve servi ağaçları olduğunu anlarız."

XXVIIII - Üstat dedi ki: "Akıllı insanlar, kendilerini coşkuya kaptırmazlar. Erdemli olanlar kuşku içinde olmazlar. Gözüpek olanlar hiçbir şeyden korkmazlar."

XXIX - Üstat dedi ki: "Kimi insanlarla birlikte çalışabiliriz; ama, asıl konularda birlikte olmadığımızı anlarız. Asıl ilkelerde birlikte olabiliriz; ama, bunları uygulama konusunda anlaşmaya varamayız. Bunları uygulama konusunda anlaşsak da olaylar için yargıda bulunmakta ayrılabiliriz."

XXX - "Erik ağacının çiçekleri nasıl titrer ve kıvrılır. Seni düşünmez olur muyum? Fakat evin çok uzakta." (Şiirden bir parça.)

- Üstat dedi ki: "Bu, düşüncenin yokluğundan ileri gelir; o da öyle

uzaklarda ki!"

ONUNCU BÖLÜM

"Köyü"

I - Konfüçyüs kendi köyünde sıradan ve içten görünür. Sanki konuşamıyormuş gibi.

- O, prensin ata tapınağında ya da sarayındayken, her konuda dikkatle ve sakınarak konuşur.

II - Sarayda aşağı rütbeli memurlarla serbest, ama ciddi bir tavırla konuşur. Yüksek rütbeli memurlarla konuşurken pek yumuşak, ama kesin konuşur.

- Hükümdarın huzurundayken davranışları çok saygılıdır ve ağırbaşlı, kendisine egemendir.

III - Prens onu, bir konuğunu karşılamak için görevlendirdiğinde yüzünün rengi değişir ve ayakları titrer.

- Yanında bulunan öteki memurlara eğilir, sağ ve sol kolunu, elini kıpırdatır. Ama, giysisinin önü ve arkası çok düzgündür.

- Kanatlanmış gibi kollarıyla hızla öne doğru atılır.

- Konuk gittiğinde, bunu prense bildirirken, 'Konuk artık gelmeyecek,' der.

IV - Saray kapısından girdiğinde, sanki ona izin verilmeyecekmiş gibi vücudunu eğdiği görülür. Ana kapının ortasında durmaz ve girip çıktığında eşiğe basmaz.

- Prensin ayrıldığı yerden geçerken yüzü değişir ve ayakları titrer; sözcükler ağzından, sanki zor çıkar.

- Kabul salonuna girerken giysilerini iki eliyle tutar ve vücudunu eğer. Soluk almaya korkuyormuş gibi soluğunu tutar.

- Prensin yanından çıkarken, daha merdivenleri iner inmez, yüzü hoşnut bir görünüm alır. Merdivenlerin sonuna geldiğinde, kolları

kanatlanmış gibi ivedi ivedi yürür. Yerine vardığında, davranışları hâlâ aşırı saygılıdır.

V - Hükümdarının asasını taşırken, sanki onun ağırlığını taşıyamayacakmış gibi, vücudunu öne eğer; selam için eğilirken, bunu ellerinin duruşundan daha yukarı kaldırmaz ve başkasına bir şey verirken aldığı duruşundan daha aşağıda tutmaz. Birdenbire yüzünün görünümü ve anlamı değişir. Sanki yere saplanıyormuş gibi ayaklarını geri çeker.

- Armağanları sunarken yüzünü yumuşatır.

- Özel toplantılarda çok neşeli görünür.

VI - 'Üstün insan', giysilerinin süslerinde koyu eflatun ya da koyu mor renk kullanmaz.

- Dahası, iç çamaşırları olarak bile kırmızı ya da kırmızılı birşey kullanmaz.

- Sıcak havalarda bayağı kumaştan bir giysi giyer; ama, bunu görünecek biçimde, iç çamaşırlarının üstüne giyer.

- Kuzu kürkü üstüne siyah, karaca kürkü üstüne beyaz, tilki kürkü üstüne de sarı kumaştan bir giysi giyer.

- Kürklü iç giysisi uzundur. Sağ kolu daha kısadır.

- Geceliği, bedeninin yarısına gelir.

- Evde bulunduğunda, kalın tilki kürkü ya da porsuk kürkü giyer.

- Yası sona erdiğinde, kuşağını ve öteki şeylerini (mendil, kitap açacağı) kullanmaya başlar.

- İç çamaşırları (perde biçimi olanlar dışında) sarı ipektendir ve yukarısı dar, aşağısı geniştir.

- Başsağlığında bulunduğunda, kuzu kürkü ve kep giymez.

- Ayın birinci günü resmi giysilerini giyer ve saraya gider.

VII - Oruç tutarken, giysilerinin kesinlikle temiz ve ketenden yapılmış olmasına dikkat eder.

- Oruçluyken, yemeğini ve oturduğu yeri değiştirmenin gerektiğini düşünür.

VIII - Pirincinin çok temiz ve etinin çok ince kıyılmış olmasını ister.

- Sıcak ve nemli havada bozulmuş, ekşimiş pirinci, balığı ve eti asla yemez.

- Rengi bozuk ya da kötü undan yapılmış, kötü pişmiş yemekleri yemez.

- İyi kesilmemiş eti ve sonra ona uygun olmayan sosu yemez.

- Eti çok olduğu zaman pirinçten çok almaz. Yalnızca şarabı istediğince içer. Ama yine de aşırı gitmez.

- Pazardan alınan şarabı içmez ve kurutulmuş eti yemez.

- Yemek yerken, hep zencefil kullanır.

- Çok yemez.

- Prensin kurban törenini uyguladığında, bir gece önce alınan eti kullanmaz. Aile törenlerindeki eti de üç gün saklamaz. Üç günlük eti, ev halkı da yemez.

- Yemek yerken ve yataktayken konuşmaz.

- Yemeği yalnızca pirinç ve sebze çorbasıysa da, yine bunlardan birer parça ayırarak büyük bir saygıyla sunu olarak sunar.

IX - Hasırı düzgün değilse, oturmaz.

X - Köylüler toplu olarak içtikleri ve koltuk değneği kullanan bir kimse dışarı çıktığında, hemen onların arkalarından gider.

- Köylüler cinleri, şeytanları kovmak için tören yaptıklarında, Konfüçyüs de resmi giysilerini giyer ve merdivenin basamağında durur.

XI - Yabancı ülkelerden gelenlerle konuştuktan sonra iki kez eğilir, selam verir ve sonra onları uğurlar.

- Chi K'ang (K'ang-tzu), ona bir ilaç verir. O, bunu selamlayarak alır ve der ki: "Bunu bilmiyorum; içemem."

XII - Ahır yandığında, o saraydaydı. Döndüğünde sordu: "Hiç kimse

yaralandı mı?" Atları sormadı bile.

XIII - Prens ona pişmiş et gönderdiğinde, oturduğu hasırı düzeltir ve sonra etin tadına bakar. Prens ona pişmemiş et armağan ettiğinde, bunu pişirir ve atalarının ruhuna sunar. Prens ona canlı hayvan armağan ettiğinde, onu canlı olarak saklar.

- Prense eşlik ettiği ve onun şölenlerine katıldığında, her şeyin tadına önce o bakar.

- Hastalığı dolayısıyla prens onu görmeye geldiğinde, o, başını doğuya çevirir, resmi giysilerini üzerine koydurur ve kemerini takar.

- Prens gelmesini istediğinde, arabasının hazırlanmasını beklemeden gider.

XIV - Atalar tapınağına girdiğinde, her şeyi sorar.

XV - Arkadaşlarından biri öldüğünde, onunla ilgilenecek biri yoksa, "Onu ben gömdüreceğim," der.

- Bir arkadaşı ona armağan gönderdiğinde (bu, bir araba ya da atsa) kurban eti olmadığı için, bunu hoş karşılamaz.

XVI - Yatakta bir ölü gibi yatmasını sevmez. Evde resmi tavırlar takınmaz. Yas giysisi içindeyken, tanıdığı bir kimseyi görünce yüzünün görünümü değişir. Yas giysisini giymiş ya da kör bir kimseyi görünce, kendisi soyunmuşsa, onları tören kurallarına uygun olarak selamlar.

- Yasta olan birini, arabasının ön bölümünde selamlar. Aile tabletlerini taşıyanlara da aynı saygıyla eğilir.

- Bir şölende, önüne çok yiyecek geldiğinde yüzü değişir ve ayağa kalkar.

- Birden bir şimşek çaktığı ya da şiddetli bir yel estiğinde, yine yüzü

değişir.

XVII - Arabasını sürerken, dimdik durarak dizginleri tutar.

- Arabadayken çevresine bakınmaz; ivedi konuşmaz, elleriyle işaretler yapmaz.

XVIII - Birini görünce, hemen yükselir. Çevrede uçar ve sonra yere iner (78):

- Üstat dedi ki: "Tepedeki köprü üzerinde dişi bir sülün var. Zamanıdır! Zamanıdır!" Tzu'lu onu tuttu. Üstat onu üç kez kokladı ve sonra salıverdi.

ON BİRİNCİ BÖLÜM

"Eski Çağlardaki İnsanlar"

I - Üstat dedi ki: "Eski çağlardaki insanlar, törenler ve müzik konusunda çok bilgisizdiler. Oysa, sonraki çağlardaki insanların tören ve müzik bilgileri vardı.

- "O şeyleri kullanma fırsatını elde etseydim, eski çağlardaki insanları izlerdim."

II - Üstat dedi ki: "Ch'an ve Ts'ai'da benimle birlikte olanlardan hiçbiri artık benim kapımdan içeri girmiyor."

- "Ama, erdemli olarak Yen Yüan, Min Tzu-chien, Tsan Po-niu ve Chung-kung; konuşma yeteneği olan Tsai Wo ve Tzu-kung, iyi bir devlet adamı olarak Tsan Tu ve Chi-lu, geniş yazın bilgisi olan Tzu-yu ve Tzu-hsia vardır."

III - Üstat dedi ki: "Hui'nin bana hiç yardımı olmuyor. Hoşlanmadığı bir şey üzerine hiçbir şey söyleyemem."

IV - Üstat dedi ki: "Min Tzu-chi'en, gerçekten ana ve babasına bağlı bir insan! Başkaları onun için, ana-babasının ve kardeşlerinin söylediklerinden başka şey söyleyemezler."

V - Nan Yung günde üç kez beyaz krallık asasından söz ederdi. Konfüçyüs onu ağabeyinin kızıyla evlendirdi.

VI - Chi K'ang, Üstat'a hangi öğrencilerinin öğrenmeyi daha çok sevdiğini sordu. Konfüçyüs, "Yen Hui" yanıtını verdi, "Onun büyük bir öğrenme isteği vardı; ama ne yazık, ömrü kısa oldu; öldü. Şimdi onun gibi öğrenmeye istekli öğrencim yok."

VII - Yen Yüan öldüğünde, Yen Lu, Üstat'ın arabasını satmasını ve parasıyla tabutunun alınmasını rica etti."

- Üstat dedi ki: "Yetenekli olsun olmasın, herkes oğlundan söz eder. Li öldüğü zaman tabutu vardı; ama örtüsü yoktu. Ona bir örtü alamadım. Çünkü, büyük memurların arkasından yaya olarak gidemezdim."

VIII - Yen Yüan öldüğü zaman Üstat dedi ki, "Ah! Gök beni mahvediyor! Gök beni mahvediyor!"

IX - Yen Yüan öldüğünde, Üstat acı acı ağladı. Yanındaki öğrencileri, "Üstadım, gerçekten üzüntünüz çok büyük," dediler.

- O, "Çok mu büyük?" dedi.

- "Bu kimse için acı duymazsam, kimin için acı duyacağım?"

X - Yen Yüan öldüğünde, öğrenciler büyük bir gömme töreni yapmak istediler. Üstat dedi ki: "Bunu yapmamalısınız."

- Öğrenciler, onu büyük bir törenle gömdüler.

- Üstat dedi ki: "Hui bana, onun babasıymışım gibi saygı gösterirdi; ama, ben ona oğlummuş gibi davranmadım. Kusur benim değildir. Bu sizindir, öğrencilerim."

XI - Chi Lu, ölülerin ruhlarına yapılacak hizmeti sordu. Üstat dedi ki: "İnsanlara hizmet edecek durumda değilken, ölülere nasıl hizmette bulunabiliriz?" Chi Lu, "Ölüler konusunda soru sormak cesaretinde bulunabilir miyim?" diye ekledi. Üstat yanıt verdi: "Yaşam konusunda

bir bilginiz yokken ölüleri nasıl bilebilirsiniz?"

XII - Öğrencisi Min, Üstat'ın yanında duruyordu; dingin görünüyordu. Tzu-lu ciddi ve haşin; Tsan Yu ve Tzu-kung'sa ilgisiz ve dimdik duruyorlardı. Üstat da çok hoşnuttu.

- Dedi ki: "Yu! Sen bu denli erken ölmeyecektin."

XIII - Lu'daki memurlar, yurtluğu yıkıp yeniden yapacaklardı.

- Min Tzu-ch'ien dedi ki: "Eski biçemle yapılacaksa, neden yıkılıp yeniden yapılıyor?"

- Üstat dedi ki: "Bu adam pek az konuşur ve konuşmasında da, kesinlikle bir raslayış vardır."

XIV - Üstat dedi ki: "Yu'nun sazının benim kapımda işi ne?"

- Öteki öğrenciler, artık Tzu-lu'ya saygı göstermiyorlardı. Üstat dedi ki: "Yu, henüz iç salona giremediyse de büyük salona girebilmiştir."

XV - Tzu-kung, Shıh'nın mı (Tzu-hsia) ya da Shang'ın mı (Tzu-chang) daha üstün olduğunu sordu. Üstat dedi ki: "Shıh her şeyde çok ileride, Shang'sa hiç bir şeye erişememiştir."

- Tzu-kung, "Öyleyse, Shıh daha üstün demek?" dedi.

- Üstat, "İleri gitmekle bir şeye erişememek aynıdır..." yanıtını verdi.

XVI - Chi, aile başkanı Chou Dükü'nden daha zengindir. Bununla birlikte, Ch'iu onun vergilerini toplayarak gelirini daha çoğalttı.

- Üstat dedi ki: "O benim öğrencim değil. Benim küçük çocuklarım davul çalıp onu uyarırlar." (79)

XVII - Ch'ai, sıradan bir insandır.

- Shan sıkıcıdır.

- Shıh iki yüzlüdür.

- Yu kabadır.

XVIII - Üstat dedi ki: "İşte Hui! En üstün erdemi hemen hemen kazanmış durumda; ama çoğunlukla yokluk içindedir."

XIX - Tzu-chang, 'iyi bir insanın özelliklerinin neler olduğunu' sordu. Üstat dedi ki: "Başkalarının adımlarına basmaz ve kutsal insanların bulunduğu yere girmez."

XX - Üstat dedi ki: "Bir insan, konuşmalarında içten ve ciddiyse, o 'üstün bir insan' olabilir mi? Ya da, onun ciddiliği yalnızca görünüşünde midir?"

XXI - Tzu-lu, işittiği şeyleri hemen yerine getirip getirmeyeceği konusunu sordu. Üstat dedi ki: "Danışacağın baban ve ağabeylerin var. İşittiklerine dayanarak neden o şeyleri hemen yapacaksın."Tsan Yu da, işittiği şeyleri hemen yerine getirip getiremiyeceği konusunu sordu. Üstat: "Duyduğun şeyleri hemen yap!" diye yanıt verdi. Kunghsi-hua dedi ki: "Yu size, duyduğu şeyleri hemen yerine getirip getirmeyeceğini sorduğunda, siz 'Danışacağın baban ve ağabeylerin var,' dediniz. Ch'iu (Tsan Yu) aynı şeyi sorduğunda, 'Duyduklarını hemen yerine getir,' dediniz. Bendeniz Ch'ıh, bunun açıklanmasını isteyebilir miyim?" Üstat dedi ki: "Ch'iu çok yavaş davranır, bu nedenle onu yüreklendirdim. Yu çok tezcanlıdır; böylece onu frenlemiş oldum."

XXII - Üstat K'uang'dayken büyük bir korku geçirmişti. Yen-yüan onun arkasından gitti. Üstat dedi ki: "Senin öldüğünü sanıyordum. Hui (Yen-yüan) yanıt verdi: "Siz sağ oldukça, ben ölmeye cüret edebilir miyim?"

XXIII - Chi Tzu-tsan, Chung Yu ve Tsan Ch'iu'nun büyük devlet

adamı olup olmadıklarını sordu.

- Üstat dedi ki: "Ben de sizin üstün insanlardan söz edeceğinizi sandım. Oysa siz, yalnızca Yu ve Ch'iu'yu sordunuz."

- "Büyük bir devlet adamı, prensine doğru yolda hizmet edendir. Bunu yapamayacağını anladığı anda devlet hizmetinden çekilen kimsedir."

- "Yu ve Ch'iu'ya gelince, onlara sıradan devlet adamları denir."

- Tzu-tsan dedi ki: "Onlar, hep başkanlarını izleyeceklerdir, değil mi?"

- Üstat dedi ki: "Anasını ve babasını öldürme ya da hükümdarına suikast gibi davranışlarda onu izlemezler."

XXIV - Tzu-lu, Tzu-kao'yu Pi'ye vali olarak atadı.

- Üstat dedi ki: "Sen bir kimsenin oğlunun kalbini kırıyorsun."

- Tzu-lu dedi ki: "Halk var, memurlar var, ruhların sunağı ve buğdayları var. Bilgili kabul edilen bir kimse, neden kitap okusun?"

- Üstat dedi ki: "Bunun içindir ki, senin hazırcevap insanlarından nefret ediyorum."

XXV - Tzu-lu, Tsan, Hsi, Tsan yü ve Kung-hsi Hua, Üstat'ın yanında oturuyorlardı.

- Üstat onlara dedi ki: "Ben sizden daha yaşlı insanım."

- "Her gün, 'Bizi kimse tanımıyor,' deyip duruyorsunuz. Bir hükümdar sizi tanıyacak olursa, o zaman ne yapacaksınız?"

- Tzu-lu, telaşla yanıt verdi: "10.000 savaş arabası olan bir ülkeyi, başka bir ülke kuşatırsa, halkı yiyecek sıkıntısı çekerse, böyle bir ülkenin yönetimi bana verilirse, üç yıl içinde ben halkı yürekli kılmaya çalışır ve

doğru ilkeleri tanımalarına yardım ederim." Üstat gülümsedi.

- Yen Yu'ya dönerek dedi ki, "Sizin istekleriniz nedir?" O, yanıt verdi: "60-70 li'lik ya da 50-60 li'lik bir ülkenin başında olsam, üç yıl içinde halk için çok şeyler yapardım. Tören kurallarını ve müziğin öğretimi konusundaysa, bunu yapacak üstün insanın ortaya çıkmasını beklerdim."

- "Senin isteklerin nedir Ch'ıh?" diye Kung-hsi Hua'ya sordu. Ch'ıh şu yanıtı verdi: "Yeteneğimin bu gibi şeylere erişmiş olduğunu söylemek istemem, ama bunları öğrenmek isterim. Atalar tapınağında, hükümdarın yanında, koyu ve dört köşeli giysiler içinde ve siyah keten şapkayla bir yardımcı olarak bulunmak isterim."

- Üstat son olarak, Tsang Hsi'ye sordu: "Tien, senin isteğin nedir?" Tien gitar çalıyordu. Durdu, çalgısını bir yana bıraktı, ayağa kalkarak dedi ki: "Benim isteklerim, bu üç arkadaşın isteklerinden, amaç bakımından farklıdır." Üstat, bunlarda ne gibi bir zarar görüyorsun?" diye sordu, "Sen de isteklerini söyle." Bunun üzerine Tien dedi ki:

"Baharın son ayında, o mevsimin giysi ve şapkalarını giymiş olan 5-6 genç adam ya da 6-7 çocukla İ ırmağında yıkanmak ve sonra yağmur sunağından esen yelle serinlemek ve şarkı söyleyerek eve dönmek isterdim." Üstat içini çekerek: "Ben de Tien'in düşüncesindeyim!" dedi. (80)

- Öteki üç öğrenci gitmişti. Tsang Hsi geride kalarak dedi ki: "Bu üç arkadaşın sözlerine ne dersiniz?" Üstat yanıt verdi: "Her biri, yalnızca kendi isteklerini bildirdi."

- Sonra Hsi dedi ki: "Üstadım, neden Yu'ya gülümsediniz?"

- O, yanıt verdi: "Bir ülkenin yönetiminde törenler önemlidir. Onun sözlerinde alçakgönüllülük yoktu. Bunun için ona gülümsedim."

- Hsi, bir daha sordu: "Ama bu, Ch'iu'nun istediği bir ülke değil midir?" Üstat, "Sen hiç, 60-70 li'lik ya da 50-60 li'lik bir toprağı olan devlet gördün mü?" dedi.

- Hsi bir kez daha sordu: "Ama, bu Ch'ıh'ın istediği bir devlet değil midir?" Üstat yanıt verdi: "Evet, yalnızca prensler, atalar tapınağıyla; hükümdarlarsa kendi adamlarıyla ilgilenirler. Ch'ıh burada yardımcı olarak bulunacak olursa, o zaman büyük adam kim olacak?

ON İKİNCİ BÖLÜM

"Yen Yüan"

I - Yen Yüan, 'üstün erdem'i sordu.

- Üstat dedi ki: "Bir kimse benliğine egemen olursa ve toplum kurallarına bağlı kalırsa, o kimseye 'üstün erdemli kimse' denir. Bir kimse, kendine egemen olur ve toplum kurallarına bağlı kalırsa, dünyada herkes ona 'üstün erdemli kimse' diyecektir. Üstün erdemli olmak, o kimsenin kişiliğinden mi, yoksa başkalarından mı gelir?"

- Yen yüan dedi ki: "'Üstün erdemli' olmanın yollarını sorabilir miyim?"

- Üstat yanıt verdi: "Toplum kurallarına aykırı olan şeyleri dinleme. Toplum kurallarına uygun olmayan şeyleri yapma, konuşma ve onlara önem verme." Yen Yüan dedi ki: "Ben pek zeki değilim; ama, bunlar

üzerinde çalışacağım."

II - Chung-kung, 'üstün erdem'i sordu.

- Üstat yanıt verdi: "Ülke dışına çıktığında, herkese sanki büyük bir konuğu kabul ediyormuşsun gibi davran. Sanki bir kurban töreninde görevliymişsin gibi halkına hizmet et. Kendine yapılmasını istemediğin şeyleri başkasına yapma. Gerek ülkende, gerekse ailende kendine karşı bir yakınmada bulunulmasına yol açma." Chung-kung dedi ki: "Öyle pek yetenekli değilsem de, bunlar üzerinde çalışmayı bir ödev bileceğim."

III - Ssu-ma Niu (81) 'üstün erdem'i sordu.

- Üstat dedi ki: " 'Üstün erdem'i olan bir insan, konuşmalarında sakıngan ve yavaştır." Niu, "Konuşmalarında sakıngan ve yavaş olan kimse, 'üstün erdemli' kimse midir?" dedi.

- Üstat dedi ki: "Bir insan, bir şey yapmakta zorluk çekerse, bu insan

konuşmalarında sakıngan ve yavaş değil midir?"

IV - Ssu-ma Niu, 'üstün insan'ı sordu. Üstat dedi ki: "'üstün insan'ın ne kaygısı, ne de korkusu vardır!" "Kaygısı ve korkusu olmamak bir insanı 'üstün insan' yapar mı?" diye Niu heyecanla sordu.

- Üstat dedi ki: "Bir insan, vicdanında yanlış birşey yapmadığına inanıyorsa, neden kaygı duysun? Neden korku duysun?"

V - Ssu-ma Niu, kaygıyla dedi ki: "Herkesin erkek kardeşleri var, yalnızca benim yok."

- Tzu-hsia ona dedi ki: "Şunu işittim: ölüm ve yaşam, göğün buyruğudur. Varsıllık ve onursa, yazgının işidir. 'Üstün insan' hep saygı görür ve başarısızlığa uğramazsa, başkalarına saygılı olur ve törenlere bağlı kalırsa, bütün dünyada herkes onun kardeşi olur. 'Üstün insan', kardeşleri olmadığı için neden üzüntü duysun?"

VI - Tzu-chang, 'akıllı bir insanın nasıl olması gerektiğini' sordu.

- Üstat dedi ki: "Ayrımında olmadan zihinde yer eden karaçalmalardan ve insanı ürküten sözlerden kendisini uzak tutabilen kimse, akıllı ve uzak görüşlüdür."

VII - Tzu-kung, 'hükümet'i sordu. Üstat dedi ki: "Bir hükümet için gerekli olan şeyler, yeter derecede besin, askerlik araç gereçleri ve halkın hükümdarına güveni olmasıdır."

- Tzu-kung dedi ki: "Bunların birinden vazgeçmek gerekse, hangisi önce gelir?" Üstat, "Askersel araç gereç," dedi.

- Tzu-kung, bir daha sordu: "Geriye kalan ikisinin birinden de vazgeçmek gerekse, hangisi önce gelir?" Üstat yanıt verdi: "Yiyecekten vazgeçilebilir. Eskiden beri insanlar ölmeye yazgılıdırlar; ama, halkın hükümdarına güveni yoksa, o devlet ayakta duramaz."

VIII - Chi Tzu-ch'ang (82) dedi ki: "'Üstün insan'da, yalnızca değerli şeyler aranır. Neden süsleyici şeyleri arayalım?"

- Tzu kung dedi ki: "Ah azizim, sizin sözleriniz, 'üstün insan' olduğunuzu belirtiyor."

- "Süs bir cevherdir; cevher de bir süs gibidir. Kaplanın ve sırtlanın postu, keçi ya da köpeğin derisi gibidir."

IX - Dük Ai, Yu Tso'ya dedi ki: "Kıtlık yılındayız, harcamalarımız da çok... Ne yapmalıyız?"

- Yu Tso yanıt verdi: "Neden halka ek vergi koymuyorsunuz?"

- Dük dedi ki: "İki ölçek (buğday) verenlere bunu uygulamıyorum da, bir ölçek verenlere bunu nasıl uygularım?" (83)

- Yu Tso yanıt verdi: "Halk gönenç içindeyse, prenslerine de fazlasıyla

vereceklerdir. Halk yokluk içindeyse, prensleri kendisine verilen fazlalıktan hoşlanmayacaktır."

X - Tzu-chang, 'Erdemimizi nasıl geliştirebileceğimizi ve kötülükleri nasıl anlayabileceğimizi' sordu. Üstat dedi ki: "Bağlılığı ve içtenliği birinci ilke olarak ele al; doğruluktan ayrılma; işte bu, erdemi yükseltmektir."

- "Bir insanı seversiniz ve onun yaşamasını istersiniz. Ondan nefret ettiğinizde onun ölmesini istersiniz. İşte bu bir kuruntu durumudur."

XI - Ch'i dükü Ching Konfüçyüs'e hükümet üzerine sordu, Konfüçyüs yanıt verdi: "Bir ülkede prens, prens olarak; baba, baba olarak; oğul, oğul olarak davranırsa, orada bir hükümet vardır."

- Dük, "Çok güzel," dedi, "Gerçekten prens, prens gibi; baba, baba gibi; oğul da oğul gibi davranmazsa, yıllık gelirim ne denli çok olsa da, ben mutlu olabilir miyim!"

XII - Üstat dedi ki: "Ah. Yu, önemsiz bir söz için dava açar. Tzu-lu, kesinlikle sözünde durur."

XIII - Üstat dedi ki: "Davaları işitince, ben de başkaları gibiyim; ama neden halkın dava etmesine engel olmalı?"

XIV - Tzu-chang, 'hükümet'i sordu. Üstat dedi ki: "Hükümeti yönetme sanatı; yorgunluk duymadan hükümet işlerini yapmak ve onları yanılmadan uygulamaktır."

XV - Üstat dedi ki: "Ciddi bir çalışmayla ve tören kurallarına bağlı kalmakla bir insan doğruluktan ayrılmaz."

XVI - Üstat dedi ki: "'üstün insan', başkalarının iyi yanlarını geliştirmelerini ister; kötü yanlarının gelişmesini istemez. Düşük bir insansa, bunun tam tersini yapar."

XVII - Chi K'ang, Konfüçyüs'e 'hükümet'i sordu. Konfüçyüs yanıt verdi: "Ülkeyi yönetmek demek, halkı doğru yola götürmek demektir. Halkı doğrulukla yönetirsen, doğru davranmamayı kim göze alabilir?"

XVIII - Chi K'ang, 'ülkede huzursuzluk yaratan hırsızlara ne yapılması gerektiğini' Konfüçyüs'ten sordu. Konfüçyüs dedi ki: "Siz açgözlü olmasaydınız, onlara ödül verseniz bile, onlar yine çalmazlardı."

XIX - Chi K'ang Konfüçyüs'e yine 'hükümet'i sordu, dedi ki: "İyi ilkeler için, ilkelere bağlı olmayanları öldürme konusunda ne dersiniz?"

- Konfüçyüs yanıt verdi: "Hükümeti yönetirken neden öldürmekten söz ediyorsunuz? İyi olan şeyler için isteklerde bulunursanız, halk da iyi olur. Büyüklerle küçükler arasındaki ilişki, yelle otlar arasındaki ilişkiye benzer. Yel esince, otlar eğilir."

XX - Tzu-chang sordu: "Üstün bir bilgin olarak tanınan bir kimsenin nasıl olması gerekir?"

- Üstat dedi ki: " 'Üstünlük'le ne demek istiyorsunuz?" Tzu-chang yanıt verdi: "Bütün ülke içinde ve kendi boyunda tanınmış bir kimse."

- Üstat dedi ki: "Bu ünlü olmaktır; üstünlük değildir."

"Üstün bir insan, sağlam özyapılı, dürüst ve doğruluğu seven bir kimsedir. O, insanların sözlerini ölçer, kişiliğini inceler ve başkalarına karşı alçakgönüllü olmaya çalışır. Böyle bir adam, ülkesi ve boyu içinde tanınır."

"Ünlü bir insana gelince; o, görünüşte erdemlidir; ama, bunun tersini yapar ve kendisinden hiç kuşku duymaz. Böyle bir insan da, ülkesi ve boyu içinde bilinir."

XXI - Fan Ch'ıh, Üstat'la yağmur sunağının bulunduğu yerde, ağaçlar altında geziniyordu; dedi ki: "Erdemi nasıl yükseltebileceğimizi, kötü davranışları nasıl düzeltebileceğimizi, yanılgıları nasıl

anlayabileceğimizi sorabilir miyim?"

- Üstat dedi ki: "Gerçekten güzel bir soru!"

"Önce, gereken şeyi yapmak ve başarıyı sonra düşünmek. Bu, erdemi yükseltme yolu değil midir; kendisinin zayıf yanlarını anlatmak ve başkalarının kötülüklerini söylememek... İşte bu kötülüğü düzeltmek değil midir? Ufak bir öfkeyle yaşamına kıymak ve ailesini derde sokmak. Bu bir yanılgı değil midir?"

XXII - Fan Ch'ıh 'iyilikseverlik'i sordu. Üstat dedi ki: "Bütün insanları sevmektir." 'Bilgi'yi sordu. Üstat, "İnsanları tanımaktır!" dedi. Fan Ch'ıh bunları anlamadı.

- Üstat dedi ki: "Dürüst insanları hizmetine al; dürüst olmayanları bir yana bırak. Böylece, dürüst olmayanlar dürüstleşebilirler."

- Fan Ch'ıh Üstat'ın yanından ayrıldı. Tzu-hsia'yı görünce dedi ki:

"Biraz önce Üstat'la birlikteydim. Ona bilgiyi sordum. Bana dedi ki: 'Dürüst olanları hizmetine al, dürüst olmayanları bir yana bırak. Böylece onlar dürüstleşebilirler."

- Tzu-hsia dedi ki: "Söyledikleri gerçekten pek yüce!"

- "Shun, kıralken, halk arasından Kaoyao'yu seçti ve onu görevlendirdi; o zaman erdemli olmayanlar ortadan yittiler. T'ang kıralken, halk arasından İ Yin'i seçti ve onu görevlendirdi; o zaman, erdemli olmayanlar yok oldular."

XXIII - Tzu-kung, 'arkadaşlık'ı sordu. Üstat dedi ki: "Arkadaşına içtenlikle öğüt ver ve onu iyilikle yönlendir. Onu yeteneksiz buluyorsan, bundan vazgeç; kendini küçük düşürme."

XXIV - Filozof Tsang dedi ki: "'Üstün insan' kültür yoluyla arkadaşlarını bulur. Onların arkadaşlıklarıyla da kendi erdemini yükseltir."

ON ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

"Tzu-lu"

I - Tzu-lu 'hükümet'i sordu. Üstat dedi ki: "Halkın yanında ol ve

onların işlerine yardım et."

- O daha fazla bilgi istedi. Üstat dedi ki: "Bu işlerden usanma."

II - Chung-kung, Chi ailesinin bakanıydı. 'Hükümet'i sordu. Üstat dedi ki: "Önce sana hizmet edebilecekleri al, onların ufak yanlışlarını bağışla. Erdemli, yetenekli insanları devlet işlerinde görevlendir."

- Chung-kung dedi ki: "Erdemli ve yetenekli insanları nasıl bilip de görevlendireyim?" Üstat, "Bildiğin kimseleri görevlendir; bilmediğin kimseleri de başkaları bırakacaklardır," dedi.

III - Tzu-lu dedi ki: "Wei derebeyi, hükümeti birlikte yönetmeniz için sizi bekliyor. Yapılacak ilk işin ne olduğunu açıklar mısınız?"

- Üstat dedi ki: "Yapılacak ilk iş, ayıklamadır." (84)

- Tzu-lu, "Gerçekten böyle mi?" dedi, "Bu çok yanlış bir şey! Neden

bir ayıklamaya gerek görülsün?"

- Üstat dedi ki: "Nasıl da bilgisizsin, Yu! Bir şeyi bilmeyen 'üstün insan' sakıngan davranır."

- "Böyle bir ayıklama yapılmazsa, yapılan işlerde başarıya ulaşılamaz."

- "İşlerde başarıya ulaşılamazsa, toplum kurallarında ve müzikte gelişme olmaz. Toplum kuralları ve müzik gelişmezse cezalar yerine getirilmez. Cezalar yerine getirilmezse, halk ne yapacağını bilemez."

- "Bunun için, 'büyük ve üstün insan', o kişilerden uygun biçimde konuşulmasını ister ve kendi konuştuklarının da uygun biçimde yerine getirilmesi gerektiğini düşünür."

IV - Fan Ch'ıh 'çiftçilik'i öğrenmek istedi. Üstat: "Eski bir çiftçi olarak, bu iş için pek iyi değilim," yanıtını verdi. O, 'bahçıvanlık'ı öğrenmek istedi. Üstat, "Eski bir bahçıvan olarak bu iş için de iyi değilim," yanıtını

verdi.

- Fan Ch'ıh çıkınca, Üstat dedi ki: "Fan Hsü (Fan Ch'ıh) gerçekten küçük bir adam!"

- " 'Büyük ve üstün insan' törenleri severse, halk saygısızlık etmeyi göze alamaz. O doğruluğu severse, halk ona uymaktan çekinmez. O, bağlılığı severse, halk içten olur. İşte bunlar elde edilince, ülkenin her yerindeki halk, çocuklarını arkalarında taşıyarak ona gelecektir. Bunun için çiftçiliği öğrenmeye ne gerek var?"

V - Üstat dedi ki: "Bir insan 300 parça şiiri okuyabilse de, hükümet işlerinde yetenekli değilse ya da bir yere bir kurulla gönderildiği zaman yardımcısı olmadan konuşamazsa, bilgisini yayma konusunda bunun ne gibi bir yararı olur?"

VI - Üstat dedi ki: "Bir prensin kendi davranışları doğruysa, buyruklar çıkarmadan da hükümet işleri yapılabilir. Kendisi dürüst davranmazsa,

bir sürü buyruk da çıkarsa, bunlara kimse uymaz."

VII - Üstat dedi ki: "Lu ve Wei hükümetleri kardeştir." (85)

VIII - Üstat dedi ki: "Wei Dükü'nün çocuklarından Ching'e 'bir ailenin ekonomisini iyi bildiğimi' söyledim." O, eşyaya sahip olduğunda, Üstat, "Ha, işte bir koleksiyon!" dedi. Onlar çoğaldığı zaman, Üstat, "Ha, herşey tamam!" dedi. O zengin olunca Üstat, "Ha, işte bu çok güzel!" dedi.

IX - Üstat Wei'ye gittiğinde, Tsan Yu onun arabasını sürmüştü.

- Üstat, "İnsanlar nasıl da çok!" diye düşündü.

- Yu dedi ki: "İnsanlar böyle türlü türlü olunca, onlara karşı ne yapılabilir?" Üstat, "Onları zenginleştir," dedi.

- "Onlar zenginleşince, başka ne yapılabilir?" Üstat, "Onlara bilgi ver,"

dedi.

X - Üstat dedi ki: "Beni yanına alacak bir prens olsa, 12 ay içinde önemli işler yapardım. Üç yıl içinde hükümet çok iyi bir duruma gelirdi."

XI - Üstat dedi ki: "İnsanlar bir ülkeyi yönetseler, yüz yıl içinde, kesinlikle kötü şeyleri ortadan kaldırırlar ve cezaları uygulamazlar. Bu sözler gerçekten doğru mudur?"

XII - Üstat dedi ki: "Gerçek bir hükümdar gelse bile, yine bir kuşağın geçmesi gerekir; erdem, ancak bundan sonra egemen olur."

XIII - Üstat dedi ki: "Bir yönetici doğru davranırsa, hükümeti yönetmekte ne gibi bir güçlük çekebilir? Kendisi doğru yolda gitmezse, başkalarının davranışlarını düzeltmenin anlamı ne?"

XIV - Tsan Yu saraydan dönüyordu. Üstat ona dedi ki: "Neden böyle geç kaldın?" O yanıt verdi: "Hükümet işleri vardı." Üstat, "Aile işleri

olacak. Hükümet işleri olsaydı, ben burda olsam da, haberim olurdu." dedi.

XV - Dük Ting, 'Ülkeyi mutluluğa kavuşturacak tek bir tümcenin var olup olmadığını' sordu. Konfüçyüs, "Böyle bir etki, bir tek tümceden beklenemez," dedi.

- "Halkın arasında bir söz vardır: 'Bir prens olmak güçtür. Bir bakan olmak da kolay değildir' ".

- "Bir hükümdar, prens olmanın güçlüğünü biliyorsa, böyle bir tümceden onun ülkesinin mutluluğa kavuşması beklenemez mi?"

- Dük dedi ki: "Bir ülkeyi yok eden bir tümce var mıdır?" Konfüçyüs yanıt verdi: "Böyle bir etki, bir tek tümceden beklenemez. Halk arasında bir söz vardır. 'Prens olmaktan hoşlanmıyorum; ama, söylediklerime hiç kimsenin karşı çıkmamasından da zevk duyuyorum!'"

- "İyi sözler söylerse hükümdara hiç kimsenin karşı çıkmaması, hoş bir şey değil midir? Bu sözler iyi değilse ve hiç kimse onlara karşı çıkmazsa, bu bir tümceden ülkenin yok olması beklenemez mi?"

XVI - Dük Shıh, 'hükümet'i sordu.

- Üstat dedi ki: "İyi bir hükümet, yanında olanları mutlu kılar. Uzakta olanları kendisine çeker."

XVII - Tzu-hsia, Chü-fu'da (86) valiydi; 'hükümet'i sordu. Üstat dedi ki: "İşlerin çabuk yapılmasını isteme. Küçük şeylerden yararlanmaya çalışma. İşlerin çabuk yapılmasını istemek, o şeylerin en iyi biçimde yapılmasını önler. Küçük şeylerden yararlanmaya çalışmak, büyük işlerin tamamlanmasını engeller."

XVIII - Dük Shıh, Konfüçyüs'ü çağırdı, dedi ki: "İçimizde çok dürüst olanlar var. Birinin babası bir koyun çalsa, oğlu onu yetkililere bildirir."

- Konfüçyüs dedi ki: "Bizim ülkedeki dürüst insanlar bunlardan farklıdır. Baba, oğlunun suçunu üstüne alır. Oğul babasının yanlışını gizler. İşte doğruluk bunun içindedir."

XIX - Fan ch'ıh, 'en iyi erdem'i sordu. Üstat dedi ki: "İnsan yalnız yaşarken ağırbaşlı olmalı. Görevi başındayken dikkatli olmalı. Başkalarıyla arkadaşlık ederken içten olmalı. Yabanıl boylar içinde yaşasa bile, yine bunları bırakmamalı."

XX - Tzu-kung, 'Bir insanın bilgin olarak tanınması için ne gibi özellikleri olması gerektiğini' sordu. Üstat dedi ki: "O kimse, kendi davranışlarından utanç duyarsa ve bir yere gönderildiğinde, çevresindekileri küçük düşürmezse, bu kimseye 'bilgin' denir."

- Tzu-kung, "bu kimseden sonraki yeri kimin alabileceğini sorabilir miyim?" dedi. Üstat, "Aile üyeleri arasında 'anaya babaya bağlı' ve köylü komşuları arasındaysa 'kardeş' olarak tanınan kimsedir," dedi.

- Öğrencisi, bir daha sordu: "Bundan sonraki aşamalarda kimlerin bulunabileceğini sorabilir miyim?" Üstat, "Bu kimseler, söyledikleri şeylerde kesinlikle içtendirler ve davranışlarında çok kararlıdırlar. Onlar inatçı küçük insanlardır. Böyle olmakla birlikte, bundan sonraki sınıfa girebilirler," yanıtını verdi.

- Tzu-kung yine sordu: "Şu zamandaki devlet işlerinde görevi olanlar, hangi sınıfa girerler?" Üstat yanıt verdi: "Oooo, onlar yalnızca birer araçtır; söz edilmeye değmezler."

XXI - Üstat dedi ki: "Orta yolu izleyen bir insanı bulamadım. Böylece, kime bilgi vereceğim? Çalışkan ve sakıngan kimseleri bulmalıyım. Çalışkan olanlar ilerler ve gerçeği elde ederler. Sakıngan olanlar, kendilerini yanlışlıklardan korurlar."

XXII - Üstat dedi ki: "Güney halkının bir sözü vardır: 'Direngen olmayan bir insan, ne büyücü ne de doktor olabilir.' Güzel değil mi!"

- "Erdemde süreklilik olmazsa, o kimsenin saygınlığı azalır."

- Üstat, "Bu, yalnızca iyi ve kötüyü önceden bilememesinden ileri gelir," dedi.

XXIII - Üstat dedi ki: "Büyük ve üstün insan, inceliklidir; ama, yaltaklanmaz. Küçük insan yaltaklanır; ama, incelikli değildir."

XXIV - Tzu-kung dedi ki: "Bütün komşularının sevdiği bir insan için ne söyleyebilirsiniz?" Üstat yanıt verdi: "Onun için düşündeş olmayabiliriz." "Komşularının nefret ettiği bir kimse için ne dersiniz?" Üstat, "Onun kötü olduğu üzerine bir sonuca varmamış olabiliriz. İyi olan komşular onu severler, kötü olanlar ondan nefret edebilirler," yanıtını verdi.

XXV - Üstat dedi ki: " 'Büyük ve üstün insan'a hizmet etmek kolay; ama, onu hoşnut etmek güçtür. Onu doğrulukla bağdaşamayan şeyler konusunda hoşnut etmeye çalışırsak, o, bundan hoşlanmayacaktır. Ama,

o, buyruğunda bulunan insanları, yeteneklerine göre çalıştırır. Küçük insana hizmet etmek güçtür, hoşnut etmek kolaydır. Onu doğrulukla bağdaşmayan şeyler konusunda hoşnut etmeye çalışsan bile, o yine bundan hoşlanacaktır. Buyruğunda bulundurduğu insanları da öyle çalıştırır."

XXVI - Üstat dedi ki: "Büyük ve üstün insanın gururu yoktur ve ağırbaşlıdır. Küçük insansa, kendini beğenir ve ağırbaşlı değildir."

XXVII - Üstat dedi ki: "Dayanıklılık, katlanma, yalınlık ve alçakgönüllülük erdeme yakındır."

XXVIII - Tzu-lu, "Bir insanın kendisini bilgin olarak göstermesi için ne gibi özellikleri olması gerekir?" diye sordu. Üstat yanıt verdi: "Bu kimse ciddi, çevik ve yumuşak olursa, ona 'bilgin', denir. Arkadaşları arasında ciddi ve çevik, kardeşleri arasında da yumuşak olmalıdır."

XXIX - Üstat dedi ki: "İyi bir insan, halkı 7 yıl eğittikten sonra, onları

savaşa gönderebilir."

XXX - Üstat dedi ki: "Halka bilgi vermeden onları savaşa göndermek, onları yok etmek demektir."

ON DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

"Hsien Wen" (87)

I - Hsien 'utancın ne olduğunu' sordu. Üstat dedi ki: "Ülkede iyi bir hükümet iş başında olduğu zaman, düşünülen şey, yalnızca 'aylık'sa, işte bu utançtır."

II - "Üstün olma isteği, övünmek, açgözlülük yok edildiğinde, 'erdemin' ortaya çıktığı sanılıyor."

- Üstat dedi ki: "Bu, belki güç olan bir şeyin başarılması kabul edilebilir; ama bunun üstün erdemle ilgili olabileceğini sanmıyorum."

III - Üstat dedi ki: "Bir ülkede iyi bir hükümet olduğunda, sözler ve davranışlar, sonuna dek özgürdür. Kötü bir hükümet iş başındayken, davranışlar belki sonuna dek özgürdür; ama konuşmalarda sakıngan olmak gerekir."

V - Üstat dedi ki: "Erdemli insanlar, kesinlikle doğru konuşur; ama doğru konuşanlar erdemli olmayabilir. İlkeleri yoktur."

VI - Nan-kung Kuo (88) Konfüçyüs'e sordu: "İ, ok atmakta beceriliydi. Ao, bir gemiyi sürebilirdi. Ama, her ikisi de doğal bir ölümle ölmedi. Yü ve Chi tarım gereçleri üzerinde çalıştı ve imparatorluğu elde ettiler." Bunlara karşılık olarak Üstat bir şey söylemedi; ama, Nankung Kuo dışarı çıktığında dedi ki: "O, gerçekten 'üstün' bir insan! O, erdemi gerçekten seven bir insan!"

VII - Üstat dedi ki: " 'Üstün insan' olup da, erdemi olmayan insanlar bulunabiliyor! Ama, düşük insanlar, asla erdemli olamaz."

VIII - Üstat dedi ki: "İnsanı dikkatli bir çalışmaya götüremeyen bir sevgi var olabilir mi? İnsanı doğru yola götüremeyen bir bağlılık var olabilir mi?"

IX - Üstat dedi ki: "Hükümetin buyruklarının hazırlanmasında ilk

taslağı P'i Shan yaptı. Shıh-shu bunu inceledi ve konusu üzerinde konuştu. Tzu-yü dış ilişkiler yöneticisi olarak bunun biçemi üzerinde çalıştı. Sonunda da, Tzu-ch'an (Tung-li'li) buna son biçimini vererek bitirdi." (89)

X - Birisi Tzu-ch'an'ı sordu. Üstat, "O, incelikli bir insandır." (90) dedi.

- O, Tzu-hsi'yi sordu. Üstat, "O, adam!" dedi.

- O, Kuan Chung'u sordu. Üstat dedi ki: "Pien kenti 300 ailesiyle birlikte Po ailesinin başkanının elinden alındı; ama, o yaşamının sonuna dek yalnızca pirinç yemek zorunda kalmasına karşın, yakınmadı."

XI - Üstat dedi ki: "Yakınmaksızın yoksulluğa katlanmak güçtür. Gururu olmayanın zengin olması kolaydır."

XII - Üstat dedi ki: "Mang Kung-ch'o'nun, Chao ve Wei ailelerinin yaveri olması daha uygundur; ama T'ang ve Hsieh devletinde büyük bir

memur olması kesinlikle uygun değildir." (91)

XIII - Tzu-lu, 'yetkin insanın nasıl olması gerektiğini' sordu. Üstat dedi ki: "Tsang Wu-chung'un bilgisini, Kung-ch'o'nun tokgözlülüğünü, Pien'li Chuang'ın gözüpekliğini ve Tsan Ch'iu'nun türlü yeteneklerini elde etmiş bir insanı düşün. Bunlara tören kurallarına ve müziğe bağlılığı da eklersen, işte böyle bir kimseye 'yetkin' denebilir." (92)

XIV - Üstat, King-ming Chia'ya, Kung-shu Wen'i sordu, "Sizin efendinizin konuşmadığı, gülmediği ve bir şey kabul etmediği doğru mudur?" (93)

- Kung-ming Chia yanıt verdi: "Bu söylentiler doğru değildir. Benim efendim zamanı gelince konuşur; böylece insanlar onun konuşmasından usanmazlar. Eğlenceli bir zamanda güler; böylece onun gülmesinden usanmazlar. Doğruluğa uygunsa, o şeyi kabul eder; bundan dolayı insanlar, onun hep almayı istemesinden usanmazlar." Üstat, "Demek böyle! Ama bu, gerçekten böyle mi?" dedi.

XV - Üstat dedi ki: "Tsan-Wu-chung, Fang'a sahip olduğunda, Lu Dükü'ne ailesine bir ardıl [halef] seçmesini söyledi. Dük'e bu konuda baskı yapmadığı söyleniyorsa da, böyle davrandığı kanısındayım."

XVI - Üstat dedi ki: "Tsin Dükü Wen, kurnazdı ve dürüst değildi. Ch'i Dükü Huan dürüsttü, ama kurnaz değildi." (94)

XVII - Tzu-lu dedi ki: "Dük Huan, kardeşi Chiu'nun öldürülmesine neden oldu. Shao Hu, efendisiyle birlikte öldü; ama, Kuan Chung ölmedi. Onun erdemsiz bir insan olduğu söylenemez mi?" (95)

- Üstat dedi ki: "Dük Huan, bütün prensleri topladı; ama, silahları ve savaş arabaları yoktu. Bu, yalnızca Kuna Chung'ın etkisiyle yapılmıştı. Onun gibi kim erdemli olabilir? Onun gibi kim erdemlidir?"

XVIII - Tzu-kung dedi ki: "Sanırım ki, Kuan Chung erdemli bir insan değil. Dük Huan, kardeşi Dük Chiu'nun öldürülmesine neden olduğunda

Chung onunla birlikte ölmeyi göze alamadı. Bundan başka, Huan'ın başbakanı oldu."

- Üstat dedi ki: "Kuan Chung, Dük Huan'ın başbakanı mı oldu? Huan'ı bütün prenslerin önderi yaptı, imparatorluğu birleştirdi ve düzenledi. Bugüne dek, halk onun verdiği armağanlardan hoşnut kaldı. Şimdi biz Kuan Chung için saçlarımızı çözmeli ve paltolarımızı soldan iliklemeliyiz." (96)

- "Sen ondan, sıradan erkeklerin ve ırmakta ya da hendeklerde kendi canına kıyan sıradan kadınların bağlılığını mı bekleyeceksin? Bu insanlar konusunda kimse bir şey bilmiyor mu?"

XIX - Büyük memurlardan Hsien, King-shu Wenlerin aile bakanı olmuştu. Wen'le birlikte prensin sarayına gitti.

- Üstat bunu işittiğinde dedi ki: "O, üstün insan olmayı hak etti."

XX - Üstat, Wei Dükü Ling'in ilkesiz yönetiminden söz ediyordu. Ch'i K'ang "Onun böyle bir özyapısı varken nasıl oluyor da hâlâ hükümdarlık edebiliyor?" dedi. (97)

- Konfüçyüs dedi ki: "Chung-shu Yü, onun konuklarıyla ilgileniyor; To, Atalar Tapınağı'na bakıyor; Wang-sun Chia da orduyu yönetiyor. Bu gibi adamları olan biri hükümdarlığı nasıl yitirebilir?"

XXI - Üstat dedi ki: "Alçakgönüllü olmayan biri, konuşurken sözlerinin iyi olması bakımından güçlük çekecektir."

XXII - Chan Ch'ang, Ch'i Dükü Chien'i öldürmüştü. (98)

- Konfüçyüs banyosunu yaptı ve saraya gitti. Dük Ai'yı çağırttı, dedi ki: "Chan Heng, hükümdarını öldürdü. Onu cezalandırmanızı istiyorum."

- Dük dedi ki: "Üç Aile'nin başkanlarına haber ver."

- Konfüçyüs eve dönünce dedi ki: "Ben de büyük memurlar gibi, bu konuyu bildirmemeyi göze alamam. Prensim de bana, 'yalnızca Üç Aile'ye haber ver' dedi."

- O, aile başkanlarına gidip bu olayı anlattı; ama, onlar eyleme geçmediler. Bunun üzerine Konfüçyüs dedi ki: "Büyük memurlar gibi, böyle bir işi bildirmemeyi göze alamadım."

XXIII - Tzu-lu, 'Bir hükümdara nasıl hizmet edileceğini' sordu. Üstat yanıt verdi: "Ona baskı yapma ve sonra onu gücendirme."

XXIV - Üstat dedi ki: "Büyük ve üstün insanın ilerlemesi yukarıya doğrudur; düşük bir insanın ilerlemesiyse aşağı doğrudur."

XXV - Üstat dedi ki: "Eski zamanlarda, insanlar bilgiyi kendilerini yetiştirmek için edinirlerdi. Bu zamandaysa, insanlar bilgiyi başkalarını övmek için elde etmeye çalışıyorlar."

XXVI - Chü Po-yü, (99) Konfüçyüs'e bir haberci gönderdi. Konfüçyüs onunla oturup konuştu; dedi ki: "Efendin neyle uğraşır?" Haberci yanıt verdi: "Efendim yanlışlarını azaltmaya çalışıyor; ama henüz başarıya ulaşamadı." Haberci gidince Üstat: "Gerçekten bir haberci! Gerçekten bir haberci!" dedi.

XXVII - Üstat dedi ki: "Hükümet dairesinde bir görevi olmayan bir kimsenin hükümetin yönetimi konusunda plan yapmasına hiç de gerek yoktur.

XXVIII - Filozof Tsang dedi ki: "Büyük ve üstün insan, düşüncelerinde sınırı aşmaz."

XXIX - Üstat dedi ki: "Büyük ve üstün insan konuşmalarında sakıngan, ama davranışlarında hızlıdır."

XXX - Üstat dedi ki: "Büyük ve üstün insanın yolu üç kat yüksektir. Ben ona eşit değilim. Erdemli olanlar, kaygıdan; akıllı olanlar, korkudan

uzaktırlar."

- Tzu-kung dedi ki: "Üstadım, bu sizin söylediklerinizdeğil mi?"

XXXI - Tzu-kung, insanları birbirleriyle karşılaştırıyordu. Üstat, "Tzu değerli bir insan değil midir? Artık onun için harcayacak zamanım yok," dedi.

XXXII - Üstat dedi ki: "İnsanların beni tanımamalarından dolayı kaygılanmam. Kendi yeteneksizliğimden kaygılanırım."

XXXIII - Üstat dedi ki: "Aldatmayı düşünmeyen ve inanmadığını belli etmeyen ve bununla birlikte bunları anlayabilen bir kimse, değerli bir kişi değil midir?"

XXXIV - Wei-shang Mao, Konfüçyüs'e dedi ki: "Ch'iu, nasıl oluyor da siz burada, böyle oturup duruyorsunuz? Siz güzel konuşan bir insan değil misiniz?"

- Konfüçyüs dedi ki: "Böyle bir insan olduğumu söyleyemem; ama, inatçı olmaktan da nefret ederim."

XXXV - Üstat dedi ki: "Bir at, yalnızca güçlü olduğundan dolayı değil, başka iyi özelliklerinden dolayı Ch'i adını (100) alır."

XXXVI - Biri dedi ki: "Kötülüğe iyilikle karşılık veren biri için ne dersiniz?"

- Üstat yanıt verdi: "Peki, siz iyiliğe neyle karşılık verirsiniz?"

- "Haksızlığa adaletle, inceliğe incelikle karşılık veririm."

XXXVII - Üstat dedi ki: "Ne yazık, beni anlayan hiç kimse yok."

- Tzu-kung dedi ki: "Beni anlayan hiç kimse yok demekle neyi söylemek istediniz?" Üstat yanıt verdi: "Ben 'Gök'e karşı

söylenmiyorum; insanlara sitem etmiyorum. Çalışmalarım az, anlayışımsa çok yüksek. Ama işte 'Gök', o beni anlıyor!"

XXXVIII - Kung-po Liao, (101) Tzu-lu'dan Chi-sun'a yakındı. Tzu-fu Ching-po bunu Konfüçyüs'e bildirdi; dedi ki: "Belki Kung-po Liao Üstadımıza yanlış bilgi vermiştir. Benim, Liao'yu öldürüp onun cesedini pazarda ve sarayda gösterme gücüm var."

- Üstat dedi ki: "İlkelerim gelişmişse, bu 'yazgının' işidir. İlkelerim gelişmemişse, bu da 'yazgının' işidir. Kung-po-liao 'yazgı' karşısında ne yapabilir?"

XXXIX - Üstat dedi ki: "Kimi değerli insanlar, yalnızlığa çekiliyorlar."

- "Kimileri, ülkelerini bırakıp gidiyorlar."

- "Kimileri, kötü bakışlardan uzaklaşıyorlar."

- "Kimileri de, anlamsız sözlerden kaçıyorlar."

XL - Üstat dedi ki: "Bütün bunları yapanlar, 7 kişidir."

XLI - Tzu-lu geceyi Shıh-men'de geçirdi. (102) Kapıdaki koruman ona, "Kimi görmekten geliyorsunuz?" diye sordu. Tzu-lu, "Bay K'ung'dan..." dedi. Koruman, "O mu? Zamanın çetinliğini bildiği halde, yine bu zamanın içinde iş görmeye çabalayan insan değil mi?" dedi.

XLII -Üstat Wei'deyken, bir gün taştan yapılmış bir müzik aletini çalıyordu. (103) Elinde hasır bir sepet bulunan bir adam, Konfüçyüs'ün kapısının yanından geçerken dedi ki: "Bu çalgıyı çalan kimsenin de, yüreği böyle doludur."

- Biraz sonra dedi ki: "Bu ses veren şeyler nasıl da sıradan. Ona (Konfüçyüs'e) kimse aldırış etmediğinde, o hemen başka bir iş yapmak istediğini gösterir. Derin sulardan giysiyle, derin olmayan sulardansa etekler kaldırılarak geçilir."

- Konfüçyüs dedi ki: "Amacında ne kadar kararlı! Ama bu güç bir şey değil!"

XLIII - Tzu-chang dedi ki: "Shu'da (tarih kitabı) 'sarayda yapılan yas törenleriyle ilgilenen Tao-tsung üç yıl konuşmadı' sözünden ne anlaşılmalıdır?" (104)

- Üstat dedi ki: "Neden Kao-tsung buna örnek olarak gösteriliyor? Eski insanların hepsi bunu yaptılar: Hükümdar ölünce, memurlar görevlerini yerine getirdiler ve üç yıl başbakandan buyruk aldılar."

XLIV - Üstat dedi k: "Hükümdarlar törenlere dikkat ederlerse, halk hemen onların hizmetine koşar."

XLV - Tzu-lu 'üstün insan'ı sordu. Üstat, "Kendisini büyük bir dikkatle yetiştirmek isteyen kimsedir," dedi. Tzu-lu "Hepsi bu mu?" dedi. Üstat, "Başkalarına rahatlık verecek kadar kendisini yetişiren kimse," dedi.

Tzu-lu yine "Bu kadar mı?" diye sordu. Üstat, "Bütün insanlara rahatlığı sağlamak için kendisini yetiştiren kimsedir. Dahası, Yao ve Shun bile bu konuda kaygılıydılar," yanıtını verdi.

XLVI - Yüan Tsang, yere çömelmiş, Üstadın gelmesini bekliyordu. (105) Üstat dedi ki: "Bir kimse çocukken, küçüklere yakışacak gibi alçakgönüllülük gösteremezse, gençken yararlı şeyler yapamazsa, yaşlılığında da böyle yaşamayı sürdürürse, o, bulaşıcı bir hastalıktır." Sonra elindeki bastonla onun ayağına vurdu.

XLVII - Konfüçyüs, Ch'üeh köyünden bir çocuğu, ziyaretçilerini bildirmesi için hizmetine aldı. Biri, çocuk için, "Sanırım iyi yetişti!" dedi. (106)

- Konfüçyüs dedi ki: "Bana kalırsa, bu çocuk büyük bir adamın yerini almak için onlarla omuz omuza geldi. O, bilgisini geliştirmek isteyen bir insan değil, yalnızca, pek çabuk büyük bir adam olmak isteyen bir kişi."

ON BEŞİNCİ BÖLÜM

"Weil Ling Kung"

I - Wei Dükü Ling, 'ordu işleri'ni sordu. Konfüçyüs şöyle yanıt verdi: "Kurban kapları konusunda çok şey duydum; ama, askerlik işleri konusunda bir şey bilmiyorum." Ertesi gün Dük buradan ayrıldı.

- Chan'dayken yiyecekleri bitmişti. Yanındakiler öyle hasta oldular ki, yerlerinden kalkamadılar.

- Tzu-lu, üzüntüyle dedi ki: " 'Büyük ve üstün insan'ın bunlara katlanması mı gerekir? Üstat yanıt verdi: "'Büyük ve üstün insan' gerçekten yokluğa katlanır. Küçük bir insansa, yokluk içinde olduğunda,

daha çoğunu harcamak ister."

II - Üstat dedi ki: "Tzu, beni birçok şeyler öğrenen ve bunları unutmayan bir insan olarak düşünür müsün?"

- Tzu-kung yanıt verdi: "Evet, ama böyle değil mi?"

- Üstat, "Hayır, ben her şeyi içine alan bilgiyi arıyorum," dedi.

III - Üstat dedi ki: "Yu, erdemin ne olduğunu bilen insan pek az."

IV - Üstat dedi ki: "Shun, ülkesini, kişisel olarak çabalamadan yönetebildi mi? O ne yaptı? Hiçbir şey yapmadı; ama, ciddilikle ve ağırbaşlılıkla tahtında oturdu." (107)

V - Tzu-chang, "Bir insanın davranışı nasıl olmalıdır?" diye sordu.

- Üstat yanıt verdi: "Sözlerinde içten ve doğru, davranışlarında saygılı

ve dikkatliyse, bu kimsenin davranışı kuzeyin ve güneyin yabanıl boyları arasında bile beğenilir. Sözlerinde içten ve doğru değil, davranışlarında saygılı ve dikkatli değilse, bu insan komşuları arasında beğenilir mi?"

- "Ayaktayken önündeki iki şeyi (araba) görürse, arabasındayken boyunduruğa bağlı olan şeyleri görürse, o zaman bu şeyleri kullanabilir."

- Tzu-chang bu sözleri kemerinin üstüne yazdı.

VI - Üstat dedi ki: "Tarihçi Yü, gerçekten dürüst bir insandı. Ülkede iyi bir hükümet iş başındayken, o bir ok gibiydi. Kötü bir hükümet hüküm sürdüğü sırada, o, yine bir ok gibiydi (kararlı ve doğru)."

- "Chü Po-yü gerçekten 'büyük ve üstün bir insan'dır! İyi bir hükümet iş başındayken, o hep dairesinde bulunurdu. Kötü bir hükümet iş başındayken kendini uzakta tutardı."

VII - Üstat dedi ki: "Konuşulacak bir insan olduğunda, onunla

konuşamamak, onu yitirmek demektir. Konuşulamayacak bir insanla konuşmaksa sözlerin boşuna harcanması demektir. Akıllı olan, ne o insanı yitirir, ne de sözleri boşuna harcar."

VIII - Üstat dedi ki: "İstençli bilginler ve erdemli insanlar, erdemlerine zarar verecek bir yaşama yolunu aramazlar; dahası, erdemlerini yetkinleştirmek için yaşamlarını bile verirler."

IX - Tzu-kung, 'Erdemli olmak için ne yapılması gerektiğini' sordu. Üstat dedi ki: "İyi iş yapmak isteyen bir işçi, önce araçlarını bilemeli. Bir ülke de, büyük memurlar arasından en değerlilerini seçmeli. Bilginler arasından en erdemlisiyle arkadaşlık etmeli."

X - Yen Yüan, 'Bir ülkenin nasıl yönetilmesi gerektiğini' sordu.

- Üstat dedi ki: "Hsia sülalesinin yolundan git."

- "Yin sülalesinin devlet arabasına bin."

- "Chou hanedanının tören şapkasını giy."

- "Shao'nun (Shun'un) danslı müziğini çal."

- "Chan'ın müzik ve şarkılarını bırak, iki yüzlü insanlardan uzaklaş. Changların şarkıları yasalara aykırıdır. İki yüzlü insanlar tehlikelidir."

XI - Üstat dedi ki: "Bir insan uzağı düşünmezse, yakın bir zamanda kesinlikle üzüntüyle karşılaşacaktır."

XII - Üstat dedi ki: "Her şey bitti! Güzelliği sevdiği kadar, erdemi de seven bir insan görmedim."

XIII - Üstat dedi ki: "Tsang Wen, konum ve görev çalan bir insan gibi davranmadı mı? O, Liuhsialı Hui'nin yeteneklerini biliyordu; ama, ona sarayda bir görev vermedi."

XIV - Üstat dedi ki: "Kendisinden çok, başkalarından az isteyen bir insan kendini kötülüklerden uzak tutar."

XV - Üstat dedi ki: "Bir insan, 'bu konuda ne düşünebilirim? Bunun için ne düşünebilirim?' diye bir düşünce ileri süremezse, benim de onun için bir diyeceğim olmaz."

XVI - Üstat dedi ki: "Bir küme insan bir arada olup da bütün gün doğruluk konusunda bir tek sözcük söylemez ve sıradan bir konuda öneriler ileri süremezlerse, onların durumu gerçekten kötüdür."

XVII - Üstat dedi ki: "Büyük ve üstün insan, yeteneksizliğinden üzüntü duyar; insanların onu tanımamasından kaygı duymaz."

XVIII - Üstat dedi ki: "Büyük ve üstün insan, her şeyde doğruluğun asıl olmasını ve bunun tören kurallarıyla bağdaşmasını düşünür. Bunu insanlığa uygun olarak yerine getirir, içtenlikle tamamlar. O, gerçekten 'büyük ve üstün insan'dır."

XIX - Üstat dedi ki: " 'büyük ve üstün insan' ölümünden sonra adının unutulacağından dolayı kaygı duymaz."

XX - Üstat dedi ki: " 'büyük ve üstün insan' kendi kendisini bulmaya çalışır. Düşük insansa başkalarını aramaya çabalar."

XXI - Üstat dedi ki: " 'büyük ve üstün insan', gururludur; ama kavga etmez. O, bir toplum adamıdır, partizan değil."

XXII - Üstat dedi ki: " 'büyük ve üstün insan', bir kimseyi sözlerinden dolayı yükseltmez, ne de o insan için güzel sözlerden vazgeçer."

XXIII - Tzu-kung dedi ki: "Bir kimsenin bütün yaşamına kılavuz olabilecek bir şey var mıdır?" Üstat yanıt verdi: "Karşılıklı davranış sözcüğü kullanılamaz mı? Kendine yapılmasını istemediğin şeyi başkalarına yapma!"

XXIV - Üstat dedi ki: "İlişkide bulunduğum insanların hangisinin iyi, hangisinin kötü olduğunu nasıl bileyim? Bir kimseyi yeterinden çok beğenmişsem, bu onu yeterinden çok incelemiş olmamdan ileri gemiştir."

- "Bu gibi insanlar, üç hanedanın izlediği doğru yola göre davramışlardır."

XXV - Üstat dedi ki: "Gençliğimde, tarihçiler de metinlerde açık bir yer bırakırdı. Atı olan bir kimse, atını binmesi için başkasına verirdi. Ne yazık ki şimdi böyle şeyler olmuyor!"

XXVI - Üstat dedi ki: "İki yüzlü konuşmalar, erdemi sarsar. Küçük şeylere karşı sabırsız olmak, büyük tasarıları bozar."

XXVII - Üstat dedi ki: "Halk bir kimseden nefret ettiğinde, bunu incelemek gerekir. Halk bir kimseyi seviyorsa, yine bunu incelemek gerekir."

XXVIII - Üstat dedi ki: "Bir kimse izlediği ilkeleri geliştirebilir. Bu ilkeler insanı geliştirmez."

XXIX - Üstat dedi ki: "Bir insan, yanlışları olup da bunları düzeltmezse, bunları benimsemiş demektir."

XXX - Üstat dedi ki: "Bütün gün yemek yemedim, bütün gece uyumadım, düşündüm; hiç yararı olmadı. En iyi şey öğrenmektir."

XXXI - Üstat dedi ki: "'Büyük ve üstün insan'ın hedefi gerçekliktir. Yemek onun hedefi olamaz. Kıtlık olduğu zaman bile çift sürülebilir; böylece, bilgiyle kazanç elde edilebilir. Üstün insan gerçeği elde edemeyeceğinden kaygılanır, ama yoksul kalacağından kaygı duymaz."

XXXII - Üstat dedi ki: "Bir insanın bilgisi yeterse, ama onu tutacak erdemi yoksa, neyi kazanırsa kazansın, sonunda her şeyi yitirir."

- "Bilgisi olup da bunu sıkı tutacak erdemi varsa, ama ülkesini iyi yönetemiyorsa, halk ona yine saygı göstermez."

- "Bilgisi olup da bunu sıkı tutacak erdemi de varsa ve ülkesini iyi yönetiyorsa, ama halkın tören kurallarına karşı gelmesine neden oluyorsa, o insan yine yetkinliğe erişemez."

XXXIII - Üstat dedi ki: " 'Erdemli bir insan', 'üstün bir insan', sıradan konularda tanınmamış olabilir; ama büyük bir ilgi görebilir. Küçük insanlar, büyük bir ilgi görmeyebilenler; küçük olaylarda tanınabilirler.

XXXIV - Üstat dedi ki: "Erdem, bir insan için su ve ateşten de önemlidir. Ben ateş ve su içinde ölen insanlar gördüm; ama erdem içinde ölenleri görmedim."

XXXV - Üstat dedi ki: "İnsanlar erdemi kendilerine göre düşünürlerse, bunu kendi öğretmenlerine bile veremezler."

XXXVI - Üstat dedi ki: "Büyük ve üstün insan, metin ve tam anlamıyla metindir."

XXXVII - Üstat dedi ki: "Bir bakan, prensine hizmet edersen, önce görevini yerine getirir; aylığını sonra düşünür."

XXXVIII - Üstat dedi ki: "Öğretimde sınıf farkı olmamalıdır."

XXXIX - Üstat dedi ki: "Yolları ayrı olan insanlar birbirlerine yardım edemezler."

XL - Üstat dedi ki: "Konuşmalarda anlam aranır."

XLI - Müzik Üstadı Mien, Konfüçyüs'e uğramıştı. (108) Merdivene geldiklerinde, Üstat ona, "İşte merdiven," dedi. Konukların oturduğu hasıra gelince, "İşte hasır," dedi. Oturduklarında da, "O burada, o şurada," dedi.

- Müzik Üstadı Mien gidince Tzu-chang dedi ki: "Bu gibi şeyleri müzik üstadına anlatmakta yarar var mıdır?"

- Üstat dedi ki: "Körlere yol gösteren bir kimse için, kuşkusuz bunlar kuraldır."

ON ALTINCI BÖLÜM

"Chi ailesi"

I - Chi ailesinin başkanı, Chuen-yü'ye saldırıya hazırlanıyordu. (109)

- Tsan Yü ve Chi Lu, Konfüçyüs'ü görmeye geldiler, dediler ki: "Başkanımız Chi, Cuhan-yü'ye karşı eyleme geçiyor."

- Konfüçyüs dedi ki: "Chi'u, burada suçlu olan sen değil misin?"

- "Eskiden, bir kral Doğu Meng'e (bir dağ) sunulacak kurbanlara bakmak için buranın hükümdarını görevlendirdi. Burası bizim ülkemizin ortasındadır. Buranın hükümdarıyla kralın sıkı bir ilişkisi vardır. Sizin başkanınız buraya nasıl saldırabilir?"

- Tsan Yü, "Başkanımız bunu istiyor; biz ikimizse bunu istemiyoruz," dedi.

- Konfüçyüs dedi ki: "Bak Ch'iu, Chao Tsan ne diyor: (110) 'Yeteneğini göstermek isteyince, memurlar arasında yer alır; yeteneksizliğini anladığında, çekilir. Bir kör, sendelediğinde onu tutamazsa ve düştüğü zaman kaldıramazsa, önderlikte ona nasıl yararlı olabilir?' "

- "Bundan başka, doğru söylemedin. Bir kaplan, bir gergedan, kafesinden kaçınca, bir kaplumbağa ezilince ve bir parça yeşim taşı zedelenince, suç kimindir?"

- Tsan Yü, "Ama, şimdiki durumda Chuan-yü güçlü ve Pi'ye yakın. Başkanımız burayı almazsa, birçok yıkıma uğrayacaklardır," dedi.

- Konfüçyüs dedi ki: "Ch'iu, 'büyük ve üstün insan', 'ben şunu isterim, ben bunu isterim,' diyemez. Bu davranışını açıklar.'"

- "Ben şunları duymuştum: "Hükümdarlar ve aile başkanları, halkları

az diye üzüntü duymadılar; ama yerlerini korumayacaklarından dolayı kaygılandılar. Onlar yokluk korkusu çekmediler; ama halk arasında huzursuzluğun yaratılmasından korktular. Halk yerini korursa, yoksulluk olmaz. Halk arasında birlik olursa, halkın azalacağı kaygı konusu olmaz. Halk huzur içinde olursa, ayaklanmalar baş göstermez."

- "İşte böyle. Uzakta bulunan halk söz dinlemezse, onu yola getirmek için, kültür ve erdem onları beslemeli, yetiştirmeli. Bundan sonra halk rahata kavuşur."

- "Şimdi, siz Yü ve Ch'iu, başkanınıza yardım ediyorsunuz; ama, uzaktaki halk söz dinlemiyor ve başkanınız onları kendine boyun eğdiremiyor. Ülkede bir takım ayrılıklar ve çöküntüler var; ama, başkanınız bunları önleyemiyor."

- "Ve, ülkedeki bu düşmanlıkları o yaratıyor. Chi-sun ailesinin üzüntülerini Chuan-yü'de değil, sarayının içinde aramalıdır."

II - Konfüçyüs dedi ki: "Bir ülkede iyi bir yönetim varsa törenler, müzik ve askeri seferler 'Göğün oğlu'nun buyruğuyla yapılır. Ülkede kötü bir yönetim varsa tören, müzik ve askeri seferler prensin buyruğuyla yapılır. Bunlar prenslerin buyruğuyla yapıldığında, onlar on kuşakta da etkinliklerini koruyacaklardır. Bu buyrukları prensin memurları veriyorsa, onların etkileri beş kuşak içinde yok olmayacaktır. Büyük bakanlar ülkenin yönetimini ellerinde tuttuklarında, onların iktidarı ancak üç kuşak sürecektir."

- "Ülkede doğru ilkeler egemen olduğu zaman, ülke büyük memurların elinde kalmaz."

- "Ülkede doğru ilkeler egemen olduğu zaman, halk arasında anlaşmazlıklar olmaz."

III - Konfüçyüs dedi ki, "Ülkenin yasal dükü beş yıl ülkenin gelirinden yoksun kılındı. Ülke, dört kuşak büyük memurların eliyle yönetildi. Bunun içindir ki, Üç Huanların soyu çok azalmıştır." (111)

IV - Konfüçyüs dedi ki: "Yararlı olan üç tür arkadaşlık ve zararlı olan üç tür arkadaşlık vardır. Dürüst, içten ve anlayışlı bir arkadaş yararlıdır. İki yüzlü, kurnaz ve çok konuşan bir arkadaşsa, zararlıdır."

V - Konfüçyüs dedi ki: "İnsanların yararlandığı üç tür eğlence ve zarar gördüğü üç tür eğlence vardır. Müzik ve törenler üzerinde çalışma, başkalarının iyiliğinden söz etme ve arkadaşları olma zevki; işte bunlar yararlıdır. Aşırı eğlence, zaman öldürme ve şölenlerden hoşlanma; işte bunlar zararlıdır."

VI - Konfüçyüs dedi ki: "'Büyük ve üstün insan'ın yanında bulunan bir kimsenin yapabileceği üç yanlış vardır: Konuşmaması gereken yerde konuşmak; buna, 'tezcanlılık' denir. Konuşması gerektiği halde konuşmamak; buna 'gizleme' denir. Büyüğünün yüzüne bakmadan konuşmak; buna 'körlük' denir."

VII - Konfüçyüs dedi ki: "'Büyük ve üstün insan'ın önlediği üç şey

vardır: Delikanlılık çağında, henüz bedensel gücü gelişmemişken, şehveti önler. Güçlendiği ve bedensel gücü geliştiğinde, kavgayı önler. Yaşlandığı ve hayvansal duyguları yok olduğunda da açgözlülüğü önler."

VIII - Konufüçyüs dedi ki: "'Büyük ve üstün insan'ın korktuğu üç şey vardır: Göğün buyruğu, büyük adamlar ve kutsal insanların sözleri."

- "Küçük insanlar, Göğün buyruğunu bilmezler; bunun için korkmazlar. Büyük adamlara saygıları yoktur. Kutsal insanların sözleriyle alay ederler."

IX - Konfüçyüs dedi ki: "Doğuştan bilgili olanlar, en üstün sınıftandırlar. Öğrenme yoluyla bilgi edinenler, bundan sonraki sınıfa girerler. Budalalar ve bilgisizlerse, en aşağı sınıfa girerler."

X - Konfüçyüs dedi ki: "'Büyük ve üstün insan'ın dokuz düşünce konusu vardır: Gözlerinin iyi görmesi, kulaklarının iyi duyması, yüzünün yumuşak, davranışlarının saygılı, konuşmalarının içten ve yaptığı işte

dikkatli olması ve kuşku içinde olduğunda başkalarını sorguya çekme, kızdığında güçlükler; kazanç gördüğünde doğruluk düşüncesi."

XI - Konfüçyüs dedi ki: "İyiye erişilemeyecekmiş gibi bak. Kötüyü, sanki elini kaynar suya sokuyormuş gibi düşün. Ben böyle insanlar gördüm, böyle sözler işittim."

- "Yalnızlığa çekilip amaçları için çalışanlardan ve ilkelerini uygulamak için doğruluğu ele alan insanlardan söz edildiğini duydum; ama, ben bu gibi insanları görmedim.

XII - Konfüçyüs dedi ki: "Ch'i Dükü Ching'in atının bin tane koşumu vardı; ama o, öldüğünde halk onun erdeminden söz edecek tek bir sözcük bulamadı. Po-i ve Shuch'i, Shao-yang dağının eteğinde açlıktan öldüler. Halk onları bu güne dek anmıştır."

- "Böyle konuşmakla da onları anmıyor muyuz?"

XIII - Ch'an K'ang, Po-yü'ye sordu: "Babanızdan bizim duyduklarımızdan başka şeyler öğrenebildiniz mi?" (112)

- Po-yü yanıt verdi: "Hayır. Bir gün salonda yalnızdı. Ben oradan hızlı adımlarla geçiyordum. Bana sordu: 'Şiirleri öğrendin mi?' 'Henüz öğrenmedim,' deyince, dedi ki: 'Bunları öğrenmezsen, konuşulmaya uygun bir insan olamazsın.' Oradan ayrılınca hemen şiirler üzerinde çalışmaya başladım."

- "Başka bir gün yine yalnızdı. Hızlı adımlarla oradan geçerken bana, 'Tören kurallarını öğrendin mi?' diye sordu. 'Henüz öğrenmedim,' deyince, bana, 'Bu kuralları öğrenmezsen kişiliğini geliştiremezsin,' dedi. Oradan çekilince, hemen bu kuralları öğrenmeye başladım."

- "İşte, ondan yalnızca bu iki şeyi duydum."

- Ch'an K'ang oradan ayrıldı. Çok hoşnuttu; dedi ki, "Bir şey sordum, üç şey öğrendim. Şiirler ve tören kurallarından söz ettiğini duydum;

sonunda, 'büyük ve üstün insan'la oğlu arasında bir uzaklığın bulunduğunu öğrendim."

XIV - Bir ülkenin prensi, karısına Fu-jen diyordu. Ülke halkıysa, ona Chün Fu-jen, başka bir ülkenin halkıysa K'ua Hsiao Chün, başka bir ülkenin halkı da Chün Fu-jen adını vermişti. Prenses kendisine Hsiao T'ung diyordu. (113)

ON YEDİNCİ BÖLÜM

"Yang Ho" (114)

I - Yang Ho, Konfüçyüs'ü görmek istedi, ama Konfüçyüs onu görmeye gitmedi. Bunun üzerine Konfüçyüs'e armağan olarak bir domuz

gönderdi. Konfüçyüs, Ho'nun evde olmadığı bir zamanı kollayarak armağanları için teşekküre gitti, ama ona yolda rasladı.

- Ho dedi ki: "Gelin, sizinle konuşmak istiyorum." Ve sonra şunları sordu: "Mücevverleri koynunda saklayan ve ülkeyi karışıklık içinde bırakan bir insana 'iyiliksever bir insan' denebilir mi?" Konfüçyüs yanıt verdi: "Hayır." "Ülkesine hizmetten çekinen ve bu fırsatı kaçıran bir kişiye 'akıllı' denebilir mi?" Konfüçyüs, yine "Hayır," dedi. Ho dedi ki: "Günler, aylar geçiyor; yıllar bizi beklemez." Konfüçyüs, "Doğru, şimdi ben de daireme gidiyorum," dedi.

II - Üstat dedi ki: "Yüksek sınıfın akıllı, aşağı sınıfın budala insanları vardır ki, bunlar asla değiştirilemezler."

III - Üstat dedi ki: "İnsanlar yaradılışta özdeştirler; ama, iş başındayken birbirlerinden farklılaşırlar."

IV - Üstat, Wu-ch'ang'a (115) geldiğinde, çalgı ve şarkı sesleri duydu.

- Bundan hoşnut oldu ve gülümseyerek dedi ki: "Bir tavuğu kesmek için neden bir inek bıçağı kullanılıyor?"

- Tzu-yü yanıt verdi: "Üstadım, siz daha önceleri şöyle demiştiniz: 'Yüksek sınıftan bir kimse iyi öğrenim görürse, insanları sever. Aşağı sınıftan bir kişi, iyi yetiştirilirse, kolayca yönetilir."

- Üstat dedi ki: "Öğrencilerim, Yen'in sözleri çok doğru. Benim daha önce söylediğim sözlerse yalnızca şakaydı."

V - Kung-shan Fu-tsao, Pi'yi elinde tuttuğunda, bir ayaklanma sırasında Konfüçyüs'ü çağrıladı; o da bu çağrıya gitmek istedi. (116)

- Tzu-lu bundan hoşnut olmadı, dedi ki: "Gerçekten, gitmemelisiniz; neden, Kung-shan'ı görmeye gideceksiniz?"

- Üstat dedi ki: "Beni çağırışının bir nedeni olamaz mı? Bir kimse beni

görevlendirirse, neden ben de bir Doğu Chou'yu kurtarmayayım?" (117)

VI - Tzu-chang, Konfüçyüs'e 'yetkin erdem'i sordu. Konfüçyüs dedi ki: "Dünyada beş şeyi, her şeye uygulayabilmek yeteneğine 'yetkin erdem' denir." Bunların ne olduğunu bildirmesi rica edildiğinde, Üstat, "Ağırbaşlılık, eliaçıklık, içtenlik, doğruluk, incelik," dedi. "Ağırbaşlıysan saygısızlık görmezsin. Eliaçıksan, her şeyi elde edersin. İçtensen, halk sana güvenir. Doğruysan, çok şey başarırsın. İncelikliysen, başkalarını hizmetinde kullanabilirsin," diye ekledi.

VII - Pi Hsi görüşmek için Üstadı çağrıladı; o gitmek istemedi.

- Tzu-lu dedi ki: "Üstadım, önce şöyle demiştiniz: 'Bir kimse kötülük yapmaktan suçluysa, 'büyük ve üstün insan' bu kimseyle asla anlaşamaz.' Pi Hsi ayaklanıyor ve Chung-mao'yu ele geçiriyor. (118) Ona nasıl gidebilirsiniz?"

- Üstat dedi ki, "Evet, bu sözleri söyledim, ama bir şey gerçekten

sertse, inceltilmeden öğütülmelidir; bir şey gerçekten aksa, karartılmadan koyu bir su içine batırılmalıdır denmemiş midir?"

- "Ben bir su kabağı mıyım? Yenmemek için nereye asılabilirim?"

VIII - Üstat dedi ki, "Yu, zihinle ilgili olan altı sözcüğü duydun mu?" Yu, "Hayır, duymadım," dedi.

- "Otur, sana anlatayım."

- "Öğrenmeye karşı bir sevgi beslemeden iyilik yapmaktan hoşlanmak, insanı basitliğe götürür. Öğrenme sevgisi olmadan bir şeyi anlamaya çalışmak, insanı karışıklığa götürür. Öğrenme sevgisi olmadan içtenliği istemek, insanı zararlı sonuca götürür. Öğrenme sevgisi olmadan doğruluğu istemek, insanı başkaldırıya götürür. Öğrenme sevgisi olmadan dayanıklı olmayı istemek, insanı gereksiz davranışlarda bulunmaya götürür."

IX - Üstat dedi ki: "Çocuklarım, neden 'şiir kitabı' üzerinde çalışmıyorsunuz?"

- "Şiirler, zihni eyleme geçirir."

- "Bunlar, insanın kendini denetlemesine yardım eder."

- "Bunlar, toplumsal insan olma sanatını öğretir."

- "Bunlar, nefret duygularını temizler."

- "Bir kimse, bu şiirlerden, babasına olan ödevini; evinin dışında olan biriyse prensine olan ödevini öğrenir."

- "Bu şiirlerden kuş, hayvan ve bitki adlarını öğreniriz."

X - Üstat Po-yü'ye dedi ki: "Chao-nan ve Shao-nan (119) üzerinde çalıştın mı? Bunları okuyan bir kimse, yüzü duvara dönük bir insan

gibidir, değil mi?"

XI - Üstat dedi ki: "Onlar, bu tören kurallarına göredir. Bunlar tören kurallarına göredir," derler. Yeşim taşı ve ipek bu tören kurallarıyla anlatılır mı? "Bu müziktir, bu müziktir," derler. Çan ve davulları, "bu müziktir" demek anlatır mı?"

XII - Üstat dedi ki: "Ciddi bir yüz takınan bir kimse, gerçekte zayıfsa, küçük insanlardan biri sayılır. O, içeri girip duvara tırmanan bir hırsıza benzemez mi?"

XIII - Üstat dedi ki: "Sizin köyünüzün iyi ve sakıngan halkı, erdem hırsızıdır."

XIV - Üstat dedi ki: "Yolda giderken duyduklarımızı anlatmak, erdemimizi boşa harcamak demektir."

XV - Üstat dedi ki: "Şu 'düşük insanlar'... Onlarla insan prensine nasıl

hizmet edebilir?"

- "Bir şey elde edemediklerinde, bunları nasıl kazanacakları kaygısı içindedirler. Bunları elde ettiklerinde, yitireceklerinden korkarlar."

- "Bunları yitirme kaygısını duyduklarında, onların yapamayacağı şey yoktur."

XVI - Üstat dedi ki: "Eskiden insanlar, şimdi görülmeyen üç yolda başarısızlığa uğramışlardı."

- "Eskilerin yüksek düşünüşü, küçük şeylere önem vermemekte kendini göstermiştir. Bu dönemdeki insanların düşünüşü, kötü şeylere önem vermekte kendini gösteriyor. Eski insanların ağırbaşlılığı kendini ciddî konularda gösterdi. Bu dönemdeki insanların ağırbaşlılığı, gürültülü olaylarda kendini gösteriyor. Eski dönemlerin budalaca davranışları, doğru davranışlarda kendini göstermiştir. Bu zamanın budalaca davranışlarıysa, yalancı davranışlarda kendini gösteriyor."

XVII - Üstat dedi ki: "Aldatıcı sözler ve kurnazca davranışlar erdemle bağdaşamaz."

XVIII - Üstat dedi ki: "Kırmızı rengin parlaklığını aldığı için, eflatundan nefret ederim. Ya müziğini bozan Chan şarkılarını hiç sevmem. Keskin dilleriyle imparatorlukları ve aileleri yıkanlardan nefret ederim."

XIX - Üstat dedi ki: "Susmayı yeğlerim."

- Tzu-kung dedi ki: "Üstadım, siz konuşmazsanız, biz öğrenciler neyi yazacağız?"

- Üstat dedi ki: "Gök konuşur mu? Dört mevsim zamanını tamamlar... Yaratıklar oluşmalarını sürdürür; ama 'Gök' bir şey söyler mi?"

XX - Tzu Pei (120) Konfüçyüs"ü görmek istedi. O, hasta olduğunu

bildirdi. Haberci kapıdan çıkınca, o, flütünü aldı ve Pei'nin işiteceği bir sesle çalmaya başladı.

XXI - Tsai Wo, anaya babaya üç yıllık yas süresi konusunu sorduktan sonra, bir yıllık yasın bile uzun olduğunu söyledi.

- "'Büyük ve üstün insan' üç yıl törenlerden uzak kalırsa, törenler yok olur. Üç yıl müzikle ilgilenmezse, müzik bozulur."

- Bir yıl içinde buğday tükenir, yenisi çıkar. Ateşi canlandırmak için üç türlü odun kullanırız. Bir yıl sonra yas sona erebilir."

- Üstat dedi ki: "Bir yıl sonra, eski pirincin iyisini yeseniz ve güzel, işli giysiler giyseniz bile, erinç içinde yaşayabilir misiniz?"

- Üstat dedi ki: "Kendinizi erinç içinde duyumsayabilirseniz, bunu yapmaya çalışın. Ama, 'büyük ve üstün insan' yas sırasında, istediği yemeği yiyemez ve hoşlandığı müziği dinleyemez; ama, bir yerde

oturuyorsa bile yine kendisini erinç içinde duymaz. Bunun içindir ki, sizin istediğiniz şeyi yapamaz; ama, şimdi siz, erinç içinde olmak istiyorsanız, bunu yapabilirsiniz."

- Tsai Wo dışarı çıkınca, Üstat dedi ki: "Bu, Yu'nın erdeminin eksikliğini gösterir. Küçük bir çocuk, üç yaşına dek ana babasının kucağında bakılır. İmparatorluk içinde üç yıl yas, genel olarak kabul edilmiştir. Yu, üç yıl ana baba sevgisini tatmadı mı?"

XXII - Üstat dedi ki: "Bütün gün kafasını iyi şeyler üzerinde çalıştırmayıp da yalnızca yemeği düşünen bir kimseyle anlaşmak güçtür! Kumar ve satranç oynayanlar vardır, değil mi? Bunlardan biri olmak, hiçbir şey yapmamaktan daha iyidir."

XXIII - Tzu-lu dedi ki: " 'Büyük ve üstün insan' yiğitliğe değer verir mi?" Üstat dedi ki: " 'Büyük ve üstün insan' doğruluğu en yüksek şey olarak kabul eder. 'Üstün insan' doğru olmayıp yürekli olursa, o başkaldırıcı demektir. Küçük insan dürüst olmayıp yürekliyse, o hırsız

olur."

XXIV - Tzu-kung dedi ki: " 'Büyük ve üstün insan' nefret edebilir mi?" Üstat dedi ki: "Nefret eder. O, başkalarının kötülüğünden söz edenlerden nefret eder. Küçük konumda olup da büyüklerine karaçalmada bulunanları sevmez. Sonra, yürekli olup da, törenlere önem vermeyenlerden hoşlanmaz. Küstah olanlardan, pazarlıklı anlaşma yapanlardan nefret eder."

- Üstat sordu: "Ts'zu, senin de nefret ettiğin şeyler var mıdır?" Tzu-kung yanıt verdi: "Başkalarının işlerine burunlarını sokmaya meraklı olanlardan ve kendilerini bilgili sananlardan nefret ederim. Alçakgönüllü olmayanlardan ve kendilerini yürekli sananlardan hoşlanmam. Sonra, sır saklayanlardan ve kendilerini dürüst sayanlardan nefret ederim."

XXV - Üstat dedi ki: "İnsanlar arasında, genç kızlara ve hizmetçilere nasıl davranılacağını kestirmek, en güç şeydir: Onlara yakınlık gösterecek olursanız, alçakgönüllülüklerini yitirirler; uzak duracak

olursanız, kızarlar."

XXVI - Üstat dedi ki: "Kırk yaşına gelen bir kimse artık sevilmez, bu böylece sürer gider. (121)

ON SEKİZİNCİ BÖLÜM

"Wei Tzu"

I - Wei vikontu saraydan ayrıldı. Chi vikontu Chaolara tutsak oldu. Pi-kan bunu protesto etti ve sonra öldü. (122)

- Konfüçyüs dedi ki: "Yin sülalesi, bu üç erdemli insanı kazandı."

II - Liu-hsialı Hui, ceza başyargıcıydı. Üç kez görevinden atılmıştı. Birisi ona dedi ki, "Bu görevinizden ayrılmak zamanı daha gelmedi mi?" O yanıt verdi: "İnsanlara doğru bir yolda hizmet ederken, neden başka bir yere gideyim? Böyle üç kez görevimden atılma deneyimini edinebilir miydim? İnsanlara yanlış bir yolda hizmet etmek istesem, yurdumu bırakmak gereğini neden duyayım?"

III - Ch'i Dükü Ching, Konfüçyüs'e nasıl davranılacağı konusunda dedi ki: "Konfüsyüs'e, Chi ailesinin başkanına davrandığım gibi davranamam; ona, Chi ailesinin başkanıyla Nang ailesinin başkanına gösterilen

davranış arası bir davranışta bulunmalıyım." Sonra ekledi: "Ben yaşlandım, onun ilkelerini uygulayamam." Konfüçyüs buradan ayrılıp gitti. (123)

IV - Ch'i halkı, Lu derebeyliğine kadın müzikçiler gönderdi. Chi Huan bunları kabul etti ve üç gün saray kapalı kaldı. Konfüçyüs burayı da bırakıp gitti. (124)

V - Ch'ulardan Chieh-yü adındaki bir deli, şarkı söyleyerek Konfüçyüs'ün yanından geçiyordu. Şöyle diyordu: "O Fâng! O Fâng! Nasıl oldu da erdemin bozuldu! Geçmişte olan şeyler için sitemde bulunmak yararsızdır; ama gelecekte bundan sakınılabilir. Boş işlerden vazgeç! Boş şeylerden vazgeç! Hükümet işlerinde görevli olanları tehlike bekliyor." (125)

- Konfüçyüs arabadan indi; onunla konuşmak istedi; ama Chieh-yü öyle hızlı gidiyordu ki, Konfüçyüs ona yetişip konuşamadı.

VI - Ch'ang-tsü ve Chieh-ni tarlada çalışıyorlardı. (126) Bu sırada Konfüçyüs oradan geçti ve Tzu-lu'yu geçit yerini sorması için gönderdi.

- Ch'ang-tsü, 'arabada koşumları kimin tuttuğu'nu, sordu. Tzu-lu yanıt verdi: "K'ung Ch'iu." "Lu'lu K'ung Chiu değil mi?" dedi. Tzu-lu, "Evet," dedi. Öteki, "Öyleyse o geçit bilir," dedi.

- Tzu-lu, bu kez Chieh-ni'ye sordu: "Siz kimsiniz bayım?" Tzu-lu, "Ben Chung Yu'yum," dedi. Öteki, "Siz Lulu K'ung Ch'iu'nun öğrencisi değil misiniz?" diye sordu. Tzu-lu, "Evet," yanıtını verdi. Bunun üzerine Chieh-ni dedi ki: "Kargaşalık kabaran seller gibi imparatorluğu sararsa, bunun önüne kim geçebilecek? Şunu bunu bırakıp gidenlerin arkasından gidersiniz; ama dünyayı bırakanları izlemek daha iyi değil mi?" Sonra, tohumları toprakla örtmeye başladı ve durmadan işini sürdürdü.

- Tzu-lu bunları Konfüçyüs'e anlattı. Konfüçyüs içini çekerek dedi ki: "Bizimle olduğu gibi, kuşlar ve başka hayvanlarla anlaşmanın olanağı yok ki. Ben bu insanlarla anlaşamazsam, başka kimlerle anlaşacağım.

Doğru olan ilkeler imparatorluğa egemen olursa, bunları değiştirmenin ne yararı var?"

VII - Tzu-lu, Konfüçyüs'ün arkasında gidiyordu. Omzunda, bir sırığa bağlı ot dolu bir bambu sepet taşıyan yaşlı bir adama rasladı. Tzu-lu ona dedi ki: "Üstadımı gördünüz mü?" Yaşlı adam, "Senin dört organın toprağa alışık değil. Beş tür buğdayı da ayırt edemezsin. Senin Üstadın kim?" Bunun üzerine, sepetini yere bıraktı. Otları ayıklamaya başladı.

- Tzu-lu kollarını göğsüne kavuşturup önünde durdu.

- Yaşlı adam, Tzu-lu'yu geceyi evinde geçirmesi için alıkoydu. Tavuk kesti ve darı sundu; iki oğlunu da tanıttı.

- Ertesi gün Tzu-lu bunları Üstada anlattı. Üstat dedi ki: "O, dünyayı bırakan bir insan." Ve Tzu-lu'yu onunla yeniden görüşmesi için gönderdi. Tzu-lu oraya vardığında, yaşlı adam oradan ayrılmıştı.

- Tzu-lu ailesine dedi ki: "Bir memurlukta bulunmamak doğru bir davranış değildir. Genç ve yaşlılar arasında ilişki iyi bir yoldaysa, hükümdarla bakana karşı olan ödevinden nasıl kaçınabilir? Kendisini temize çıkarmak için, büyük ilişkinin bozulmasına yol açıyor. 'Büyük ve üstün insan' hükümette bir görev alınca, bunu doğru bir yolda yerine getirir. Doğru olan ilkelerin başarısızlığa uğradığı zamanı da bilir."

VIII - Dünyayı bırakıp yalnızlığa çekilenler Po-i, Shu-ch'i Yu-chung, İ-yi, Chuchang, Liu-hsialı Hui Shao-lien'dir.

- Üstat dedi ki: "Amaçlarından vazgeçemeyen ya da eksiklerini söyleyenler, sanırım ki, Po-i ve Shu-ch'i'dir."

- "Liu-hsialı Hui ve Shao'lien için, amaçlarından vazgeçmeyen ve kendilerindeki eksikleri söyleyenlerdir denebilir. Onların sözleri yumuşaktı; ama davranışları insanları kaygıya düşürecek yoldaydı. Bütün bunlar, onlarda görülebiliyordu."

- Yü-chung ve İ-yi'nin, yalnızlığa çekildiklerinde, istedikleri gibi konuştukları, ama saflıklarını korudukları ve sonra zamanın gereklerine göre davrandıkları söylenebilir."

- "Ben bunlardan tümüyle başkayım. Önceden belirlediğim bir yolum ya da önceden karşı gelmeyi tasarladığım bir düzenim yok."

IX - Büyük müzik üstadı Chıh, Ch'i'ye gitti.

- İkinci yemekte (127) orkestra şefi Kan, Ch'u'ya gitti. Üçüncü yemekte, orkestra şefi Liao, Ts'ai'ya gitti. Dördüncü yemekte, orkestra şefi Chüeh, Ch'in'e gitti.

- Davul üstadı Fang-shu, ırmağın kuzeyine çekildi.

- Küçük davul üstadı Wu, Han'a gitti.

- Müzik asistanı Yang ve müzik taşları üstadı Hsiang, bir adaya çekildi.

X - Chao Dükü, Lu'ya dedi ki: " 'Büyük ve üstün insan' akrabalarını savsaklamaz. Onları devlet hizmetinde görevlendirmediği için bakanlara sitemde bulunmaz. Büyük bir neden olmadan, eski aileleri görevinden uzaklaştırmaz. Hizmetinde olan kimselerde büyük yetenekler aramaz."

XI - Chao'nun sekiz memuru vardı; bunlar Po-ta, Po-kuo, Chung-tu, Chung-huo, Shu-ya, Shu-hsia, Chi-sui ve Chi-kua'dır.

ON DOKUZUNCU BÖLÜM

"Tzu-chang"

I - Tzu-chang dedi ki: "Bir bilgin tehlikeyi görünce, yaşamını vermeye hazırdır. Kazançla karşı karşıya geldiğinde, doğruluğu düşünür. Kendi yaşamını verirken, düşüncelerinde ciddidir. Yas sırasında düşünceleri üzüntülüdür. Böyle bir insan gerçekten beğencemizi kazanır."

II - Tzu-chang dedi ki: "Bir insan gerçekten erdemli olup da bunu geliştiremezse, içten olmayarak doğru olan ilkelere inanırsa, bu kimsenin var olması ya da olmaması ne fark eder?"

III - Tzu-hsia'nın öğrencileri, Tzu-chang'a, karşılıklı ilişkilerine ne olduğu konusunda sordular. Tzu-chang, "Tzu-hsia bu konu üzerinde ne

diyor?" diye sordu. Öğrenciler, "Tzu-hsia: 'Sana yararlı olanlarla ilişki kur; sana yararlı olmayanlardan uzaklaş,' diyor," diye yanıt verdiler. Tzu-chang, "Bu benim öğrendiklerimden farklı. 'Büyük ve üstün insan' yetenekli ve erdemli olanları beğenir; herkese sabır gösterir. İyi olanları beğenir, yeteneksiz olanlara acır. Ben yetenekli ve erdemli miyim? Aranızda dayanamayacağım kişi kim olabilir? Ben yeteneksiz ve erdemsiz bir insan mıyım? İnsanlar beni kendilerinden uzaklaştırıyorlar. Uzaklaştırılan insanlarla ne yapabiliriz?" dedi.

IV - Tzu-hsia dedi ki: "Kolay konularda bile incelenmesi gereken bir şey vardır. Bu şeyi uzakta bırakırsak, bunu uygulamak tehlikeli olur. Bunun için 'büyük ve üstün insan uygulamaz.' "

V - Tzu-hsia dedi ki: "Gün geçtikçe, neyi bilmediğimizi anlarsa, aylar ilerledikçe neyi kazandığını unutmazsa, bu kimse için 'öğrenmeyi gerçekten seviyor' diyebiliriz."

VI - Tzu-hsia dedi ki: "Geniş bilgisi olmak, sağlam ve içten bir amacı

olmak, ciddi olarak araştırma yapmak, derin derin düşünmek: İşte erdem bunların içindedir."

VII - Tzu-hsia dedi ki: "Zanaatçıların, işlerini yaptıkları dükkânları vardır. 'Büyük ve üstün insan' ilkelerine erişmek için bilgi edinir."

VIII - Tzu-hsia dedi ki: "Küçük insan, yanlışlarını örtmeye çalışır."

IX - Tzu-hsia dedi ki: "'Büyük ve üstün insan' üç değişiklik gösterir. Uzaktan bakılınca ciddi, yaklaşınca yumuşak görünür. Konuştuğunda sözleri inandırıcıdır."

X - Tzu-hsia dedi ki: "'Büyük ve üstün insan' güvenini kazandıktan sonra halkını çalıştırır. Onların güvenini kazanamazsa, halk onlara baskı yaptığını sanabilir. Prenslerinin güvenini kazanınca, herhangi biri ona karşı çıkabilir; ama güvenini kazanamazsa, o zaman prens onun kendisine karşı olduğunu düşünebilir."

XI - Tzu-hsia dedi ki: "Bir kimse, büyük erdem sınırını aşamazsa bile, küçük erdem yolunu geçebilir."

XII - Tzu-yu dedi ki: "Tzu-hsia'nın öğrencileri ve onun yandaşları, yerleri süpürmek, sorulara yanıt vermekte yeter derecede bilgilidirler. Bunlar yalnızca bilginin dallarıdır. Asıl olan şey konusunda bilgileri yok. Onlar, yeterince öğrendiklerini nasıl anlayacaklardır?"

- Tzu-hsia bunu duyunca dedi ki: "Ne yazık ki, Yen Yu yanlış düşünüyor. 'Büyük ve üstün insan'ın yolunda en önemli bulduğu şeyler nelerdir ve ikinci derecede önemli saydığı şeyler nelerdir? Sınıflara ayrılan bitkiler gibi, o da öğrencileriyle ayrı ayrı ilgilenir. 'Büyük ve üstün insan'ın yolu onlardan birini nasıl budala yapabilir? Bilginin başlangıcıyla tümünü birleştiren insan, "kutsal insan' değil midir?"

XIII - Tzu-hsia dedi ki: "Bir memur, görevini yaptıktan sonra, boş zamanlarını öğrenmeye vermelidir. Öğrenci, öğrenimini tamamladıktan sonra, bir memur olmaya çalışmalıdır."

XIV - Tzu-hsia dedi ki: "Yas süresinde üzüntü en yüksek aşamasına geldiğinde, artık buna son verilmelidir."

XV - Tzu-hsia dedi ki: "Arkadaşım Chang güç olan şeyleri yapar; ama yüksek erdem sahibi değildir."

XVI - Filozof Tsang dedi ki: "Chang'ın davranışları nasıl da aldatıcı! Onunla erdemi uygulayabilmek nasıl da güç!"

XVII - Filozof Tsang dedi ki: "Bunları Üstadımızdan duydum: 'İnsanlar, içlerinde olanı tümüyle açığa vurmazlar; ama ana ve babalarının yasında, bunu gösterirler.'"

XVIII - Filozof Tsang dedi ki: "Bunları Üstadımızdan duydum: 'Meng Chang-tzu'nun (128) ana babasına gösterdiği bağlılık, öteki insanların da yapabildiği bir şeydir; ama, babasının memurlarını değiştirmesi ve hükümet yönetiminde bir değişiklik yapmaması, gerçekten zor bir iştir.'"

XIX - Meng ailesinin başkanı, Yang Fu'yu ceza baş yargıcı atamıştı. (129) Tsang'la konuştuğunda, Tsang dedi ki: "Hükümdarlar, devlet işlerinde başarı gösteremediler, uzun zaman halk yanlış yolda yönetildi. Bunun gerçeğini öğrendiğiniz zaman üzüldünüz ve onlara acıdınız; ama içinizden hoşnut olmadınız ve sevinç duymadınız."

XX - Tzu-kung dedi ki: "Chaoların kötülüğü öyle büyük değildi. Bunun için, 'büyük ve üstün insan' dünyanın bütün kötülüklerinin birleştiği aşağı bir yerde yaşamaktan nefret eder."

XXI - Tzu-kung dedi ki, "'Büyük ve üstün insan'ın yanlışları, ay ve güneş tutulması gibidir. Onun da yanlışları vardır. Bütün insanlar bunları görürler. O değişir, bütün insanlar yine onu ararlar."

XXII - Weili Kung-sun Ch'ao, Tzu-kung'a sordu: "Chung-ni kimden ders alıyor?" (130)

- Tzu-kung yanıt verdi: "Wen ve Wu'nun (krallar) ilkeleri, henüz yere düşmedi. Bunlar hâlâ insanlar arasındadır. Yetenekli ve erdemli insanlar, bu büyük ilkeleri bilirler. Yeteneksiz ve erdemli olmayan insanlarsa, bu ilkelerin önemsiz olanlarını bilirler. Böylece, hepsi Wen ve Wu'nun ilkelerini bilirler. Üstadımız nereye giderse gitsin, bunları öğrenecek fırsat bulamaz mı? Ve onun bir öğretmene ne gereksinmesi var?"

XXIII - Shu-sun Wu-shu, sarayda büyük memurlariyle görüşürken dedi ki: "Tzu-kung, Chung-ni'den daha üstündür". (131)

- Tzu-fu Ching-po, bunu Tzu-kung'a söyledi. O da, "Bir evle duvarını karşılaştıralım. Benim duvarım ancak omzuma gelir. Herkes üzerinden bakabilir ve evdeki değerli şeyleri görebilir."

- "Üstadımın duvarıysa, birkaç kulaç yüksekliktedir. Bir kimse kapıyı bulup da içeri giremezse, ne atalar tapınağının güzelliğini, ne de iyi giyinmiş memurları görebilir."

- "Kapıyı bulanlar pek azdır. Sizin başkanınızın görüşü de böyle değil mi?"

XXIV - Shu-sun Wu-shu, Chung-ni için kötü sözler söyleyince, Tzu-kung dedi ki: "Böyle konuşmakta hiç yarar yok! Chung-ni için kötü söz söylenemez. İnsanların yetenek ve erdemi tepecikler gibidir, üzerinden aşılır. Chung-ni ay ve güneş gibidir; ona asla erişilmez. Bir kimse kendisini "kutsal insanlardan' ayırmak isterse, onun aya ve güneşe zararı dokunabilir mi? O yalnızca kendi yeteneğinin ne olduğunu bilmediğini göstermiş olur."

XXV - Ch'an Tzu-chin, Tzu-kung'a dedi ki: "Siz çok alçakgönüllüsünüz. Chung-ni'nin sizden üstün olduğu nasıl söylenebilir?"

- Tzu-kung dedi ki: "Bir sözle bir insan akıllı görülebilir. Bir sözle de budala olabilir. Söylediklerimize çok dikkat etmeliyiz."

- "Göğe merdivenle çıkılamayacağı gibi, Üstadımıza da erişilemez."

- "Üstadımız, bir ülkenin hükümdarı ya da bir ailenin başkanı durumundadır. Kutsal insanlar için kullanılan sözün bunu kanıtladığını göreceğiz: 'Önce halk arasında birlik yaratılırsa, bundan sonra, halk kendiliğinden kurtulur. Onlara önderlik ederse, halk da onu izler. Halkı gönence kavuşturursa, halk kendiliğinden ona gider. Halkı eyleme geçirirse, onlar sonradan erince kavuşurlar. O, yaşadıkça onuru artar. Ölünce, herkes derinden acı duyar.' Bu insana nasıl erişilebilir?"

YİRMİNCİ BÖLÜM

"Yao dedi ki" (132)

I - Yao dedi ki: "Oh! Siz Shun, Gök sizin kişiliğinizde birçok buyruğu temsil ediyor. Bunları sıkı tut. Bütün dünyada (dört deniz içinde) kıtlık ve yıkımlar olursa, göksel varlıklar sonsuza dek yok olacak."

- Shun da Yü'ye verilen buyruklara göre davrandı. (133)

- T'ang dedi ki: (134) "Ben, Li, koyu renkli kurbanı sunma yürekliliğini gösterdiğimi sana bildiriyorum. O, en yüce Tanrı, senden günahlarımı bağışlamanı isteme yürekliliğini gösteremiyorum. Ey Tanrım, karanlıkta kalamıyorum. Onları yargılayan sensin Tanrım. Ben suç işlersem, bu sana ve halkıma yüklenmemelidir. Bu kalabalık halk içinde bir suç işlenirse bu bana yüklenmelidir."

- "Chou, büyük armağanlar dağıttı ve iyi insanları zenginleştirdi."

- "Chou'nun yakın akrabaları varsa da, bunlar benim erdemli insanlarıma eşit değillerdir. Halk yalnızca bir kişiye, bana suçu yüklemektedir."

- "O, tüm ölçülere dikkat etti, yasaları gözden geçirdi. Görevinden atılmış memurları yerlerine getirdi ve ülkede iyi bir hükümet kurdu."

- "Yok edilen devletleri ve aileleri yeniden kurdu. Yalnızlığa çekilenleri yeniden görevleri başına getirdi. Böylece imparatorluk içinde halk ona bağlandı."

- " Önem verdiği başlıca şeyler, halkın yiyeceği, yas törenleri ve kurban törenleriydi."

- "O, iyilikseverliğiyle herkesi kazandı. İçten oluşuyla halkı kendisine inandırdı. Ciddi çalışmasıyla başarısı büyük oldu ve adaletinden herkes hoşnut kaldı."

II - Tzu-chang, Konfüçyüs'e sordu: "Hükümeti iyi bir yöntemle yönetmek için yönetimde olan bir kimse nasıl davranmalıdır?" Üstat yanıt verdi: "Beş üstün şeye değer verirse ve dört kötü şeyi

uzaklaştırırsa, o kimse ülkeyi iyi yönetir." Tzu-chang dedi ki: "Beş üstün şey demekle, ne demek istiyorsunuz?" Üstat, "Yönetimde olan bir kimse, aşırı harcama yapmadan yararlı olabilirse, halkına pişmanlık getirmeyecek ödevler verirse, açgözlülük etmeden istediği şeyi alabilirse, gururlu olmadan saygınlık kazanırsa, korkunç olmadan 'yüce' olabilirse"..." yanıtını verdi.

- Tzu-chang dedi ki: "Aşırı harcama yapmadan yararlı olmak demekle ne demek istiyorsunuz?" Üstat yanıt verdi: "İktidarda olan bir kimse, halkı için yararlı işler yapar ve halk bundan yararlanırsa, bu, aşırı harcama yapmadan yararlı olmak değil midir? İyi işçileri seçer ve onları çalıştırırsa, bundan kim yakınır? İstekleri hükümetin iyiliği için olursa, onu açgözlü olmakla kim suçlar? Halkı az olsun, çok olsun, ona hiç kimse saygısızlık gösteremez. Bu gururlu olmaksızın saygınlık kazanmak değil midir? Giysi ve şapkalarını kendine uygun olarak seçerse ve bakışları da ciddi olursa, o böyle de saygı görür. Bu, korkunç olmadan yüce olmak değil midir?"

- Tzu-chang sordu: "Dört kötü şey demekle ne demek istiyorsunuz?" Üstat yanıt verdi: "Halkı eğitmeden ölüme sürüklemek; buna 'kıyıcılık' denir. Onlara haber vermeden, birdenbire iş yüklemek; buna 'baskı' denir. İvedi olmayan buyruklar çıkarıp, sonra bunların hemen uygulanmasını istemek; buna 'acımasızlık' denir. Genel olarak, insanlara bir şey verirken ya da onları ödüllendirirken, elisıkı davranmak; buna 'yersiz davranış' denir."

III - Üstat dedi ki: "Göğün buyruklarını bilmeden 'büyük ve üstün insan' olunamaz."

IV - "Toplum kurallarını bilmeden, özyapılı olunamaz.

- "Konuşmasını bilmeden, insanları tanımak olanaksızdır."

AÇIKLAMALAR

(1) - Filosof Yu: Konfüçyüs'ün en değerli öğrencilerinden biri.

(2) - Filozof Tsang [Shang da denir]: Konfüçyüs'ün öğrencisi.

(3) - Tzu-hsia: Konfüçyüs'ün en iyi öğrencilerinden biri.

(4) - Tzu Ch'in ve Tzu-kung: Konfüçyüs'ün ikinci derecede öğrencileri.

(5) - Meng İ [Ho-chi de denir]: Kuzeydoğu Çin'deki Lu derebeyliğinin büyük rütbeli subaylarından biri. O zamanın ünlü üç ailesinden birinin başkanıdır.

(6) - Ch'ıh: Konfüçyüs'ün öğrencisi.

(7) - Meng Wu: Meng İ'nin oğlu ve Üstadın öğrencisi.

(8) - Tzu-yü: Konfüçyüs'ün seçkin bir öğrencisi.

(9) - Hui [Yen Hui de denir]: Üstadın en sevdiği öğrencisi.

(10) - Yu [Tzu-lu da denir]: Konfüçyüs'ün en beğendiği öğrencisi.

(11) - Tzu-chang: Bir öğrenci.

(12) - Dük Ai: Lu derebeyliğinin dükü.

(13) - Chi Kang [Chi-sun Fu da denir]: Lu derebeyliğinde üç ünlü ailenin başkanı.

(14) - Yin sülalesi [ya da: Shang sülalesi] M.Ö. 1450-1050; Hsia sülalesi: Çin'in ilk sülalelerinden biri sayılır (M.Ö. 1800-1500).

(15) - Chou sülalesi dönemi: (M.Ö. 1050-247). Konfüçyüs'ün yaşadığı çağ.

(16) - Lin Fang: Lu derebeyliğinden bir kimse.

(17) - T'ai dağı: Çin'in beş kutsal dağından biri. Lu ve Ch'i derebeyliklerini sınırlandırır.

(18) - Tsan Yü: Konfüçyüs'ün öğrencisi.

(19) - Sung derebeyliği: Orta Çin'dedir (M.Ö. 700-500).

(20) - Wang-sun Chia: Wei derebeyliğinde (Orta Çin) bir devlet memuru. / Batı Güney köşesi: bir evde kutsal sayılan yer. Konfüçyüs zamanında evin "baca"sına da sunulurdu.

(21) - Tsan kenti: Konfüçyüs'ün babasının yönetiminde bulunan kent. O zaman Konfüçyüs'ün babasına "Tsaolu bey" derlermiş.

(22) - Dük Ting: Lu derebeyliğin prensi.

(23) - Kuan Tsü şiiri: Shih-ching adlı şiir kitabındaki ilk şiirin adı.

(24) - Tsai Wo [Tsai Yü de denir]: Konfüçyüs'ün öğrencisi.

(25) - Kuan Chung: Konfüçyüs zamanında, Ch'i derebeyliğinde (Kuzey Çin) bir bakan.

(26) - İ kenti: Wei derebeyliğinin sınırında bir kent.

(27) - Tahtadan yapılmış çan: Sapı tahtadan yapılmış madeni bir çan; halkı toplamak için kullanılır. Burada, halka gerçeği anlatması için 'Gök'ün Konfüçyüs'ü tahta bir çan gibi kullanacağı anlamındadır.

(28) - Shao ezgisi: Söylencesel imparator Shun'un (M.Ö. 2205) yaptığı bir müzik. Wu müziği: Kral Wu'nun yaptığı müzik.

(29) - Kung-yeh Ch'ang: Konfüçyüs'ün damadı. Kuşlarla konuştuğu ileri sürüldüğü için hapse atılmıştır.

(30) - Nan Yung: Üstadın bir öğrencisi.

(31) - Tzu-chien: Konfüçyüs'ün öğrencisi ve dönemin devlet adamı.

(32) - Yung [Tsan Yung da denir]: Konfüçyüs döneminde değerli bir kişi

(33) - Tsai Yü: Öteki adı Tsai Wo'dur (bk. 24).

(34) - Ch'iu: Tsan Yu'dur (bk. 18.).

(35) - Ch'ıh: Üstadın sevdiği bir öğrenci olan Tzu Hua'nın öteki adıdır.

(36) - Tsai Yü: Öteki adı Tsai Wo'dur (bak. 24).

(37) - Shan Ch'ang: Üstadın bir öğrencisi.

(38) - Yung Wen: Wei derebeyliğinin büyük memurlarından biri.

(39) - Tzu-ch'an: Cheng derebeyliğinin (Orta Çin) başbakanı.

(40) - Yen P'ing: Konfüçyüs döneminin üstün kişilerinden biri.

(41) - Tsang Wen: Lu derebeyliğinin büyük komutanlarından biri.

(42) - Chi Wen: Lu derebeyliğinde subaylardan biri.

(43) - Ning Wu: Weu derebeyliğinde büyük bir devlet adamı.

(44) - Ch'en: Orta Çin'de bir derebeylik.

(45) - Po-i ve Shu-ch'i: Shang sülalesi zamanında iki ünlü kişi.

(46) - Wei-shang Kao: Lu derebeyliğinde bir kişi.

(47) - Tsao Ch'iu-ming: Konfüçyüs zamanında değerli bir kişi.

(48) - Yen, Yüan'dır; Chi Lu, Tzu-lu'dur. (Üstadın öğrencileri.)

(49) - Tzu-tsang ve Po-tzu: Bunlar için bilgi verilmiyor. Chung-kung: Tsan Yung'un (Yung) öteki adıdır (bk. 32).

(50) - Yüan Sze: Konfüçyüs zamanında çok dürüst bir devlet adamı.

(51) - Chi K'ang, Tzu-lu'nun adı; Chung-yü: Tzu-kung'dur. Ts'se: Tsze-yü'dür. Konfüçyüs'ün öğrencileridir.

(52) - Ming Tzu-ch'ien: Değerli öğrencilerden biri.

(53) - Wen ırmağı: Ch'i ve Lu derebeylikleri arasından geçer.

(54) - Po-niu: Üstadın bir öğrencisi.

(55) - Yen Ch'iu: Bir öğrenci.

(56) - Tan-t'ai Mieh-ming: Bir öğrenci.

(57) - Meng Chıh-fan: Lu derebeyliğinde değerli bir komutan.

(58) - T'o: Wei derebeyliğinde bir devlet adamı. / Prens Chao: Çok yakışlı bir prens, Wei derebeyliğine hizmet etmiş bir asker.

(59) - Konfüçyüs zamanında köşeli bir içki kabının biçimi değiştirilmişti; ama aynı ad hâlâ kullanılıyordu.

(60) - Nan-tzu: Wei Dükünün eşi ve adı geçen prens Chao'nun üvey kız kardeşi. İki kardeş arasındaki serüven dolayısıyla ikisi de kötü ün kazanmışlardı.

(61) - Yaşlı P'ang (Lao P'ang): Konfüçyüs'ün kendisi için kullandığı ve alçakgönüllülüğü belirten bir söz olduğu gibi, kimi yorumcular bunun Lao-tzu, kimileri de Yin sülalesi zamanında yaşamış değerli bir kişi olduğunu ileri sürerler.

(62) - Chou Dükü: Chou hanedanı krallarından Wen'in oğludur.

(63) - Yen Yu: Üstadın öğrencisi. Burada, yukarıda adı geçen Nan-tzu'nun üvey oğlu tarafından öldürülmek istenmesi konusu konuşulmaktadır.

(64) - İ-Ching yani Değişkenlikler kitabı: Beş klasik kitaptan biri.

(65) - Sheh: Ch'u derebeyliğinde (güneyde) bir eyalet.

(66) - Huan Tui: Sung derebeyliğinin büyük devlet adamlarından biri ve gizli polisin başı.

(67) - Ch'en derebeyliği: Şimdiki Honan eyaletinde (Kuzey Çin). / Dük Chao: Lu Dükü (M.Ö. 541-509.) O dönemde aynı soyadını taşıyanların evlenmesi yasak edilmişti.

(68) - Kung-hsi Hua: Öğrenci Ch'ıh, yani Tzu-hua'dır (bk. 35).

(69) - T'ai-po: Chou kralı Wan'ın torunu.

(70) - Meng Chang-tzu: Wu derebeyliğinde büyük bir devlet adamı. Meng-wu'nun oğludur.

(71) - Shun ve Yü: Söylencesel imparatorlardan (M.Ö. 2255-2206?). Yü, kanalları yapmıştır (M.Ö. 2205-21987).

(72) - Yao: Söylencesel imparatorlardan (M.Ö. 2357-2256?).

(73) - Wu Wang: Chou hanedanının kurulması için çalışmış ve Shanglarla savaşmış bir kral. / T'ang: Söylencesel imparatorlardan Yao'nun öteki adıdır. Yü'de Shun için kullanılmıştır.

(74) - Kuang: Cheng derebeyliğinde bir sınır kenti. O dönemde buranın halkı Lu derebeyliğindeki bir askerden çok korkuyordu. Konfüçyüs bu askere çok benziyordu. Bir gün buradan geçerlerken Konfüçyüs'ü bu asker sanıp onlara saldırdılar ve birkaç gün hapiste tuttular.

(75) - Lao: Soyadı Ch'indir. Bir öğrenci. Tzu-k'ai ya da Yu Chang da denir.

(76) - Feng (Föniks): Söylencesel bir erkek kuş. Çinlilere göre, kutsal bir insan tahta geçtiği ya da dünyada gerçek ilkeler yer aldığında, bu kuş görünürmüş. / Fu Hsi zamanında (M.Ö. 2953). Ejder başlı, at gövdeli bir canavarın sırtında çizilmiş bir harita olduğu halde sudan çıktığı anlatılır.

(77) - Öğrencisi Tzu-lu, eski zamanlarını anımsayarak mutlu öleceğini düşünüp Konfüçyüs'e böyle davranılmasını istemiştir.

(78) - Bu tümcenin öteki bölümlerle hiçbir ilgisi yoktur. Neyin anlatılmak istendiği de anlaşılmamaktadır.

(79) - Pazar yerinde, sanıkların cezasını bildirmek için davul çalarak halkı toplarlarmış. Burada Konfüçyüs, öğrencilerinden davul çalarak Ch'i'ye yanlışlarını bildirmelerini istemiştir.

(80) - Üçüncü ayda kötü ruhlardan korunmak için bir ırmakta elleri ve giysileri yıkarlarmış. / Yağmur için yapılan yaz sunusu.

(81) - Ssu-ma (Tzu-niu): Ssu-ma Kang'dır. Sung derebeyliğinden Huan T'ui'nin kardeşidir (bk. 66).

(82) - Chi-tzu Ch'ang: Wei derebeyliğinden bir devlet memuru.

(83) - Lu Dükü Hsüan (M.Ö. 609-591), her aileye ek olarak bir ondalık daha çok vergi koymuştu.

(84) - Bu dönemde Ch'u Dükü, Wei devletini babasına karşı elinde tutuyordu. Konfüçyüs burada 'ayıklama' sözcüğünü, yolsuz bir iş yaptığından dolayı Dük için kullanarak, Dük'ün görevinden çekilip yerini babasına bırakması gerektiğini anlatmak istemişti.

(85) - O zaman Wei derebeyliği K'ang-shu ve Lu derebeyliği de kardeşi Chao-kung tarafından yönetiliyordu; aralarında sıkı bir birlik vardı.

(86) - Chü-fu: Lu derebeyliğinin batı sınırında küçük bir kent.

(87) - Hsien wen: Yüan Sze'dir (bk. 50). Konfüçyüs'ün ölümünden sonra yalnızlığa çekilmiştir.

(88) - Man-kung Kuo: Nan Yung olduğu ileri sürülür (bk. 30).

(89) - Burada, Cheng derebeyliği anlatılmak isteniyor. Bu, çevresi büyük ve güçlü devletlerle sarılı küçük bir devlettir; ama Tzu-cha'n (başbakan), Pi-Shan ve Shı-shu gibi değerli devlet adamları vardı.

(90) - Tzu-hsi: Ch'u derebeyliğinin başbakanı.

(91) - Meng Kung-cho: Meng ya da Chung-sun ailelerinin başkanıydı. Konfüçyüs'ün çok beğendiği bir kimseydi. Bu zamanda Tsin derebeyliği, Wei, Chao ve Han gibi üç ailenin elindeydi. Tang ve Hsieh ise küçük devletlerdi.

(92) - Tsang Wu-chung, Lu derebeyliğinde çok değerli bir asker. Ona

'Kutsal insan' da diyorlardı. / Pienli Chuang: Eski yorumculardan biri olduğu ileri sürülür.

(93) - Kun-ming Chia: Bunun hakkında pek bilgimiz yoktur. Kung Shu-Wen'in öğrencisi olduğu sanılıyor. / Kung-shu Wen: Wei derebeyliğinde bir asker. Dük ailesinden gelmiştir ve Kung-shu ailesinin kurucusudur.

(94) - Tsin Dükü Wen (MÖ 636-628) ve Ch'i Dükü Huan (MÖ 681-6433): Çin tarihinde önemli rolü olan iki büyük önder.

(95) - Dük Huan ve kardeşi Chiu: Ch'i derebeyliğinden kaçmışlardı. Chiu, bakanlardan Shao Hu ve Kuan Chung ile Lu'ya gitmişti. Ch'i prensinin ölümü üzerine Huan kardeşi Chiu'dan önce Ch'i-ye geldi ve buranın yönetimini eline aldı. Lu derebeyinden, kardeşinin öldürülmesini ve iki bakanın da geri gönderilmesini istedi. Prens öldürülünce, bakan Shao Hu da kendini öldürdü. Kuang chung ise Ch'i'ye döndü ve başbakan oldu. Ülkeyi iyi bir yolda yönetti. Tzu-lu, bunun utanç verici

iyi bir davranış olduğu kanısındaydı.

(96) - Eskiden Çin'de sağ yan onur konumu olarak kabul edilirdi. Burada, gerek saç biçimi ve gerekse sol yanın kullanılması, barbar boylarına özgü bir şey sayılıyordu

(97) - Wei Dükü Ling, öteki adı Yüan'dır (MÖ 533-492): Man Tzu'nun kocasıdır. / Chung- shu Yü: Kung Wen'dir (bk. 38).

(98) - Chan Ch'ang (Chan Heng): Ch'i Dükü Chien'in bakanı (MÖ 481).

(99) - Chü Po-yü (Chü Yüan): Wei derebeyliğinde bir asker ve Konfüçyüs'ün öğrencisi.

(100) - Ch'i: Eski dönemlerde 1000 Li koşan bir atın adı.

(101) - Kung-po Liao: Chi Dükü'nün akrabalarından biri. / Chi-sun:

Chi ailesi. / Tzu-fu Ching-po: Lu derebeyliğinde büyük rütbeli bir memur.

(102) - Shıh-men (Taş kapı): Lu derebeyliği ile Ch'i derebeyliği arasında bir geçit.

(103) - Taştan yapılmış müzik aleti, adı Ch'ing'dir. Çin'in sekiz ünlü müzik aletinden biridir.

(104) - Kao-tsung: Kral Wu-tsung (MÖ 1324-1264).

(105) - Yuan Tsan: Konfüçyüs'ün bir arkadaşı; ancak kendisi bir Taocudur.

(106) - Konfüçyüs bu çocuğu toplum kurallarını öğrenmesi için yanına almıştı. O dönemin toplum kurallarına göre, böyle bir çocuk odada konuklar varken bir köşede oturur, büyükleriyle yürürken birkaç adım geride kalırdı.

(107) - Shun hükümdarken, yanında çok yetenekli ve değerli bakanları vardı. Onlar ülkeyi çok iyi yönettiler; ama hükümdarın kişiliğinin güçlü oluşu da bunda etkilidir.

(108) - Müzik Üstadı Mien kördü. O zamanlar körler, duygu bakımından daha duyarlı, daha yetenekli olduklarından ve yardım gereksindiklerinden, konservatuvarda görevlendirilirlerdi.

(109) - Chuan-yü: Lu derebeyliğinde küçük bir ülke. Hükümdarı soylu bir aileden geliyordu. Konfüçyüs'ün ilk öğrencisi Tsan Yü ve Chi Lu, burada Chi ailesinin hizmetindeydiler.

(110) - Chao Tsan: Eski dönemin değerli tarihçilerinden biri. Kimileri Shang, kimileri de Chou döneminde yaşadığını ileri sürer.

(111) - MÖ 609'da Dük Wen öldüğünde veliaht da öldürülmüştü. Cariyelerden birinin oğlu Hsüan tahta oturdu. Bundan sonra hep bunun

çocukları yönetimi ellerinde tuttular. / Üç Huanlar: Dük Huan'ın soyundan gelmiş aileler.

(112) - Ch'an K'ang: Tzu-ch'in (bk. 4). / Po-yü: Konfüçyüs'ün oğlu.

(113) - Burada, eskiden bir prensin karısına ne gibi adlar verildiğini gösteriyor: Fu-jen, yardımcı (eş); Chün Fu-jen, Prensin yardımcısı (eş); K'an Hsiao Chün, prensin küçük sevgilisi; Hsiao T'ung, küçük kız.

(114) - Yang Ho: Yang Hu olarak da bilinir. Chi ailesinin başbakanlarından biri. Lu derebeyliğinin yönetimini eline almak istiyordu; bu zamanda asıl Dük Chao sürgündeydi. Ho aynı zamanda Konfüçyüs'ü de elde etmek istiyordu. Konfüçyüs ise bundan kaçınıyordu.

(115) - Wu-ch'ang: Lu derebeyliğinde P'i bölgesindedir. Tzu-yü, buranın yöneticisiydi. Konfüçyüs, aşağıdaki tümcede, 'Bir tavuk kesmek için bir inek bıçağının kullanılması' ile, yüksek ilkelerin Tzu-yü

tarafından uygulanmakta olduğunu anlatmak istemiştir.

(116) - Kung-shan Fu-tsao [Kung-shan Fu-niu da denir]: Yang Ho ile birlikte Chi Huan'ın hapsedilmesinden sonra, Fu-tsao Konfüçyüs'ü yanına çağırmıştı.

(117) - Chou devletinin yeri, Lu derebeyliğinin batısındaydi. Pi de buranın bir parçasıydı. Konfüçyüs buraya gelmekle bir Doğu Chou hanedanı kurarak Kral Wen'in yaptığını yapacaktı; ama Pi'ye gitmedi.

(118) - Pi Hsi: Tsin derebeyliğinde Chung-mao kentinin komutanı. O dönemde burada Chao ailesi vardı.

(119) - Chao-nan ve Shao-nan: Shıh-ching'in (şiir kitabı) ilk bölümü.

(120) - Tzu Pei: Hakkında pek az bilgi vardır. Lu derebeyliğinde küçük bir memurdu. Bir ara Konfüçyüs'ün derslerine gelmiştir. Yaptığı yanlışlar yüzünden Konfüçyüs ondan hiç hoşlanmamıştır.

(121) - Çinlilere göre 40 yaşında bir insan, en olgun çağındadır. Bu yaştan sonra artık sönmeye yüz tutar.

(122) - Wei ve Chi küçük devletlerdir. Wei vikontu, Yin hanedanının son hükümdarı olan acımasız Chao'nun üvey ağabeyidir. Chi vikontu ve Pi-kan Chao-nun amcalarıdır. Chi, kötülüklere dayanamayarak saraydan ayrıldı. Pi-kan hapse atıldı ve sonra barbarca öldürüldü.

(123) - Konfüçyüs MÖ 517'de Ch'i'ye gitmişti. Meng ailesi, Chi ailesinden çok zayıf durumdaydı. Chi ailesinin de konumu çok daha yüksekti. Ch'i Dükü, Konfüçyüs'e, Chi ailesine olduğu kadar ilgi göstermediği için Üstat buradan ayrılıp gitmiştir.

(124) - Konfüçyüs'ün Lu derebeyliğinde adalet bakanı olduğu; dahası, başbakanlık ettiği de söylenir. Komşu devletler, Lu'nun bir gün çok güçlü bir devlet olacağından ve onları egemenliği altına alacağından korkmuşlardı. Buna engel olmak için Ch'i derebeyi, Lu derebeyine atlar

ve çok güzel kadınlar göndermişti. Chi ailesinin başkanı Chi Huan'ın salık vermesiyle, Lu Dükü bunları kabul etti. Bunu kendisini aşağılama sayan Konfüçyüs buradan ayrıldı.

(125) - Chieh-yü, öteki adı Lu Tung'dur. Devlet hizmetine girmemek için kendisini deli göstermiştir (MÖ 489). / Fang: Yukarıda sözü geçen Föniks'dir. Deli, bununla Konfüçyüs'ü anlatıyor.

(126) - Ch'ang-tsü ve Chieh-ni: Lu derebeyliğinde yalnızlığa çekilmiş değerli iki kişi.

(127) - O çağlarda, hükümdarlar her yemekte müzik dinlerlermiş. Bu ayrı bir memurun yönetiminde yapılırmış. Dük Ai zamanında Konfüçyüs bu müziğin düzenlenmesini istemişti. Bundan hoşnut olmayan müzik üstatları Lu derebeyliğini bırakıp başka ülkelere gitmek zorunda kalmışlardı.

(128) - Meng Chuang-tzu: Meng ailesinin başkanıdır. Babası gibi

kendisi de çok yüksek bir insandı. Babası öldükten sonra, beş yıllık yas süresince, babasının koyduğu kötü memurları bile işinden çıkarmamış ve böylece, babasına olan saygısını sürdürmüştür.

(129) - Yang Fu: Tsang Shan'ın yedi öğrencisinden biri.

(130) - Weili Kung-sun Ch'ao: Wei düklerinden biriyle ilgisi olacak. / Chung-ni: Konfüçyüs'ün adı.

(131) - Shu-sun Wu-shu: Shu-sun ailesinin (Lu derebeyliğinde) başkanlarından biri.

(132, 133, 134) - Yao, Shun, Yü ve T'ang için bk. 72-71-73.